T.C.
UFUK ÜNİVERSİTESİ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİMDALI

11 EYLÜL 2001 TERÖR SALDIRISI SONRASI DEĞİŞEN TERÖRİZM ALGISI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Alaattin Uytun
060730048

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Oya AKGÖNENÇ

ANKARA, 2009

UFUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Alaattin UYTUN'un, 11 Eylül 2001 Terör Saldırısı Sonrası Değişen Terörizm Kavramı konulu tez çalışması, jürimiz tarafından ULUSLARARASI İLİŞKİLER Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Oya AKGÖNENÇ
Tez Danışmanı

Bu Çalışma Jürimiz tarafından oybirliği ile işletme Yönetimi Anabilim dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Oya AKGÖNENÇ

Üye : Prof. Dr. Şeref UNAL

Üye : Prof. Dr. Aykut KANSU

Bu tez Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tez yazım kurallarına uygundur

Prof. Dr. Şeref ÜNAL
Sos. Bil. Enst. Md.

11 EYLÜL 2001 TERÖR SALDIRISI

SONRASI DEĞİŞEN TERÖRİZM ALGISI

Alaattin UYTUN

BİRİNCİ BÖLÜM

TERÖRİZM KAVRAMI

İKİNCİ BÖLÜM

11 EYLÜL 2001 TERÖR SALDIRISI

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

11 EYLÜL 2001 TERÖR SALDIRISI SONRASI DEĞİŞEN TERÖRİZM ALGISI

KISALTMALAR

AB- Avrupa Birliği

ABD- Amerika birleşik Devletleri

a.g.a.- Adı Geçen Adres

a.g.e.- Adı Geçen Eser

a.g.m. Adı Geçen Makale

BDT- Bağımsız Devletler Topluluğu

BM- Birleşik Milletler

CIA-Amerikan Merkezi Haberalma Teşkilatı

ETA-Bask Kurtuluş Ordusu (ispanya)

FBI-Federal Bureou Of Investigation(ABD)

GIA-Cezayirli Silahlı İslami Grub

IMF- International Monetary Fund

IRA-İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu

ISAF-Uuluslar Arası Barış Gücü

ISI-Pakistan Gizli Servisi

MÖ-Milattan Önce

NATO- North Atlantic Treaty Organisation

NCAC-Sansüre Karşı Ulusal Koalisyon

PATRİOT-Department Of Homeland Security

PKK-Kürdistan İşçi Partisi

SSCB- Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği

UNF-Sertlik ve Şiddet Usul-i Siyasiyesi

UCC-Savaşan Koministler Topluluğu

Vb-Ve Benzeri

Yy-Yüz Yıl

XXİİ-Bush Doktirini

11 EYLÜL 2001 TERÖR SALDIRISI SONRASI DEĞİŞEN TERÖRİZM ALGISI

ÖNSÖZ

11 Eylül sabahı ABD büyük bir terör saldırısı ile karşı karşıya kaldı. Dünyanın en büyük haber alma örgütlerini atlatan teröristler, ikiz kuleler ile Pentagon binasına yaptığı saldırılarla ABD'yi şoke ettiler. Saldırının boyutunu bile bilemeyen ABD Başkanı korkudan köşe bucak kaçarken, New York ve Washington yerel yöneticileri kentlerini boşaltma girişiminde bile bulundular.

Dünyanın süper gücü, kendi ülke sınırları içinde büyük bir saldırı ile karşılaşıyor, şaşırıyor, korkuyor, panik halinde kaçıyor. Milyarlarca dolar harcadıkları savunma-saldırı mekanizmaları hiçbir işe yaramıyor. Ölümü göze almış kararlı bir avuç insan, süperliği de, teknolojiyi de, milyarlarca doları da yerle bir ediyor.

Saldırı için son derece büyük bir öneme sahip sembolik iki hedef seçiliyor: kapitalimizin ve ABD ekonomik emperyalizminin sembolü, Dünya Ticaret Örgütü Binası; dünyanın jandarmalığına soyunan ABD'nin askeri gücünün sembolü ABD Genel Kurmay Başkanlığının da olduğu Savunma Bakanlığı Binası: Pentagon.

Tüm dünyadaki eşitsiz gelir dağılımının, açlığın, yoksulluğun, sömürünün, işsizliğin üssü, İkiz Kuleler ve Pentagon. İkiz Kuleler'de ekonomik kurmaylar, Pentagonda ise ekonomik kurmayların hizmetinde olan askeri kurmaylar yer alıyor.

Saldırıyı kimin gerçekleştirdiği sorusuna verilen cevaplar iddialardan öteye geçemedi. Hiçbir iddia yeterince delillendirilemedi, açıklığa kavuşturulamadı. Henüz saldırı sürerken medya saldırıyı yapanların 'İslami terör örgütleri' olduğunu açıkladı. Arkasında da Usame Bin Laden'in olduğu iddia edildi.

ABD Laden için 'ölü veya diri' yakalama emri verdi. Afganistan bu nedenle işgal edildi, yıllardır devam etmekte olan bir savaş/çatışma var; ancak Laden henüz yakalanmış değil.

Saldırının hazırlığı ve biçimine bakılırsa, eylemin uzun bir süreçte hazırlandığı ve bu süreç içinde hiçbir batılı haber alma kaynaklarının bilgi sahibi olmadığı anlaşılıyor ve saldırıda en son teknolojinin de kullanılmış olması saldırının arkasında gelişmiş batılı insanların olduğunu gösteriyor. Buradan hareketle, bazı kişilerce faillerin ABD sisteminin içinde aranması gerektiği savunuldu.

Bu saldırının arkasında, ABD'ye gözdağı vermek isteyen ya güçlü bir devlet var ya da 'Yeni Dünya Düzeni'ne karşı çıkan batılı bir terör örgütü var.

ABD bugüne kadar yaptığı araştırmalarda elbette saldırının arkasında kimler olduğunu öğrenmiş durumda. Gerçek saldırgandan intikam almayı geri ve uzun plana iterken, kendi gücünün şiddetini göstermek ve İslam ülkeleri ve dünya üzerinde yitirmekte olduğu otoritesini yeniden sağlamak için Ortadoğu’ya yöneliyor. Önce Afganistan işgal edildi, bombalandı, yağmalandı, ancak failler yakalanamadı. Sonra Irak işgal edildi. “Özgürlük getireceğiz, demokrasi getireceğiz.” denildi; ama gelen sadece yıkım, yağma ve gözyaşıydı. İnsanlar tutuklandı, işkenceden geçirildi, tecavüze uğradı. Yaşanan sarsıntıların ancak çok küçük parçacıkları dünya medyasına yansıyabildi. Halen bölge ülkeleri de tehdit ediliyor. İran’a saldırılması an meselesi. Suriye ciddi sorunlar ile karşı karşıya.

11 Eylül saldırısının ABD'nin işine yarayacağını, bunu fırsat bilen ABD'nin dünyanın birçok bölgesini kan gölüne çevirerek, daha sert militarist bir dünya düzeni kuracağını ileri sürenler de var. ABD'nin bunu yapmak isteyeceği çok açıktır. Fakat dünya güçler dengesi 1990'lı yıllardaki gibi değil. Saldırının şoku üzerideyken bütün büyük ülkeler ABD'nin yanında olduğunu açıklaması ve üzüntülerini paylaşması hiç de gerçekçi değil.

ABD'nin, gözdağı için seçtiği Afganistan ve Irak, hem kendisi için hem de bölge insanı için şimdiden ikinci bir Vietnam örneği olarak cehenneme dönmüş bir coğrafyadır. ABD bu topraklardan çıkış çarelerini yoğun bir şekilde sorgularken, yenik bir görüntü ile kaçan mağlup konumuna düşmemek için direnmektedir.

Sonuç olarak, 11 Eylül saldırısı ile süperliği tartışma konusu olan ABD'nin bunu yeniden kazanması için vereceği mücadelenin hiç de kolay geçmeyeceği açıktır.

Bu çalışma, Giriş ve Sonuç hariç üç bölümden oluşmaktadır. Birinci Bölümde; “terörizm” kavramı ele alınarak, terörizmin tarihsel süreci, çeşitleri ve geçmişten günümüze terörizmin geçirdiği evreler, incelenmiştir.

İkinci Bölümde; 11 Eylül 2001 saldırıs
ının çözümlenmesi yer almıştır. Çözümleme de saldırının gerçekleştiği yer ve zaman, oluşum nedenleri, gerçekleşme biçimi ve saldırının taraflarına yer verilmiştir.

Üçüncü Bölümde; 11 Eylül 2001 terör saldırısının sonuçları, saldırıyla değişen terörizm algısı, saldırılardan sonra ABD’nin değişen politikası ve işgalleri, saldırının dünya ve New York üzerinde yarattığı etki ve bu saldırıdan edinilecek dersler ele alınmıştır.

Bu tezin yazımında benden maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Oya AKGÖNENÇ’e teşekkürü bir borç bilir, saygılarımı sunarım.

Alaattin UYTUN
Malatya / 2009

GİRİŞ

“ *Son yıllarda terörizm, kanun yapıcı organlar, politikacılar, konuyla ilgili uzmanlar ve toplumun geneli için çok karmaşık bir konu haline gelmiştir. Terörizmin karmaşık durumu ise sadece onun bir kavram olarak tanımlanamamasından değil, aynı zamanda terörist gruplarının kullandıkları taktikler, bazı terörist gruplarını destekleyen hükümetlerin mevcudiyeti ve hedef ülkelerin terörle mücadele ederken kullandıkları politikalar ve taktiklerde görülen farklılıkların mevcudiyeti de bu karmaşıklığı arttıran unsurlardandır.*

ABD de terör görüngüsünden kendisine düşen payı almıştır. Esasen, ABD bir süredir terörle mücadele etmektedir; ancak maalesef bu ülkenin karşı karşıya olduğu terör gerçeği 11 Eylül 2001 olaylarından sonra dramatik bir şekilde değişmiştir.” [1]

Aslında, ABD’nin 11 Eylül olaylarına kadar ülke sınırları içerisinde Dünya Ticaret Merkezi’nin bombalanması dışında, ciddi bir uluslararası terör eylemleriyle karşılaştığını iddia etmek doğru olmayacaktır.

“*Bundan önceki saldırılara ABD’nin cevabı, genel itibariyle mütekabiliyet cinsinden olmuş ve önceden tanımlanmış hedeflere yönelik küçük çapta askeri operasyonlar kullanılmıştır. 11 Eylül saldırılarının bir sonucu olarak, ABD kendi terör mücadele politikalarını bir kere daha gözden geçirmiştir. Bu politikalar uluslararası ilişkiler bağlamındaki taktikleri içerdiği gibi ulusal alandaki politikaları da bünyesinde barındırmaktadır.*”[2]

11 Eylül saldırılarından bahsettiğimizde ilk aklımıza gelen şey terörizm olgusu olmaktadır. Saldırılar ile birlikte terörizmin değiştiğine saldırıların terörizmin miladı olduğuna dair yerli ve yabancı edebiyatta birçok çalışmaya rastlamak mümkündür. Bu çalışmalar konuyu değişik bakış açıları ile ele alsalar da yeni terörizmin eskisinden çok daha kural tanımaz, çok daha yıkıcı, çok daha ölümcül olduğu noktasında birleşmektedirler.

---

[1] BAL, İhsan, Terörizm; Terör, Terörizm ve Küresel Terörle Mücadelede Ulusal ve Bölgesel Deneyimler, USAK Yay., Ankara, 2006, s. 159.
[2] BAL, İhsan, Terörizm; Terör, Terörizm ve Küresel Terörle Mücadelede Ulusal ve Bölgesel Deneyimler, USAK Yay., Ankara, 2006, s. 160.

Devletler, uluslararası örgütler, sivil toplum kuruluşları ve hatta gerçek kişiler, artık politikalarını, planlarını terörizm olgusunu gözeterek ayarlamaktadırlar. Dolayısıyla terörizm beşeri birçok olgu üzerinde doğrudan veya dolaylı etki sahibi olmaktadır ve bundan sonra da etki sahibi olması muhtemeldir.

11 Eylül 2001 tarihinde Washington ve New York'taki hem sembolik bakımdan hem de fonksiyonu bakımından önemli olan Pentagon ve Dünya Ticaret Örgütü binalarına yapılan dehşet verici terör saldırılarının, sadece ABD değil aynı zamanda küresel sistem için yeni bir dönem başlattığı konusunda şüphe yok. Hatta 21. yüzyılın fiilen bu tarihte başlattığı ve ABD'nin yeni bir düzen kurmaya çalıştığı bu dönemde artık hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağı iddiaları, fazla abartmamak şartıyla, doğru ve yerindedir. Zira ortaya çıkardığı dehşet yanında, ABD'nin dış politikasında ve dünya siyasetinde yeni bir sürecin başlamasına neden olmuş, bazı anlaşma ile ilgili uluslararası kavramlar ve anlayışların sorgulanmasına yol açmıştır.

Öncelikle 11 Eylül saldırılarının birçok yönden önemli bir olay olmasının nedenlerini görmek gerekir. Bu nedenleri şöyle sıralarsak;

20. yüzyıl boyunca hep süper güç olan ve dünyayı kendi ideallerine ve çıkarlarına göre şekillendirme hedefine sahip olan ABD, tarihinde ilk kez böylesine bir saldırıya maruz kaldı. Dünya savaşları boyunca ABD topraklarına hiç bomba düşmemiş, saldırı olmamış, düşman askeri girmemişti. Dünyayı yok edecek kadar büyük bir nükleer / konvansiyonel askeri güce sahip olan, derin bir istihbarat ağı olan ve süper güç konumundaki bir ülkeye karşı böylesine sarsıcı bir saldırı gerçekten şaşırtıcı.

Bu kadar dehşet bir saldırı, birkaç saat içinde bu kadar çok ölüm ve akılları durduran bir manzara, barış zamanında ilk kez oluyor. Bunun nedeni, insan hayatını kolaylaştırmak için üretilen ileri teknoloji ürünlerinin, özellikle özünde sivil ve barış karakteri olan yolcu uçaklarının böylesi bir amaç için kullanılabileceği pek az insanın aklından geçerdi. Devletler düşmana karşı savaş uçağı ve savunma mekanizmalarına

sahip olurken, yolcu uçağının "saldırgan" bir amaçla kullanılışına ilk kez şahit oluyoruz. Dolayısıyla, artık teknolojinin barışçı – savaşçı olma ayrımı ortadan kalkmış oluyor.

"*Bu olay sadece kendisi bakımından değil, sonuçları ve etkileri bakımından dünya tarihinin gelişiminde oldukça stratejik bir etkide bulunma potansiyeline sahiptir. Zira bu saldırı, ABD dış politikası ve dolayısıyla dünya politikası açısından yeni bir dönemin başlangıç noktası olmuştur. Bunun sonucu, uluslararası politikanın temel kavramları ve anlayışları radikal bir şekilde sorgulanmakta ve hatta değiştirilmesi gündeme gelmektedir. Klasik egemenlik, güvenlik, terörizm ve benzeri konularda farklı görüşlerin ileri sürülmeye başlandığı bir dönem başlamıştır".*[3]

11 Eylül ve arkasından gelişen olaylar hakkında farklı yorumlar yapıldı. Bazıları genellikle ABD kaynaklı resmi açıklamalara bakarak, saldırıların El Kaide/Usame Bin Ladin terör grupları tarafından ABD'ye karşı yapılmış bir terörist faaliyet odluğunu, bu nedenle ABD'nin bu saldırıya karşı "meşru savunma" hakkının olduğunu ve bu amaçla Afganistan ve Irak gibi ülkelerde operasyon yapmasının doğru ve haklı olduğunu ileri sürdü. Bazıları da, terör saldırılarının ABD'nin içinde veya dışında bazı karanlık gruplarca yapıldığını ve ABD'nin Afganistan ve Irak gibi ülkelerde operasyonlar yapabilmesini sağlamak için yazılmış "bir komplo ya da senaryonun parçası" olduğunu iddia etti.

"*Birbirine zıt bu iki yorumun da ispatı mümkün değildir. Her iki görüş de, sanki teröristlerin kim oldukları sabitmiş gibi düşünülmekte, doğruluğu henüz ispatlanmamış bir varsayım üzerine dayanmaktadır. Aslında bu tür olayların gerçek failleri ve nedenleri hiçbir zaman somut olarak öğrenilemez. Tarih boyunca patlak vermiş benzeri öneme sahip olayların hiçbiri de tam anlamıyla açığa kavuşturulamadı. 11 Eylül olayı da tarihin sayfalarına bu şekilde geçecek bir olaydır.*"[4]

---

[3] GÖZEN, Ramazan, Çoğulculuk, Küreselleşme ve 11 Eylül, "Küresel Terör, Güvenlik ve Savaş Çıkmazı, s. 162.
[4] GÖZEN, Ramazan, Çoğulculuk, Küreselleşme ve 11 Eylül, s. 163.

11 EYLÜL SALDIRISININ KAVRAM TANIMLARI

1. Terör

“*Terör kavram olarak, Türkçedeki karşılığı ile korkutma, yıldırma anlamına gelmektedir. Ancak bu korkutma ve yıldırma, yoğunluk olarak oldukça büyük çaplı olup, birey ya da bireylerin ruhsal yapılarını birdenbire kaplayan korku durumunu ve şiddet halini ifade etmektedir.*

3713 sayılı terörle Mücadele Kanunu 1. Maddesinde terörün tanımı söyle yapılmıştır: Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetinin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek. Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir.”[5]

2. El Kaide

“*1988 yılında, Usame Bin Ladin tarafından Sovyet birlikleri ile savaşmak amacıyla, “Soğuk Savaş” döneminde SSCB’nin Afganistan’ı işgal edebileceği öngörüsü üzerine Amerikan destekli ve CIA Operation Cyclone programı adında bir çalımla sonucu kurulmuştur. SSCB, Afganistan işgali sırasında Afgan topraklarını korumuştur. Fakat “Soğuk Savaş” sonrasında yüksek gücüyle denetimsiz kalan El-Kaide terörist faaliyetlere girişerek kendisine ana felsefe olarak İsrail’in yok olması ve Müslüman ülkelerde halifelik inancı altında büyük bir devlet kurma inancını benimsemektedir. El-Kaide dünya üzerinde birçok terörist eylemden dolayı veya direkt sorumlu tutulan silahlı bir terör örgütüdür. Liderliğini Usame Bin Ladin’in yürüttüğü düşünülen örgüt dünyanın birçok ülkelerine yayılmış çok sayıda hücrelerden oluşmaktadır. Bu örgütün sorumluluğunu üstlendiği 11 Eylül 2001 saldırıları dünyanın en büyük terör saldırısı eylemi olarak tarihe geçmiştir.”* [6]

---

[5] http://www.hukuki.net/kanun/3713.15.text.asp
[6] http://tr.wikipedia.org./wiki/El_Kaide

"*El-Kaide'yi terör örgütü listesine alan kuruluşlar ve ülkeler şu şekilde sıralamaktadır: Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, NATO-Kuzey Atlantik Paktı, Avrupa Birliği, Amerika Birleşik Devletleri, Avustralya, Kanada, İsrail, Japonya, Hollanda, İngiltere, Rusya, İsveç, İsviçre. El-Kaide'yi Türkiye NATO üyeliği sebebiyle terör örgütü olarak adlandırmaktadır*."[7]

3. Usame Bin Ladin

"*Köktendinci El-Kaide'nin kurucusu ve lideri olarak bilinmektedir.*

10 Mart 1957 'de doğan Usame bin Ladin, çok zengin Suudi Arabistanlı bir ailenin 54 çocuğundan biridir. Kökü Güney Yemen'de Hadramut'tur. Babası Muhammed 1930'da geldiği Suudi Arabistan'da hızla yükseldi ve zamanla Ortadoğu'da en büyük müteahhitlerden biri oldu. 1968'de kaza sonucu öldüğünde mirası 11 milyar dolardı. Oğulları Suud prensleriyle birlikte büyümüş ve okumuştu."[8]

"*Genç yaşta Müslüman Kardeşler teşkilatının fikirlerinden etkilenen Usame bin Ladin, 1979 Aralık ayında, arkadaşı, Suudi Gizli Şefi Prens Turki bin Faysal tarafından Pakistan Peşaver'e yollandı. Burada kamplarda, başta Arap ülkeleri olmak üzere dünyanın dört bir tarafından İslamcı gençler birer profesyonel savaşçıya çevriliyordu. Beş ülkenin birlikte üstlendiği projeni sorumlusu Pakistan Gizli Servisi ISI' deydi, yürütücüsüyse Filistin asıllı Abdullah Azzam'dı*."[9]

"*Azzam'a asistanlık yapan Usame bin Ladin, bizzat savaştı, hatta Celalabad yakınlarında yaralandı. 1986'da kendi kamplarını kurdu. Serveti, cömertliği, sade yaşantısı, büyüleyici özelliği, savaştaki cesareti nedeniyle efsaneleşti. Kurumsallaşmasının temelini 1988'e doğru gönüllüler hakkında bilgileri içeren bir veritabanı kurarak attı. Bu bilgisayar kayıtlarından hareketle "El Kayda" adlı bir yapılanma ortaya çıktı. Suud rejimi, cihadı her yere yaymak isteyen bu kişiden korkmaya başladı ve 1989'da pasaportuna el konuldu*."[10]

"*Haziran 1990'da Saddam Kuveyt'e girince Usame bin Ladin, Suudi sınırlarının korunması görevinin kendisine ve tabanına verilmesini istedi. Kral Fahd Amerikan*

---

[7] http://tr.wikipedia.org./wiki/El_Kaide
[8] http://tr.wikipedia.org./wiki/Usame_Bin_Ladin
[9] http://tr.wikipedia.org./wiki/ Usame_Bin_Ladin
[10] http://tr.wikipedia.org./wiki/ Usame_Bin_Ladin

askerlerini çağırınca çok öfkelendi; önce Pakistan'a, ardından Afganistan ve nihayet Sudan'a gitti. Artık Pakistan'da istenmeyen ve kendilerine yer arayan binlerce 'cihadcı'yı Sudan ve Yemen'e yerleştirdi, onlara birçok ülkede iş buldu."[11]

"*ABD'ye karşı ilk cepheyi Somali'de açan ve 1994'te Suud vatandaşlığından çıkarılan Usame bin Ladin, uzun bir süredir iktidarı almalarına epey yardımcı olduğu Taliban'ın himayesinde Afganistan'da yaşıyor. ABD'nin yakalanması için 25 milyon dolar ödül koyduğu Usame bin Ladin, hiçbir eylemi açıkça üstlenmiş değil, ama hiçbirini kınamış da değil.*"[12]

4. Usame bin Ladin'in Eylemleri

"*Aralık 1992: Yemen'deki ABD'li askerlerin kaldığı bir otel bombalandı. İki Avustralyalı turist öldü.*

1993: Somali'nin başkenti Mogadişu'da 18 ABD askeri öldürüldü.

Şubat 1993: New York'ta Dünya Ticaret Merkezi bombalandı. Bin Ladin'in adı olaya karıştı.

Ocak 1995: Filipinler'de Papa'ya suikast girişimi yapıldı.

1995: Cezayirli Silahlı İslami Grubun (GIA) Fransa'ya karşı yürüttüğü savaşta çeşitli bombalamalar gerçekleşti.

Haziran 1995: Etiyopya'nın başkenti Adis Ababa'da Mısır Devlet Başkanı Hüsnü Mübarek'e yönelik suikast planladı.

Kasım 1995: Suudi Arabistan'ın başkenti Riyad'da beş ABD'li askerin ölümüne yol açan kamyonla bombalama olayı gerçekleştirildi.

Kasın 1995: Pakistan'daki Mısır Büyükelçiliği bombaladı, 17 kişi öldü.

Haziran 1996: Suudi Arabistan'ın Hobar kentinde 19 Amerikan askerinin ölümüne yol açan patlama gerçekleşti.

23 Ağustos 1996: 'Kâfirleri kutsal topraklardan kovun' çağrısıyla ABD'ye cihat ilan etti.

Şubat 1998: Mısır, Bangladeş ve Pakistanlı birkaç günlük grupla birlikte "Yahudilere ve Haçlılara karşı Uluslararası İslami Cephe"yi kurdu. Kuruluş "Her Müslüman'a, dünyanın her köşesinde, sivil veya asker Amerikalı öldürmek farzdır" dendi.

---

[11] http://tr.wikipedia.org./wiki/ Usame_Bin_Ladin
[12] http://tr.wikipedia.org./wiki/ Usame_Bin_Ladin

7 Ağustos 1998: Amerikan askerlerinin Kutsal Topraklara girişinin sekizinci yıldönümünde Kenya ve Tanzanya'daki ABD büyükelçilikleri havaya uçuruldu, toplam 257 kişi öldü, 5 bin 500 kişi yaralandı.

20 Ağustos 1998: ABD misilleme olarak Sudan'da bir fabrikayı ve Afganistan'daki eğitimi kamplarını bombaladı. Usame bin Ladin'in yakalanması için 5 milyon dolar ödül kondu.

12 Ekim 2000: Yemen'in Aden limanında USS Cole destroyerine yönelik intihar saldırısında 17 Amerikan denizcisi öldü.

11 Eylül 2001: İkiz Kulelerin bombalanması."[13]

5. İkiz Kuleler

"ABD'nin New York kentinde Manhattan semtinde bulunan ve 11 Eylül 2001 terör saldırılarında yıkılan ticaret merkezi.

Dünya Ticaret Merkezi olarak bilinen merkezin yapımına 1960 yılında başlamış ve ilk kiracısı 1970 yılında Kuzey kuleye taşınmış, bundan iki yıl sonra ikinci kiracı Güney kuleye taşınmıştır.

New York'taki Dünya Ticaret Merkezi 1973'te inşa edildikten sonra Manhattan'ın çehresini değiştiren dünyanın en yüksek ikiz kuleleri oldu. Kulelerden birinin 107. katında bulunan The Windosws on the World isimli restoran, müşterilerine akşam yemeklerine New York ve Hudson Nehri'ni izletme fırsatı veren dünyanın en büyük restoranıydı. Kuleler 11 Eylül 2001'de yıkıldı."[14]

.

[13] http://www.biyografi.net/kisiayrinti.asp?kisiid=2489
[14] http://tr.wikipedia.org./wiki/ /D%C3%BCAya_Ticaret_Merkezi_(bina)

BİRİNCİ BÖLÜM

TERÖRİZM KAVRAMI

1. TERÖRİZM KAVRAMI

"*Terör ve terörizm tarihi, bir kısım yazarlarca iki bin yıl öncesine kadar götürülmektedir. Terör 'korku ve dehşet' yaymak suretiyle baskı kurmak olarak algılandığında belki günümüzden epeyce eskilere götürülebilir, ancak stratejileri bakımından modern çağın bir ürünüdür. Terörizm daha çok sanayileşme insanının keşfettiği mücadele tarzının fikri kısmıdır".*[15]

Terörizm, başlı başına bir ideoloji değil, çok farklı siyasi kanaate sahip kişilerce kullanılabilecek bir isyan stratejisidir. Her amaca hizmet edebilir ve belli bir değerler sistemi ile bağlı değildir.

İnsan organizması bakımından "acı" ne ise, terörizm de ulusal toplumlar ya da uluslararası toplum için odur: Bir zaafın, bir anormalliğin, bir hastalığın alarm sinyali… Tıpkı, organizmayı iyileştirmek için, acıdan ziyade acının sebeplerini ortadan kaldırmak gibi, terörizmi ortadan kaldırmak için de failleri takip etmek yetmez; bireyi terörist olmaya iten sorunları ve çelişkileri çözmek gerekmektedir. Terörizmin sebeplerini göz ardı ederek teröristi cezalandırmakla yetinmek, "takma bir bacağı alçıya almaya" benzemektedir.

"*Terörizm yüzlerce akademik, resmi ve güncel tanımı olan tartışmalı bir terimdir. Tanımların hemen hemen hepsi kavramın karmaşıklığı üzerinde birleşmektedir. Bu doğrultuda geçmişte de günümüzde de uluslararası terörizme dair hukuki tutarlılığı olan bir tanım yapabilmek her zaman için gerçekleştirilmesi oldukça güç bir iş olarak karşımıza*

[15] BAL, İhsan, Terörizm, Terör, Terörizm ve Küresel Terörle Mücadelede Ulusal ve Bölgesel Deneyimler, s.7

çıkmaktadır. Öyle ki terörizmin bütün dünya devletleri tarafından ya da en azından etkili olduğu kabul edilebilecek çoğunluğu tarafından onaylanmış bir tanımı yoktur".[16]

"*Etimolojik olarak terör kelimesi Latinceden gelmektedir.*[17] *Benzer kelimeler diğer indogerman dillerinde de bulunabilir; (Sanskrit: Tras –titremek, korkmak-, Yunanca: Treô –uzaklara kaçmak, çok korkmak-, Rusça: Triasti –titremek-) fakat bu kelimelerin tümünün anlamı benzer şekilde korkmak, dehşete düşmek, yıldırmak, şaşkınlık yaratmaktır. Türkçede ise terör "yıldırma, cana kıyma ve malı yakıp yıkma, korkutma" anlamlarına gelmektedir. Kelime Batı-Avrupa dil ailesine ilk kez 14. yüzyılda keşiş Bersue'nin yazılarında yer alarak Fransızcadan girmiştir. Bugünkü anlamıyla ise terör kelimesi ilk kez Fransa'da, Fransız Devriminden sonra kullanılmıştır. Devrimden sonra 1793 Mart'ından 1794 Temmuz'una kadar süren dönem "terör rejimi, terör dönemi" olarak adlandırılmıştır.*"[18]

"*Terime bakarak terörün dehşet ve korkuyu ifade ettiği hemen anlaşılabilir. Bununla birlikte "terör" ile "terörizm" birbirinden farklı kavramlardır. Her şeyden önce terörün gayri iradi olarak meydana gelmesi mümkündür. Terörizmde ise kastedilen, siyasi unsuru içeren, bir ideolojisi bulunan durumlardır. Siyasal bir özellik taşımayan şiddet hareketleri, daha çok örgütlü veya organize suç hareketleri olarak tanımlanarak, terörizm suçu dışında tasnife tabi tutulmaktadır."*[19] Yani terörizmden söz edebilmek için aynı siyasi amaca yönelmiş bir dizi terör olayının olması gereklidir.

"*Bu bağlamda terör kelimesinin sonuna getirilen "-izm" eki bazen terörün sistematik halini belirtmek için, bazen de teorik anlamda terör fikrinin eyleme dökülmesine gönderme yapmak için kullanılır. Öğretide ise terörizm teriminin bir eylem çeşidi olarak bir fiil anlatmak için kullanılması daha yaygındır. Terörizmin başlı başına bir ideoloji olmayıp totaliter bir silah, bir strateji olduğunu söylemek mümkündür.*"[20]

"*Terörizm, çeşitli kaynaklarda değişik bakış açılarıyla sayısız kez tanımlanmıştır. Britannica Ansiklopedisi terörü "Toplumun genelinde bir korku iklimi yaratmak ve bu*

---

[16] BAŞEREN, Sertaç, Terörizm İncelemeleri Teori, Örgütler, Olaylar, "Terörizm: Kavramsal Bir Değerlendirme", s. 1.
[17] YAYLA, Atilla, *"Terörizm: Kavramsal Bir Çerçeve"*, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Cilt: XLV, s. 335.
[18] BOZKURT, Enver, KANAT, Selim, Uluslararası Toplumun Paradoksu: Terörizm, İnsan Hakları, Güvenlik ve 11 Eylül Sonrası Meydan Gelen Değişiklikler, s. 8.
[19] ALKAN, Necati, Gençlik ve Terörizm, s. 14.
[20] BOZKURT, Enver, KANAT, Selim, Uluslararası Toplumun Paradoksu: Terörizm, İnsan Hakları, Güvenlik ve 11 Eylül Sonrası Meydan Gelen Değişiklikler, s. 9.

sayede belirli siyasi amaçları gerçekleştirmek için sistematik şiddet kullanımıdır." olarak tanımlamıştır."[21] "*Büyük Larousse'a göre terörizm "Bireylerin ya da azınlıkların şiddete dayanan ve kişilere, mallara ya da kurumlara yönelik siyasal eylemi; bu şiddet eylemlerinin tümü"dür*."[22] "*Benzer şekilde Türkiye Büyük Lügat ve Ansiklopedisinde terörizm, "İhtilalci grupların giriştiği şiddet eylemlerinin tümü, tedhişçilik" şeklinde yer almıştır."*[23]

"*Terörizm konusunda çalışmaları olanlar da kendilerine has ifadelerle terörizmi tanımlamışlardır. Yonah Alexander'a göre terörizm "gerçek veya hayali hedefleri ele geçirmek üzere geniş bir korku iklimi oluşturmak amacı ile organize bir grubun şiddet kullanması"dır*."[24] "*P. Wilkinson'a göre ise terörizm "bireylere gruplara toplumlara ya da devletlere teröristlerin siyasi taleplerine ödün verilsin diye korku ve dehşet salmak için, cinayet ve ortadan kaldırmanın düzenli kullanımı, cinayet ve yok etme tehdidi"dir".*[25] "*Cooper'e göre terörizm "diğer insanlar üzerinde kontrol yaratmak veya üzerlerindeki kontrolü devam ettirmek için, insanlar tarafından kasti olarak oluşturulmuş yüksek korku"dur. Enders ve Sandlar ise terörizmi, "yasa dışı bir gücün plansız bir şekilde kullanılması ya da kullanılma tehdidiyle oluşan korku atmosferinden politik bazı amaçlara ulaşma" şeklinde tanımlanmaktadır. ABD'nin Dışişleri Bakanlığı ise terörizmi "gizli ajanlar veya örgütler tarafından önceden planlanmayan politik amaçlı şiddetin, direkt olarak silahsız kişiler üzerinde, genel olarak toplumu etkilemek için kullanılması" kelimeleriyle tanımlamaktadır.* "[26]

"*Türkiye'deki araştırmacılardan Doğu Ergil'e göre "terörizm, saldırılan ve korkutulan sivil ve masum kurbanlar aracılığı ile hedeflenenden daha büyük bir kitleyi yıldırıp korkutarak yasadışı stratejik ve siyasal amaçlarını gerçekleştirmek için bir grubun veya devletin, bilinçli ve planlı bir biçimde şiddet kullanması veya şiddet kullanma tehdidinde bulunmasıdır*."[27] "*Benzer şekilde Hamit Altuğ'a göre terörizm "belirli bir siyasal hedefe ulaşmak veya siyasal bir davayı yüceltmek amacıyla ve genelde kurulu düzeni*

---

[21] http://britannica.com/ebc/article?eu=405804&query0terror&ct
[22] Büyük Larousse Ansiklopedisi, 18. Cilt
[23] Büyük Lügat ve Ansiklopedi, 12. Cilt.
[24] YAYLA, Atilla, *"Terörizm: Kavramsal Bir Çerçeve"*, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Cilt: XLV, s. 337.
[25] [25] BOZKURT, Enver, KANAT, a.g.e., s.10.
[26] BAL, İhsan, Terörizm; Terör, Terörizm ve Küresel Terörle Mücadelede Ulusal ve Bölgesel Deneyimler, s. 162.
[27] ERGİL, Doğu, *"Terörizm Mantığı ve Hedefleri"*, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, C:46, s. 171.

değiştirmeye ve söz konusu siyasal davaya boyun eğmeye mecbur etmek için başvurulan 'zorlayıcı ve şiddet içeren' davranışlardır."[28]

"*Çeşitli yazarlarca ve kurumlarca tanımlanan terörizm kavramı ile ilgili 1936 ile 1981 yılları arasında, uluslararası düzeyde 109 terörizm tanımının ortaya konulduğu tespit edilmiştir. Bunlar doğal olarak, hem dönemin siyasi koşullarını, hem de tanımlayıcının ideolojik tercihlerini ve bilimsel eğilimlerini yansıtmaktadır.*"[29] "*Fakat uluslararası hukuk açısından terörizmi tanımlamak üzere ilk ciddi girişim 1937 Terörizm Çerçeve Sözleşmesidir. Sözleşme terörizmi "bir devleti hedef alan ve kişilerin veya kişi gruplarının veya toplum genelinin zihinlerinde bir terör devleti imajı yaratmayı hesaplayan ve tasarlayan" suç filleri olarak tanımlanmıştır.*"[30]

Görüldüğü gibi benzerlikler olmasına rağmen herkesin kendine has diğerlerinden farklı olan bir terörizm tanımı vardır. Anlaşılacağı gibi terörizm kelimesi açık, tam ve objektif bir tanımı reddetmektedir. Terörizm tanımları içerisinde, görüldüğü gibi, bulunan ortak nokta muhtemelen "şiddet ve şiddet tehdidi"dir.

Terörizmin tanımına ulaşmak için verilen mücadelenin, bazen terörizme karşı verilen mücadele kadar zor olduğu söylenmektedir; ne var ki bunca çaba hala kesin bir sonuç vermemiştir. Terörü tanımlamaya çalışan taraflar, değer yargıları ve siyasi telakkilerini bir tarafa bırakmadıkları için evrensel bir tanıma bir türlü ulaşamamaktadırlar.

"*Soğuk Savaş dönemi boyunca, Batılı devletler, tanıma devlet terörizminin dahil edilmesine soğuk bakmışlardır. Buna mukabil ekonomik açıdan elverişsiz durumdaki üçüncü dünya devletleri ise, devlet-dışı aktörler, özellikle milli bağımsızlık hareketleri üzerinde yoğunlaşan bir tanım arayışına tepki göstermişlerdir. Doğu ve Batı bloklarının arasındaki soğuk savaşın sona ermiş olduğu günümüzde bile tanım, muazzam sorunlar doğurmaktadır.*"[31] "*Asıl problem ise, terörizmin politik bir konu olmasından*

[28] ERSOY, Hamit, *"Ulusal Çıkar Aracı Olarak Uluslararası Politikada Terörizm"*, Polis Bilimleri Dergisi, C:4, S:3-4, s.16
[29] ÖKTEM, Emre, Terörizm – İnsancıl Hukuk ve İnsan Hakları, s. 37.
[30] FENDOĞLU, H. Tahsin, *"Uluslararası Belgelerde Terörizm"*, I. Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu Bildirileri, s. 761.
[31] ÖKTEM, Emre, Terörizm – İnsancıl Hukuk ve İnsan Hakları, s. 30.

kaynaklanmaktadır.; yani, bir ülke tarafından terörist olarak tanımlanan kişiler başka bir ülke tarafından, tamamen politik bir kararlar yumağı çerçevesinde, "özgürlük savaşçıları" olarak tanımlanabilmektedir. Bu bakış açısına göre, söz konusu eylemler meşru müdafaa halleri olup sadece şahsi kâr amaçlı eylemler terörizm oluşturur. Buna mukabil, başta ABD olmak üzere Batılı devletlerin bakış açısında, sebebi ne olursa olsun, masum sivil halkın hayatını tehlikeye sokan her türlü şiddet eylemi terör teşkil eder."[32]

"*Tüm bu çabalara, geçen yıllara, yaşanılan deneyimlere rağmen diyebiliriz ki; uluslararası hukukun ilgisinden olabildiğince uzakta, hiçbir geniş çaplı- çok taraflı - antlaşmada terörizmin tek tutarlı bir tanımı yoktur. Bağlayıcı bir tanım eksikliği terörizmle mücadelenin önündeki en büyük engel olarak varlığın, 11 Eylül saldırıları sonrasında, terörizme karşı küresel bir cephenin oluştuğu günümüzde dahi devam ettirmektedir.*"[33]

1.1. Çeşitleri Bakımından Terörizm

Aslında tanımı bile kişiden kişiye değişen bir kavramı sınıflandırmaya çalışmak, çeşitlendirmek oldukça güçtür. Bu güçlük, terörizm kavramının muğlâk, karmaşık ve sık değişken bir kavram olmasından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle de birçok uzman kendine göre farklı sınıflamalar yapmışlardır. Paul Wilkinson terörizmi ihtilalci terörizm, yarı ihtilalci terörizm ve bastırıcı terörizm olmak üzere üçe ayırmıştır. Ayrıca terörizmi kır-şehir, iç-dış, profesyonel, ayrılıkçı terör olarak da sınıflandırmak mümkün görünmektedir. Terörizm kim tarafından kime karşı gerçekleştirildiğinden hareketle, iki başlık altında incelenebilir: Kişi veya kişi gruplarınca mevcut otoriteye karşı gerçekleştirilen devlete karşı terörizm ve kişi gruplarına karşı gerçekleştirilen devlet terörizmi. Birinci grupta bireyler ya da birey merkezli gruplar, devletten istediklerini, haklarını elde etmek istemine dayalı amaçlarına ulaşmak için teröre başvururlar. İkincisinde ise devletler, grupları marjinalize ve pasifize etmek amacıyla terörize yöntemlere başvurmaktadır. Her iki durumda yasal yolların tıkandığı, insani çözümlerin tükendiği, düşüncenin yetmemeye başladığı ve bireyin ya da devletin çaresizliğe düştüğü noktada başlar.

[32] ÖKTEM, Emre, Terörizm – İnsancıl Hukuk ve İnsan Hakları, s. 31.
[33] BOZKURT, Enver-KANAT Selim; Uluslar arası Toplumun Paradoksu: Terörizm İnsan Hakları Güvenlik ve 11 Eylül Sonrası Meydana Gelen Değişiklikler, s. 19.

Bireysel terörizm de kendi arasında ihtilalci ya da yarı ihtilalci şeklinde ayrı olarak incelenebilir.

Bu sınıflandırmayı; gerçekleştiği ve etkilediği bölgeye göre yapılan ulusal-uluslararası terörizm veya eylemlerim gerçekleştiren grubun niteliğine göre örgütlü-örgütsüz terörizm, etnik dinsel terörizm gibi terörizm sınıflandırmaları da girmektedir. Zira tüm bu terörizm çeşitlerinin hepsi neticede bir otoriteye karşı gerçekleştirilmektedir. Bu yaklaşıma göre farklı olan otorite tarafından gerçekleştirilen eylemlerdir.

1. 2. 1. Devlete Karşı Terörizm

Devlete karşı terörizm yönetilenlerin içinde bulundukları koşullara, o koşulları yaratan sisteme, daha somut olarak egemen güçle yöneltilmiş şiddet olarak nitelendirilebilir. Terörizmden bahsedildiğinde zihinlerde ilk oluşan terörizm tanımına karşılık gelen terörizm çeşidi devlete karşı terörizmdir.

"Giderilebilir haksızlıklar devlete karşı terörizmin ana motifidir. Bu terör tipinin tarihin insanlık tarihi ile eşdeğer olmasına karşın modern çağda artışı, adaletsizliklerin artmasa bile, daha belirgin hale gelmesi neticesindedir. Yoksulluk ve baskının olduğundan çok algılanması, bilincine varılan adaletsizliğin kaçınılmaz değil keyfi, gereksiz ve giderilebilir olduğunun anlaşılması devlete karşı gerçekleştirilen terörizmin kaynağıdır."[34]

"Devlete karşı terörizm retoriğinde eşitlik, özgürlük gibi soyut ve içeriği tanımlanmamış hedefler gösterse de, bu tür terörizm esası itibariyle bir kabule değil; devlete, otoriteye, baskıya savaşa ya da herhangi bir şeye karşı olmaya ve karşı davranmaya yöneliktir. Daha basit bir ifade ile terörist söylemlerin neyi istemediğini kavrayabilmek, neyi istediğini somutlaştırabilmekten daha kolaydır. Bu tür terörizmin kendini meşrulaştırmaya dönük söylemleri, karşıtlığı ile belirlenir.

Devlete karşı terörizm mevcut sosyal, siyasal, ekonomik düzeni yıkıp yeni bir toplumsal düzen kurmayı yahut belirli bir bölgeyi devletin yönetiminden ayırıp ayrı bir devlet kurmayı amaçlamaktadır. Bu şekilde bir sistem değişikliği savaşımı verenlerin kitle

---

[34] ERGİL Doğu; Türkiye'de Terör ve Şiddet, Turhan Kitabevi, Ankara 1980, s. 40.

desteği kazanmaları birinci işlevleridir. Böyle bir destek olmaksızın eyleme geçmek anlamsızdır. Zira kitle desteği alamamış bir eylemin kalıcı olması söz konusu değildir. Bu desteğin asgari ölçüsü örgütlenmenin başarılmasıdır. Lakin örgütlenme terör aracılığıyla başarılamaz. Bu tür örgütlenme inandırıcılığı, dayanışmayı, eylem birliğini sağlayacak plan ve program ile gerçekleştirilebilir.”[35]

“Devlete karşı terörizmin diğer bir özelliği de reklâmdır. Herhangi bir suçlunun gerçekleştireceği ya da gerçekleştirdiği eylemi kimsenin bilmemesini isteyeceği açıktır. Fakat bir terörist tam tersine suçu mümkün olduğunca fazla kişinin haberdar olacağı şekilde işlemeyi tercih eder, çünkü kurbanını öldürürken asıl yapmak istediği şey geniş bir kitleye mesaj vermektir. Bu sebeple bilhassa devlete karşı terörizm ile kitle iletişim araçları arasında sıkı bir ilişki mevcuttur. Kitle iletişim araçları bir bakıma terörizmin amacına ulaşmasına katkıda bulunmaktadır. Bu yolla hem dünyadaki adaletsizlik geniş kitlelere ulaşmakta hem de, gerçekleştirilen eylemlerin toplum üzerindeki dramatik etkileri arttırılmaktadır.

Devlete karşı terörizmin mağdurları hemen her zaman tümüyle masumdur, sadece başkaları üzerinde yaratılacak bir etki adına kurban edilmektedir. Şiddetin hedefi ve amacı böyle olunca, teröristler dikkatle ve büyük incelikle şiddet eylemlerini kamuoyunu en fazla etkileyebilecek şekilde planlarlar. Çünkü terörizme atfedilen özellikler arasında eylemlerin simgesel ve temsili boyutunun yanı sıra, propaganda ve etkileme yönleri de yer almaktadır.

Devlete karşı terörizmde asıl amaç, eylemin gerçekleştirilmesi değildir. Çünkü devlete karşı terörize eylemler gerçekleştirenler aslında hedefleri vurmak amacında değildirler, seçtikleri hedeflerle daha çok bilinirlik kazanmak amacındadırlar. Devlete karşı terörist eylemler de diğer adi suçlar gibi birer suçturlar ancak terörizm cezai suçlardan dolayı daha fazlasıdır. Terörist eylemler, genellikle bir devlete veya bir grup insana belli bir konuda bir şeyler yapılması yönünde baskı yapmak ve toplumsal dikkati üzerine toplamak amacıyla, dikkat çekici, şiddet içeren eylemlerdir. Terörist eylemler ile suç eylemlerini birbirinden ayıran en önemli özellik terörist eylemlerin altında bir siyasi amaç olması ve terörist eylemlerinin sembolik olmasıdır. Fakat buradan terörizm ile suç eylemlerinin birbirinden tamamen ayrı olgular olduğu sonucu çıkarılmamalıdır. Terörist eylemleri

[35] BOZKURT, Enver,-KANAT, Selim; a.g.e., s. 22

gerçekleştiren terör örgütleri ile suç eylemlerini gerçekleştiren organize suç örgütleri arasında bir ortaklık mevcuttur. Terörizm adeta siyasal bir savaştır." [36]

1. 2. 1. 1. Gerilla Savaşı ve Terörizmin Karşılaştırılması

" '*Küçük Savaş' anlamına gelen gerilla terimi, Napolyon'un 1808'deki istilasına İspanyol direniş güçlerinden hareketle türetilmiş bir terimdir. İspanyol gerillalarının, İngiliz ordusunun Fransız kamplarına başarıyla gerçekleştirdikleri saldırılara yardım ettikleri İbernian yarımadasındaki bu savaş için kullanılmıştır. Gerilla savaşının tarihte en çarpıcı örneği ise Amerikan Bağımsızlık Savaşı'dır.*

Pek çok bakımdan birbirine benzetilen terörizm ve gerilla savaşını açıkça ayırt etmek, Fransız Devrimi'nden bu yana giderek güç hale gelmiştir. Daha önce de belirttiğimiz gibi günümüzde artık terörist kelimesi anlam bakımından oldukça olumsuz bir manaya sahip olduğu için hiç kimse kendini terörist olarak nitelendirmemektir. Bu nedenle, teröristler kendilerini özgürlük savaşçıları veya ulusal bağımsızlık, sosyal adalet veya diğer idealler için mücadele eden gerilla şeklinde tanımlamakta ve bu statünün sağlayacağı korumadan yararlanmak istemektedirler. Bu durum zaten birbirine yakın olan kavramlarının iyice karıştırılmasına yol açmaktadır. Oysa gerilla savaşı ve terörizm birbirinden farklı kavramlardır ve birbirlerinden ayrılmaları gereklidir.

Gerilla savaşı gizlice arkadan saldırmayla, vur-kaç saldırılarından ve ani baskınlardan oluşan bir savaş şeklidir. Düşmanın ikmal vasıtalarına, alt yapı vasıtalarına ani saldırılar söz konusudur. Gerilla savaşı, aslında seçilmiş şiddet yöntemlerinin kullanıldığı, bir ayaklanmacı silahlı protestodur. Bu doğrultuda şiddet rasgele değildir ve seçilen hedefler sivillerden ziyade askeri hedeflerdir. Oysa terörizmde bu durum tam aksi bir görünüm sergilemektedir. Terörizmde şiddet kontrolsüz ve rasgele uygulanır. Şiddet eylemlerinin öngörülemezliği bir korku iklimi yaratmak için kullanılır.

Gerilla savaşının temelinde kırsal alanda kurtarılmış bölgeler oluşturmak vardır. Sayı, güç ve teçhizat olarak giderek büyüyecek olan küçük askeri birlikler kurarak hükümet birliklerine karşı mücadele etmek amaçlanır. Gerillalar kurtarılmış bölgelerde kendi otoritelerini kurarlar, propagandalarını yaparlar ve diğer siyasal faaliyetlerini açıktan yürütürler. Terörizmde ise bu şekilde kurtarılmış alanların elde edilmesi amacı yoktur.

---

[36] BOZKURT, Enver,-KANAT, Selim; a.g.e., s. 24.

Herhangi bir yerde yoğunlaşmaları halinde kolayca hedef haline gelebilecek olan teröristler küçük hücreler halinde faaliyetlerini devam ettirir ve operasyon üsleri şehirlerde yer almaktadır.

Gerilla savaşında doğrudan doğruya silahlı mücadele ile bir netice elde etmek amacı varken terörizmde gerçekleştirilen silahlı saldırılar propaganda aracı olarak kullanılır. Bu açıdan terörizm sahnesi ve seyircisi olan bir "tiyatro oyunu"na benzetilebilir." [37]

1.2.1.2. Savaş Eylemleri ve Terörizmin Temel Farkları

Terörizm gerilla savaşından ayrılması gerektiği kadar savaş eylemleri ile de karıştırılmaması gereken bir kavramdır. Terörizm ve konvansiyonel çatışma halleri arasında teorisel bir farklılık söz konusudur.

"Terörizm ve savaş eylemleri arasındaki fark, terörün amacıyla ilişkisiz kişilere ve hedeflere saldırmasıdır. Terörizm eylemlerindeki semboliklik savaş eylemlerinde yoktur. Savaşta siyasi amaç vardır, bu amaca varmak için bir orduya saldırılır, sizin de ordunuz vardır, bir ülkenin ordusuna karşı savaşılır. Terörde ise siyasi amaç söylenir, sonra o amaçla ilişkisiz siviller öldürülür. Terörizm eylemleri veya terörizm ile mücadele eylemleri ve savaş durumları arasında hukuken de bir farklılık söz konusudur."[38]

Terörizm, gerilla savaşı ve savaş eylemleri birbirinden farklı ve birbiriyle karıştırılmaması gereken kavramlardır. Zaten yeterince karmaşık bir yapıya sahip olan terörizmin bir de gerilla savaşı ve savaş eylemleri ile karıştırılması onun tanımlanmasını ve ona karşı önlem alınmasını daha da güçleştirmektedir. Hal böyleyken ve değinmeye çalıştığımız tüm bu farklılıklara rağmen, pratikte gerilla savaşı, terörizm ve savaş eylemleri belirli çizgilerle birbirlerinden ayrıştırılamazlar.

[37] BOZKURT, Enver,-KANAT, Selim; a.g.e., s. 28.
[38] BOZKURT, Enver,-KANAT, Selim; a.g.e., s. 30.

1.2.2. Devlet ve Terörizm

Terörizm, benzer bir şekilde pek çoğumuzun aklında oluştuğu gibi devletler tarafından değil, devlete karşı olanlarca gerçekleştirilir. Uluslararası terörizm denince akla gelen IRA, Bask örgütü ETA, İtalyan Kızıl Tugaylar, Güney Afrika'da Afrika Ulusal Kongresi, Türkiye'de PKK gibi gruplar bu görüşü örnekler niteliktedirler. Önemli farklılıklara sahipseler de, hepsi iktidardaki hükümete karşı etnik veya diğer siyasi amaçlarını takip ederken benzer şiddet eylemlerine başvurmuşlardır.

"Her ne kadar terörizmin devlet dışı gruplar veya organizasyonlarca gerçekleştirildiği düşünülse de terörizm kesin bir şekilde yalnızca devlet dışı aktörlere mal edilmemelidir. Çünkü geçmişte de günümüzde de devletler terörizmi siyasetin kirli bir aracı olarak kullanılmışlardır. Bu kullanımı ile terör, baskı yaratıp sindirmenin en etkili aracı olarak nitelenebilir. Merkezi hükümetlerin ilk kurulduğu zamandan beri yöneticiler tabiiyetlerini kontrol altında tutmak ve düşmanları arasında kargaşa ortamı yaratmak için terörist taktikler kullanma yolunu tercih etmişlerdir. Acımasız devletlerin elinde korkunç bir silah olarak ortaya çıkan terörizm halen devletlerce öncelikle iki amaç için kullanılmaktadır: Kendi halkını boyunduruk altına almak veya düşmanlarını zayıflatmak, kargaşa ortamı yaratmak."[39]

Bu bağlamda, devletlerin terörize eylemlere başvurma amaçlarından hareketle devletlerin kullandığı terörizmi, devlet terörü ve devlet destekli terörizm şeklinde ikiye ayırmak mümkündür.

1.2.2.1. Devlet Terörü

Devlet terörizmini devlet destekli terörizmden ayırt etmek gereklidir. Devlet destekli terörizmde terörist eylemlerin faili bir devletin açık ya da örtülü desteği ile hareket eden devlet dışı aktörlerdir. Devlet terörizmi ise devletin kendi

---

[39] BOZKURT, Enver,-KANAT, Selim; a.g.e., s. 32.

vatandaşlarına karşı uyguladığı terörizmdir. Devlet terörizmi, devlet aktörleri tarafından uluslararası insani hukukun ve insan hakları hukukunun ihlali içinde gerçekleştirilen kapsamlı, yaygın ve sistematik şiddetin kullanması olarak tarif edilebilir. Devlet politikasının bir parçası olarak işlenen jenosit, insanlığa karşı suç, savaş suçu ve işkenceyi kapsamaktadır.

Devlet teröründe otorite, yani devlet içi politikasının bir aracı olarak kararlarını halka benimsetmek amacı ile terörü kullanılır. Bu bağlamda devlet terörü, terörün baskı yaratıp sindirmenin en etkili yöntemi olduğu düşüncesinin en çok kanıtı olarak görülebilir. Bu anlamda terörist taktikler bazı devletlerce siyasi muhalefeti ortadan kaldırmak, hukuk dışı bir işgali meşrulaştırmak veya sadece seçilmiş bir topluluk içerisinde korku yaratmak üzere geniş oranda kullanılmaktadır.

Her ne kadar bireysel terörizmin yıkıcı sonuçları herkesçe daha çok bilinse de devlet terörü bireysel terörizmden çok daha yıkıcı olabilmektedir. Çünkü hükümetlerin daha düzenli güçleri vardır ve bu sayede devletler kendi vatandaşları üzerinde daha büyük derecede terör yaratabilmektedirler. Bundan dolayı da devlet terörizmi daha fazla mağduriyete ve acıya neden olmaktadır.

Terörizm sadece devlet dışı aktörlerin başvurduğu bir yöntem değildir. Hatta terör, siyasi bir amaç için örgütlü bir biçimde birilerine karşı şiddete başvurarak korku yaratıp bir takım istekler kabul ettirmek ya da birilerini cezalandırmak için gerçekleştirilen bir eylem biçimi olarak tanımlandığında, terörün ilk kez devlet eliyle gerçekleştirildiğini söylemek yanlış olmaz.

İnsanlık tarihi çoğunlukla devletin, kimi zaman da örgütlü dinin ya da diğer yetkililerin sorumlu olduğu büyük çaplı pek çok zulüm ve şiddet uygulamalarına tanık olmuştur. Hemen hemen her yerde ve neredeyse her zaman yöneticilerine muhalefet eden vatandaşlar hapis, işkence veya öldürülmeyle karşı karşıya kalmışlardır.

Devlet terörizmi, hükümetlerin kendi halklarına karşı sistematik yıldırma, tutuklama, öldürme ve diğer baskı araçlarıyla terör uygulamasını anlatır. Daha farklı bir ifadeyle, devlet terörü mevcut siyasi rejimi korumak amacıyla, vatandaşlarına karşı, kendi koymuş olduğu hukuk kurallarının dışına taşarak sindirme, işkence, korkutma, kötü muamele, belirsiz bir şekilde ortadan kaybetme v.b. eylemlerde bulunmasına denmektedir. Devlet terörizminin en uç noktası ise soykırımdır.

Devlet terörünün temelinde genellikle tek bir amaç vardır: Toplumun tamamına gözdağı vererek hükümet otoritesini güçlendirmek. Bu basit bir mantığa dayanır. Çünkü insanlar hangi hareketlerinin işkenceye ve hatta ölüme yol açacağı konusunda emin olmazlarsa sadece devletin açıkça belirlediği eylemlerden kaçınmakla kalmazlar. Bu suretle de kendilerini devletin yapabileceğinden daha çok kısıtlarlar. İşte bu yüzden, devlet terörizmi özellikle insanların nasıl davranacakları ve hatta düşünecekleri konusunda katı bir kontrol sağlamayı ümit ederken totaliter rejimler için çekici bir alternatiftir. Devlet terörizmi aynı zamanda halkları üzerinde sadece çok zayıf kontrollü olan hükümetler için de çekicidir. Devlet terörü genellikle totaliter sistemlerin başvurduğu bir yöntemdir.

Bu bakımdan, bu terör türü daha çok totaliter rejime sahip devletlerin veya iç karışıklıkların yaygın olduğu devletlerin başvurduğu bir araçtır. Devlet teröründe, insanlar bir nesne, bir araç ve aynı zamanda şekillendirebilecek bir hammaddedir. Terör ile devlet mevcut rejimin devamını sağlayabilmek amacıyla, insan doğasını terörle değiştirmeyi amaçlamaktadır. Bu amacına karşın gelenleri de sindirmeye, korkutmaya hatta yok etmeye çalışır. Bu şekilde ortaya konulabilecek devlet terörizminin radikal örnekleri 20. yy.ın büyük trajedileri arasında yer alır, Hitler'in toplama kampları, Stalin'in terörü v.b.

Devletler terörizmi bizzat kendi resmi organları aracılığıyla, ülkeleri içinde kullanmanın yanında, terörizmi uluslararası siyasetin kirli bir aracı olarak da kullanabilmektedirler. Bu şekilde ortaya çıkan terörizme devlet destekli terörizm de denilebilir.

Devlet terörizmi uygulanan devletlerin amaçları siyasi muhalifleri ya da etnik grubu bastırarak mevcut rejimin idame ettirilmesidir. Bu amaçla gerekirse sosyal ya da politik grubun toptan yok edilmesi de söz konusu olabilmektedir.

1.2.2.2. Devlet Destekli Terörizm

Buraya kadar ele almaya çalıştığımız, siyasi bazı amaçları gerçekleştirmek için kendi sınırları içerisindeki bireyler ya da belli grupları üzerinde korku yaratma amaçlı veya doğrudan şiddet içeren kasıtlı faaliyetlerde bulunan devletlerin yaptıkları eylemleri kapsayan "devlet terörü" yanında, devletler düşmanları arasında kargaşa ortamı yaratmak için de terörist taktikleri kullanma yolunu da tercih etmektedirler. Buna "devlet destekli terörizm" denilebilir. Devlet destekli terörizmde, terör, ulusal liderlerce, dış politikanın bir enstrümanı olarak kullanılır. Örneğin bir hükümet doğrudan veya vekilleri aracılığıyla, hedef olarak görülen devlet zayıflatmanın, o devletin dikkatini veya kaynaklarını dağıtmanın, izlediği politikaları baltalamanın, hedef devletin gerçekleştirmek istediği politikalara karşı muhalefeti alevlendirmenin veya o politikanın gerçekleştirilme maliyetlerini arttırmanın bir yolu olarak terörist taktikleri kullanabilmektedirler.

Devlet destekli terörizmde bir devlet, terörizmi doğrudan doğruya eylemler gerçekleştirmekten, diğer ülkelerin topraklarının da kanun dışı eylemler gerçekleştirmeye hazırlanan bireylere müsamaha göstermeye kadar geniş bir yelpazede kullanabilir.

"Devletler, kendi sınırları dışındaki terörizme doğrudan ya da daha sık görüldüğü üzere dolaylı destekleyici olmayı seçmektedirler. Bir bakıma terörizme verilen bu tip destekler bir uluslararası problemi düzeltmek için düşük risk imkanı sunmaktadır. Ve devletler bu şekilde terörizmi dış politikanın kirli bir aracı olarak kullanmaktadırlar." [40]

Devletlerin terörizme destekleyici olması, bir devletin terörist operasyonların aktif planlamasına, yönlendirmesine ve kontrolüne katkıda bulunması gibi durumlar devlet destekli terörizmi teşkil etmektedir. Devlet kendi organları vasıtasıyla terörist

---

[40] BOZKURT, Enver,-KANAT, Selim; a.g.e., s. 40.

eylemlerde bulunmakta ya da örgütlediği, teçhiz ettiği veya kontrol altında bulundurduğu gayri resmi devlet ajanlarını, paralı askerleri veya silahlı çeteleri kullanmak suretiyle terörist eylemlerin gerçekleşmesini sağlamaktadır.

Soğuk Savaş dönemlerinde yaşanan rekabet koşulları terörizm desteğine büyük ölçüde yol açmıştır. Afganistan'da Sovyet komünist ideolojisinin yayılmasına karşı CIA'nin terörist örgüt ağlarına mali ve silah desteği vermesi de bu tür desteklerdendir.

"*Devlet destekli terörizmin ortaya çıkardığı tehditler büyüktür ve gittikçe artmaktadır. Buna rağmen uluslararası toplum devlet destekli terörizmle mücadele etmekte başarısız bulunmaktadır. Bunun bir nedeni devletlerin terörizm sponsoru olduğunu belirleyici uluslararası düzeyde kabul edilmiş kriterlerin geliştirilmemesidir.*"[41]

Devlet destekli terörizmle baş edilememesinin en etkin nedenlerinden biri de şudur: Devletlerin çıkarları dönemsel olarak ya değişime uğramakta ya da önem sırasını değiştirmektedir. Bu nedenle de devletler terör örgütlerine destek verme gerekliliklerini ya edinir ya da kaybederler. Bu da terörizmin ortaya çıkması, artması veya kaybolmasını doğrudan etkiler. Uluslararası sorunlar üzerinde çekişmeler, devletleri birbirlerine karşı bir koz olarak terörizm kartını ellerinde tutma gerekliliği doğurmaktadır. Önemli etkenlerden biri de, dünya üzerindeki terörist hareketlerin kimi devletlere göre farklı algılanmalarıdır. Kimisi terör örgütü derken kimisi de özgürlük savaşçısı demektedir. Bu da mücadeleyi olumsuz anlamda etkilemektedir.

Bazen de kimi devletler, sadece terör örgütlerine silah, barınak, teçhizat, mali destek, ulaşım imkanları, istihbarat, ulaşım ve diğer lojistik destekleri sunar, ancak terörist eylemleri yönlendirmez veya terör örgütlerinin üzerinde fiili bir kontrole sahip değildir. Dünya üzerinde terör örgütlerine en ciddi desteği sunan ülke Amerika Birleşik Devletleridir. Her ne kadar ABD sürekli olarak farklı ülkeleri suçlasa da.

---

[41] Rustemova, Saadet; Küresel Terörizm, s. 113.

2. GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TERÖRİZM

Günümüzdeki terörizm gerçeğini kavrayabilmek için öncelikle, başlangıcından günümüze dek sergilediği tarihsel gelişim sürecini ayrıntılı bir şekilde irdelemek gerekmektedir. Kavramın tarihsel süreç içerisinde yaşadığı değişimler ve dönüşümler günümüz gerçeğinde ulaştığı konumu algılamak ve geleceği yorumlamak açısından fayda sağlayacaktır.

"Terörizm ilk ortaya çıktığı günden bugüne kadar içeriğini aynen korumuş bir kavram değildir. İnsanlık değiştikçe terörizmin amacı, yöntemleri ve aktörleri de değişmiştir. Hatta bu süreç içerisinde bir dönem terim, bugün kullanıldığı gibi olumsuz bir manada değil olumlu manada kullanılmıştır. Kavramın bugün ulaştığı noktayı kavrayıp tanım çerçevesini doğru çizebilmek ve terörizm kavramına uygun karşı önlemler alabilmek için kavramı tarihsel süreç içinde incelemekte de yarar olduğuna inanıyoruz.

Bu çerçevede kavramı son dönüşümün yaşandığı soğuk savaş sonrasına kadar üç bölüme ayırarak incelemekte yarar olduğu kanısındayız. Bu ayrımı ise kavramı değişikliğe uğratan 1789 Fransız Devrimi, Soğuk Savaş'ın başlaması ve Soğuk Savaş'ın sona ermesi tarihlerini temel alarak incelemek gerekmektedir."[42]

Terörün insanlık tarihi ile yaşıt olduğu bir gerçektir. Ancak kavramsal olarak günümüz anlamıyla algıladığımız ve kullandığımız terörizm kavramının 1789 tarihli Fransız İhtilalinden itibaren dünya dillerinde dolaşıma sunulduğunu görmekteyiz. Bu bağlamda, terörizm insanlığın yarattığı bir kavram olduğuna göre ortaya çıkmasının da diğer insani kavramlar gibi insanın var oluşuna dek uzandığını düşünebiliriz.

"Tarihteki ilk terör eylemi M. Ö. 44'teki Julius Caesar'ın suikastı olarak gösterilebilir. Bu terör olayı doğrudan doğruya siyasi bir nitelik taşımaktadır. Brutus bir cumhuriyetçidir, Caesar'ı diktatörlük rejimini yıkmak ve cumhuriyeti kurmak için öldürmüştür."[43] Günümüz terörizm algılamasında da bir devlet başkanının öldürülmesi bir terör eylemidir.

---

[42] BOZKURT, Enver,-KANAT, Selim; a.g.e., s. 40.
[43] KONGAR, Emre; Küresel Terör ve Türkiye, Remzi Yayınevi, İstanbul 2003, s. 77.

"Bugün bildiğimiz terörizme en yakın örnek ise tarihte şiddeti bir siyasi baskı aracı olarak kullanan ilk örgüt sayılabilecek olan din motifli siyasal terörü kurumsallaştıran Hasan Sabah'tır." [44]

"Tarihin ilk zamanlarından Fransız Devrimine kadar olan dönemde var olan terörizm bugün anlaşıldığı manası ile bire bir örtüşmemektedir. Bugünkü terörizm eylemlerinin temsili olma özelliği bu dönem eylemelerinin genelinde gözlenememektedir. Gerçekleştirilen eylemlerdeki kurbanlar genellikle eylemin amacı ile ilişkili insanlardır. Oysa günümüzde gerçekleştirilen eylemlerin amacı ile kurbanların hiçbir alakası yoktur."[45]

2.1. Terörizmin Tarihsel Süreci

"Eski Yunan mitolojisinde savaş Tanrısı Ares'in arabasını çeken iki atın ismi Deimos (korku) ve Phobos (dehşet, terör) idi. Bir olgu olarak terörizm, uygarlık tarihi kadar eskidir ve insanoğlunun siyasi örgütlenmesine paralel olarak geliştirmiştir. Günümüzde terör, ya bireylerin devlet düzenine karşı eylemleri, ya da devletin bireylere uyguladığı şiddet politikası şeklinde kavranmaktadır ki, kavrayış da devlet eksenlidir. Terörün siyasi bir terim olarak Fransız Devrimi ile beraber ortaya çıkışı ve XIX. Yüzyılda Fransız devriminin ihraç ettiği ulus-devlet modelinin Avrupa'da yaygınlaşması ile terörizmin yükselişinin koşutluk göstermesi, bu saptamayı teyit etmektedir."[46]

Terörizmin etimolojisine değinilecek olursa; Terörizm, Türkçeye Fransızcadan geçmiştir. "Terrorisme" kelimesi, Şemsettin Sami Bey'in Fransızca, Türkçe Sözlüğüne "unf (sertlik) ve şiddet usul-i siyasiyesi" şeklinde tanımlanmaktadır. Fransızcada ilk olarak 1335'te kullanılan terreur kelimesinin hemen her Hint-Avrupa dilinde karşılığı vardır ve Latince "bilinmeyen ve öngörülemeyen bir tehlike karşısında duyulan aşırı korku ve endişe, dehşet" anlamına gelen "terror" kelimesinden türemiştir. Bu kelime, yoğun korku ile beraber bu korkuya teslimiyet manasına da gelmekte ve hem mevcut hem de hayali ya da müstakbel tehlikeleri kapsamaktadır. Fransız Devrimi öncesi, Diderot ve d'Alembert'in derlediği meşhur "Ansiklopedi'de Louis de Jaucourt terörü "büyük bir felaketin mevcudiyeti ya da anlatılmasından kaynaklanan büyük korku" olarak

[44] BOZKURT, Enver,-KANAT, Selim; a.g.e., s. 43.
[45] BOZKURT, Enver,-KANAT, Selim; a.g.e., s. 44.
[46] ÖKTEM, Emre, Terörizm – İnsancıl Hukuk ve İnsan Hakları, s. 12.

tanımlanmakta ve bu kelimeye günümüzdeki gibi olumsuz çağrışımlar yüklemekteydi. 1789 Fransız Devrimini izleyen 1793 Konvansiyon döneminde Jakoben yönetimince uygulanan sistematik şiddet politikası, siyaset ve hukuk alanlarında "terörizm" kavramının doğmasına yol açmıştır. Terörün vatanperverlikle eşanlamlı tutulduğu bu dönem boyunca, 17.000 kadar Fransız giyotinle idam edilmiş ve binlercesi de hapsedilerek işkenceden geçirilmiştir. Terör dönemi sona erdiğinde, bu kelime artık utanç ve rezaleti çağrıştırmaktadır.

"Terör ve bununla bağlantılı kelimeler, siyasi edebiyata Edmund Burke'ün Refleksions on the Revolution in France (Fransa'daki Devrim Üzerine Düşünceler) adlı eseriyle girmiştir. Jakoben devrim terörünün ilk ciddi tahlilini yapan bu eser, terör rejiminin bireysel özgürlük ve hukukun üstünlüğü üzerindeki sonuçları hakkında sadece Fransa'yı değil, İngiltere'yi ve bütün Avrupa'yı da muhatap alan uyarılarda bulunmaktadır. Burke'e göre Jakoben ideoloji, siyasi bir dava adına sivil halka yönelik kitlesel terör siyasetini meşrulaştırma anlamına gelmektedir."[47]

"XIX. yüzyıl boyunca yaşanan siyasi gelişmeler sonucunda terörizm evrim geçirir. 1878'den itibaren Narodnaya Volya'ının ve 1880'lerde Nihilistlerin Rusya'da gerçekleştirdiği eylemlere ve 1890'larda tüm Avrupa'yı saran anarşizm dalgasına, "terörizm" damgası vurulacaktır."[48]

"XIX. yüzyıl başında terör sadece devlet tarafından vatandaşlara karşı uygulanan şiddeti değil, bireyler ya da siyasi gruplar tarafından devlete karşı uygulanan şiddeti de ifade eden bir anlam kazanmıştır. İrlanda Kurtuluş Ordusu'nun (IRA) eylemleri, 1919'dan günümüze süregelmektedir. 1936'da yayınlanan "Terörizmin Savunması" isimli kitabında Trosky, proletarya diktatörlüğü adına gerçekleştirilen hükümet terörünü meşrulaştırmaya çalışır. XIX. Yüzyıl boyunca Rusya ve diğer otoriter imparatorluklarda terör, bir siyasi muhalefet taktiği olarak yaygınlaşır. Terörizmin doğuşu ile ulus-devlet inşası arasındaki paralellik kendisini iyice gösterir ve İrlandalı, Makedonyalı, Sırp veya Ermeni milliyetçiler, bağımsızlık ya da özerklik hedeflerine terörist yöntemlerle ulaşmaya çalışırlar. Ancak terör hiçbir ideolojinin ya da etnik grubun tekelinde değildir. Ayrıca XIX. Yüzyılın sonu XX. yüzyıl başı arasındaki suikastlar çağının sayısız kurbanları arasında Garfield ve McKinley gibi

[47] Wilkinson Paul "Introdoction" Terörism Britis Perspectives Edidet By Paul Wilkinson Dantmout 1993 s xiv
[48] ÖKTEM, Emre**,** Terörizm – İnsancıl Hukuk ve İnsan Hakları**,** s. 14.

ABD başkanları ve İspanyol başbakanı Canovas'ın yanı sıra Avusturya-Macaristan İmparatoriçesi Elizabeth ve İtalyan Kralı Umberto gibi taçlılar da yer almaktadır. Terörizmin dini Saiklerden uzaklaşarak halkların kendi kaderlerini tayin hakkı ve milliyetçilik gibi ideolojik söylemleri izlediği XX. Yüzyılın ilk yıllarında, terörizmin başlıca hedefleri Osmanlı İmparatorluğu ile Çarlık Rusya'sı olmuştur. XIX. Yüzyılda, pek çok ülkede yasak koyucu, siyasi suçları özel yaptırımlara bağlamıştır, buna mukabil günümüzde de geçerliliğini koruyan terörizmin tanımı sorununa değinmiş olması ilgi çekicidir."[49]

"Terminoloji yeni olmakla beraber, terör ve terörizm eskidir. Antik Çağ Yahudi tarihindeki Zleotes'ler, Ortaçağ İslam tarihindeki İsmaili Haşşaşinler ve Hindu Thug tarikatı de eski terör örgütleri olarak nitelendirilmektedir. Teröristlerin amaç ve yönelimleri bakımdan din, zaman zaman merkezi bir rol oynamış olsa da din dışı siyasi ve milliyetçi ideolojilerin terör ürettikleri göz ardı edilemez. Çağdaş terörizm, geçmişin siyasi şiddet uygulamalarının günümüz şartlarına ve imkânlarına uyarlanmış bir görünümünden başka bir şey değildir. Bununla beraber, iletişim ve silah teknolojilerinde gerçekleşen yenilikler, terörizmin boyutunu öngörülemeyen bir düzeye taşımıştı."[50]

"XX. yüzyıldan itibaren terörizm, sadece milli düzeyde değil, uluslararası düzeyde de sarsıcı bir boyut kazanacak ve hatta siyasi gelişmeleri belirleyici rol oynayacaktır. Bu yüzyılda dünya haritasını en fazla değiştiren olayın, yani I. Dünya Savaşı'nın bireysel bir uluslararası terörizm vakası ile tetiklendiğini hatırlamak gerekir. Şüphesiz I. Dünya Savaşı'na yol açan tek olgu, 28 Haziran 1918'de Arşidük Ferdinand'ın Saraybosna'da bir Sırp milliyetçisi tarafından katledilmesi değildi. Ama bu örnek şunu gösteriyor: Terörizm kendi başına savaş çıkarmak için yeterli olmasa bile, en azından barışı engelleyecek güçtedir."[51]

"Tarihsel süreci incelendiğinde belli bir düzlem doğrultusunda süregelmiş terör eylemler 11 Eylül tarihi itibariyle ciddi bir değişime uğramıştır. Bu açıdan bakıldığında 11 Eylül 2001 tarihinin, bir dönüm noktası olduğu söylenebilir. Bu tarihten önce, terörizm eylemlerinin çoğu konvansiyonel patlayıcıların kullanımından ibaret kalmış ve bunların en

---

[49] ÖKTEM, Emre, Terörizm – İnsancıl Hukuk ve İnsan Hakları, s. 15.
[50] ÖKTEM, Emre, Terörizm – İnsancıl Hukuk ve İnsan Hakları, s. 16.
[51] ÖKTEM, Emre, Terörizm – İnsancıl Hukuk ve İnsan Hakları, s. 16.

ölümcül olanlarında bile ölü sayısı yüzlü rakamları aşamamıştır. Artık terörizmin hem nicel hem de nitel bir sıçrama gerçekleştirdiği söylenmektedir."[52]

Terör dün olduğu gibi, bugün de varlığını devam ettirmektedir. Çünkü yasal yollardan amaçlarına ulaşamayan birey, örgüt veya devlet, teröre başvurmayı bir çözüm olarak görmektedir. İşte bu nedenledir ki terörün gelecekte de varlığını devam ettireceği öngörülen bir gerçektir.

"Terör eskiden belli ülke sınırları içinde cereyan ederken teknolojik gelişmeler sayesinde günümüzde sınır tanımayan bir alana yayılabilme imkânı bulabilmektedir. Terör 19. yy.da pusu kurup adam öldürmek, el bombası atmak ve dinamit patlatmaktı. 20. yy.da teröre kaleşnikof türü silahlar, bubi tuzakları ve gerilla taktikleri eklendi. Günümüzde ise terör, ileri teknolojiyi ve tahrip gücünü kullanarak yeni bir dönemi başlatıyor. Değişen dünya düzenine terörizm de ayak uydurmuş ve yerel tabandan çıkarak uluslararası bir nitelik kazanmıştır. Artık, hızla küreselleşen dünyada terörizm de küreselleşmiştir."[53]

2. 2. 1789 Fransız Devrimi Sonrası

Sosyal bilimlerde adeta bir dönüm noktası olan devrim terörizme de bugünkü anlamını kazandırmıştır. Diyebiliriz ki dünya terörizm ile Fransız ihtilali ile tanışmıştır. Fransız devriminden sonra 1793 yılından sonra Fransa'da başlayan iktidar mücadelesi sonrasında yönetimde etkin olan, gücü eline geçiren erke karşın halkın karşı tutum alması sonucunda askerlerini halka karşı görevlendirilmiştir. Halk ayaklanmış ve bunun sonrasında büyük acılar yaşanmıştı.

"19. yy'ın ikinci yarısında terörizm, Batı Avrupa, Rusya ve öncelikle Güney Amerika'daki şiddet yanlılarınca yaygın olarak benimsenmiş, devrimci siyasal ve toplumsal değişiklikler yaratmak için en iyi yolun iktidarı elinde bulunduranları öldürmekten geçtiği düşünülerek 1865–1905 yılları arasında birçok hükümdar, devlet başkanı ve diğer devlet görevlileri terör olayları sonucu can vermiştir." [54]

---

[52] ÖKTEM, Emre; a.g.e., s. 20.
[53] KAYACI, Adem; "*Uluslararası Terörizm ve 11 Eylül 2001'de ABD'ye Yapılan Terörist Saldırılar Sonrası Yaşanan Gelişmeler",* s. 1.
[54] BOZKURT, Enver,-KANAT, Selim; a.g.e., s. 47.

"I. Dünya savaşı sonrasında ise dünya, Almanya, İtalya ve Rusya'da iktidarların gerçekleştirdiği devlet terörünün zirveye ulaştığına şahit olur. Bu devletler tarafından doğal olarak kabul edilmese de terörizm bir devlet politikası olarak benimsenmiş bu ülkelerde herhangi bir yasal sınırlama olmaksızın korku ortamı yaratmak ve halka ulusal ideoloji ile devletin ilan ettiği ekonomik, toplumsal ve siyasal amaçları benimsetmek için tutuklama, hapis, işkence ve idam gibi terör eylemlerine başvurulmuştur."[55]

2. 3. Soğuk Savaş Dönemi

"Soğuk savaşın ne zaman başlayıp ne zaman bittiği konusunda sosyal bilimciler arasında genel bir uzlaşıdan söz edilmesi mümkün değildir. Fakat terim genel olarak 1946–1990 yılları arasındaki dönem için kullanılmaktadır."[56] Bu dönemde dünya batı ve doğu bloğu olmak üzere iki kesime ayrılmıştır. Bu dönemde bloklar arasında oluşan dehşet dengesinin etkisiyle bazı devletler terörizmi birbirlerine ve diğer bloktan devletlere karşı siyasi politika aracı olarak kullanılmıştır. Taraflar bu dönemde farklı ülkeler sınırları dahilinde yaşanan savaşları desteklemişler yeri gelmiş devletler arası savaşlarda gizli ya da açık taraf tutmuşlar, dahası taraf olmuşlardır. Kendi çıkarları doğrultusunda bir denge oluşturmaya çalışmışlardır. Bu da devletlerin terörizme karşı konumlamalarını hukuksal olarak değil de kendi çıkar dengeleri açısından tavır takınmalarına yol açmıştır.

"Günümüzde ise soğuk savaşın sona ermesine rağmen, terörizm daha fazla uluslararası bir hal almış ve dünya barışını tehdit eder haldedir."[57] Çeşitli etnik azınlıklar ulus devlet özlemi de bu durumu tetiklemektedir. Dünyadaki süper güç konumundaki devletler ya da bölgesel güç konumundaki devletler kendi çıkarları doğrultusunda çeşitli etnik grupları çıkarları doğrultusunda belli dönemlerde ya da sürekli olarak desteklemektedirler. Bu destek zaman siyasi ve politik destek olarak karşımıza çıkarken zaman zaman da silah ve muhimmat desteği olarak yaşandığı görülmektedir. Devletler kendilerine rakip olarak gördüklere devletlere karşı

[55] KONGAR, Emre; a.g.e., s. 79.
[56] BOZKURT, Enver,-KANAT, Selim; a.g.e., s. 47.
[57] BOZKURT, Enver,-KANAT, Selim; a.g.e., s. 47.

destekledikleri gücü bir koz olarak elinde tutmaya çalışmaktadır. Uluslararası siyasi dengelerin değişkenliği dünyadaki terörizm dalgasının da değişkenliğine neden olmaktadır.

11 Eylül saldırılarından sonra dünyada güç dengeleri ciddi bir değişme uğramıştır. O tarihe dek giderek kendini hissettiren yavaş bir değişim olarak ifade edebileceğimiz dünya güç odağının Batı'dan Doğu'ya doğru kayması bir anda dikkatleri üzerine çekmiş ve tüm dengeleri alt üst etmiştir. Bu tarihten sonra artık yeni bir dünya dengesi ve yeni bir terörizm kavramı konuşulmaya başlanmıştır.

Dünya kamuoyu 12 Eylül sabahından itibaren yeni bir terörizm algısıyla güvenlik sorununu tartışmaya başlamıştır. Dünya tarihinde bir kırılma noktası olabilecek önemi haiz 11 Eylül terör saldırısı sonrası değişen terörizm algısının daha sağlıklı bir şekilde irdelenmesi ve algılanabilmesi açısından 11 Eylül saldırısının tanımlanması, saldırı öncesi dünyanın durumu ve saldırının gerçekleştiği kent olan New York'un durumunun analiz edilmesi bir gerekliliktir.

İKİNCİ BÖLÜM

11 EYLÜL 2001 TERÖR SALDIRISI

1. 11 EYLÜL 2001 SALDIRILARIN GERÇEKLEŞTİĞİ YERİN VE ZAMANIN ÖZELLİKLERİ

1. 1. Saldırılardan Önce Dünya

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından beri dünya siyasetinde, muazzam bir etki uyandırması bakımında, 11 Eylül saldırıları gibi başka bir olay yoktur. Saldırılar dünya siyasetinin gündemi ve yapısıyla ilgili birçok sorunun yüzeye çıkmasına sebep oldu.

11 Eylül'den önce dünya ekonomisinde ve uluslararası ilişkilerde, bir seri istikrarsızlık eğilimi güçleniyordu.

1950-1970 arasındaki hızlı büyüme dönemi geride kaldıktan sonra, ilk kez 1990'larda dünya ekonomisine bir ivme kazandıran ve lider ülkelerin askeri-ekonomik gücünü pekiştiren mali genişleme (küreselleşme) süreci aksamaya başlamıştı. 1990'lı yıllarda hemen her yıl bir mali kriz yaşanmış, Asya krizinden sonra, bu mali gelişmenin kurumsal yapısına ve ekonomi politikasına ilişkin temeller, diğer bir deyişle "Washington Consensusu" denen ilişkiler sorgulanmaya başlanmıştı. ABD 2001'in Mart ayından beri durgunluktaydı. Bu durgunluk dünya ekonomisini peşinden sürüklüyordu ve en az iki yıl sürmesi beklenen genel bir resesyonun başladığı söyleniyordu.

Diğer taraftan Japonya ve Asya ülkelerinin banka sistemlerindeki batık alacaklar, dev Telekom şirketlerinin borçları, mali piyasalarda, Türkiye, Arjantin gibi ülkelerden başlayacak bir borç krizine dayanması imkansız fay kırıkları oluşturuyordu.

11 Eylül'den önce küreselleşmenin siyasi bilançosu da çok parlak değildi. Küreselleşme süreci hem sistem içinde siyasi istikrarı aşındırmış hem de coğrafi açıdan, sanılandan çok daha sınırlı kalmıştı.

"Bu ABD kaynaklı küreselleşme dalgası, dünyanın ihmal edilemeyecek bir bölümünü sistemle bütünleştirmek bir yana, sistemin dışına itmiş, "batık devletler", devletsiz alanlar, kronik iç savaş bölgeleri yaratmıştı. Afrika'nın, Latin Amerika'nın, Güneybatı ve Güneydoğu Asya'nın kimi bölgelerinin ABD merkezli dünya sistemiyle bağları 1950'lerde göre daha düşük bir düzeye inmişti."[58]

Bu arda dünyada, özellikle Latin Amerika'da genel bir anti-Amerikan, hatta anti-kapitalist hareket şekillenmeye başlamıştı. Diğer bir deyişle ABD merkezli küreselleşme sürecine karşı kitlesel bir muhalefet, küresel çapta şekilleniyordu.

11 Eylül saldırıları bize, aynı zamanda ne kadar kırılgan bir uluslar arası sisteme sahip olduğumuzu gösterdi. ABD'nin teröre karşı savaşı ve yeni Amerikan stratejisi, transatlantik gerilimlere ve Asya'da ittifakların yön değiştirmesine yol açtı jeopolitiğin yön verdiği güç eksenli çatışmaları konuşmaktan bile vazgeçtiğimiz bir ortama doğru gittiğimizi düşünürken, ABD'nin Afganistan ve Irak saldırıları, Avrasya'daki ülkelerin söz konusu olduğu geniş bir alanda, güvenlik sorunları, bölgesel hesaplaşmalar, yön değiştiren ittifaklar gibi siyasal söylemler mevcut literatüre hakim olmuştu. Soğuk Savaş'ın sonu bu tartışmaları azaltmıştı ve şimdi biz bu açıdan yeniden bir "dejavu" yaşıyoruz.

"Modern uluslar arası sistemin krizi ve sistem içinde "ötekiler" üreten fay hatları, geçmişte olmadığı kadar belirgin bir halde. 11 Eylül sonrası dönemde sistem aktör tanımlaması, güç hiyerarşisi, prensipleri ve tarihsel meşruiyeti bağlamlarında sorgulanır hale geldi. İfade ettiğim gibi bir anlamda tarihin geri dönüşüne şahit olarak, mevcut sistemin ne ilk, ne de son olmadığı bilinci, bu sistem ile uzun süreli birliktelik ve aşinalık duygularından sıyrılma sonucu ortaya çıktı. Bu durumun uluslar arası ilişkilerde pratik sonucu diplomasi, güvenlik ve dış politika gibi kurguların yeniden tanımlanması oldu. Uslu devletlerarası ilişkileri yerini uluslar arası ve ulus ötesi aktörler ile devletlerin çok yönlü yürüttüğü bir yapısal kurguya bırakmaya başladı. Sınır algılaması ve coğrafi muhayyile

[58] YILDIZOĞLU, Ergin; Dinazorun Kuyruğu, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2002, s.17.

belirlenmiş sınırların ötesine geçmekte ulus-devlet modelinin vatan tanımı yetersiz bir ifadeye dönüşmekte. Kendi sınırları içerisinde güvenli ulus-devlet modeli artık tarihe mal oldu. Sınır aşan güvenlik sorunları gün geçtikçe artmakta."[59]

11 Eylül'de ne olduğunu kısaca hatırlanacak olursa; iki uçak kısa aralıklarla New York'un en yüksek iki binası olan ikiz kulelere çarptı, üçüncüsü Pentagon'un üzerine düştü. ABD'nin başkenti Washington'a doğru yola çıkan ve Kongre ve Beyaz Saray binalarını hedef alan dördüncü uçak ise Pensilvanya üzerinde düşürüldü. Evet ciddi bir kayıptan söz ediliyordu. Toplamda üç bin civarında bir kayıptan. Ama en ciddi kaybı verenin, eylemlerin hemen sonrasında geliştirilen strateji sonucunda zanlı ve düşman ilan edilen İslam dünyası olduğu aşikardır.

11 Eylül'den önce görece bir barışsever dünyadan, çeşitli yerlerdeki barış görüşmelerinden ve girişimlerinden, medeniyetler ittifakından söz edilebilir dünyada yaşıyorduk. Bugün ise, 11 Eylül'ün neredeyse bütünüyle değiştirdiği bir dünyada yaşıyoruz. Afganistan işgali yaşandı, Irak işgal edildi, bombalar olağanlaştı. Son yıllarda üzerine ciddi yatırımlar yapılan Arap – İsrail barışı da birden yok oldu. Amerika dünyanın hemen hemen her bölgesini üs edindi. ABD bugün birçok ülkenin içerisinde, sanki kendi topraklarındaymış gibi rahatlıkla "güvenlik görevi" üstlenmiş durumda. Pakistan'da, Afganistan'da, Irak'ta, ölüm yağdırmakla kalmıyor, ev basıyor, insanları tutukluyor ve kendi zindanlarına kapatıyor. Bütün bir dünya coğrafyasında adeta bir sıkıyönetim ilan edilmiş durumda.

1. 2. Saldırılardan Önce Amerika

Amerika Birleşik Devletleri, soğuk savaş ertesinde 1990'ların sonunda Clinton'ın imajıyla da bütünleşen, yumuşak, uzlaşmacı, barışçıl ve insancıl bir görüntü vermekteydi.

11 Eylül öncesinde, komünist dünyanın çöküşüyle birlikte artan barışçı ve uzlaşmacı bir dünya beklentisi giderek kendisini görünür hale getirmekteydi. Uluslar

[59] ARAS, Bülent, BACIK, Gökhan; 11 Eylül Öncesi ve Sonrası, Etkileşim Yayınları, İstanbul 2007, s. 15.

arası sistemin işleyişinde ve ülkeler arası pazarlıklarda güvenlik birincil önemini yitirmeye başlamış, yer yer ikincil konuma gerilemişti.

11 Eylül 2001 saldırılarından önce, akademisyenlerin ve politikacıların 1990'lar boyunca tartıştıkları en önemli konu, yeni dünya düzeninin nasıl biçimleneceği ve ne kadar istikrarlı olacağı konusuydu. Bazıları, büyük güçler arası rekabetin bittiğini ve daha barışçı ve demokratik bir dünya sisteminin kurulacağını müjdelerken, bazıları da dünyanın yakın gelecekte Soğuk savaş yıllarının istikrarlı günlerini nostalji ve özlemle hatırlayacağını iddia ediyordu.

"Gerçekten de 1990'larda dünyanın çeşitli bölgelerinde etnik ve dini temele dayalı çatışmalarda hızlı bir artış oldu. Birleşmiş Milletler ve NATO, İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana ilk defa bu kadar çok sayıda ülke ve bu kadar ciddi sorunlarla başa çıkmak zorunda kalıyordu. Bosna, Raunda, Somali, Kosova, Çeçenistan, Doğu Timor ve Makedonya olaylarının ortak özelliği, bunların ya etnik ya da bölgesel iç çatışmalar olmasıydı. Türkiye'nin yaşadığı ayrılıkçı terör hareketini de bu çerçevede değerlendirmek gerekmektedir. Bununla beraber bu çatışmalar, soğuk savaş sonrası dönemde kurulan uluslar arası siyasal ve askeri dengeleri etkileyecek güçte değildi."[60]

11 Eylül gerçekleştiğinde, ABD'de iktidarda, sadece ekonomik ve siyasi hedeflerle sınırlı olmayan, kendine özgü ideolojik bir gündemi olan bir kadro vardı.

Bu yeni yönetim, 1960'larda ABD'de yaşanan ve muhafazakar çevrelerde "küresel yozlaşma" olarak ifade edilen "demokratikleşme sürecine" karşı, bir önceki dönemde Clinton'ın kimliğinde, "White Water, Monika Lewinsky Affaire" gibi skandalları yaratarak ve kullanarak mücadele eden bir kadronun yönetimiydi.

Yeni yönetim, mali sermayeden (bankalar ve Wall Street) daha çok enerji, silah, otomotiv, uzay-havacılık şirketlerinden gelen, Pentagon'la, muhafazakar kesimin köktenci-ırkçı vb. kesimiyle yakın ilişkiler içinde olan soğuk savaş hafızalı bir kadrodan oluşuyordu. Üstelik yönetime seçimleri kazanarak değil, yasal araçları kullanarak adeta el koymuş olmasının da gösterdiği gibi, çok kararlı bir kadroydu.

---

[60] AKGÜN Birol; 11 Eylül Sonrasında Dünya ve Türkiye, Tablet Yayınları, Konya, 2006, 17.

Nihayet bu kadro, ABD hegemonyasının ekonomik temellerinin zayıfladığını görüyor ve hegemonyayı korumak için daha siyasi/askeri araçlara dayanmaya hazırlanıyordu. Bu kadro liderliğin sunduğu ekonomik ve düzenleyici olanaklardan dolayı uluslararası düzlemde kabul edilmesine dayanan "hegemonyadan", liderliğin salt askeri ve siyasi üstünlük aracılığıyla kabul ettirilmesine dayanan "emperial" ilişkilere geçerek ABD'nin üstünlüğünü korumaya hazırlanan bir kadroydu.

"Tüm bunlara başka açıdan bakarsak: ABD hegemonyasının 11 Eylül gerçekleşmeden önce bir zayıflama/gerileme sürecine girmek üzere olduğunu ve bu bağlamda yeni koşullara uyum sağlama sorunuyla karşı karşıya olduğunu söylemek mümkündür."[61]

2. 11 EYLÜL 2001 NEW YORK İKİZ KULELERE YAPILAN SALDIRILAR'IN ÇÜZÜMLENMESİ

11 Eylül 2001'de Amerika'da Dünya Ticaret Merkezi'ne ve Pentagon'a yönelik terörist saldırılar tarihin en büyük terörist saldırısı olarak nitelendirilmiştir. Amerikan Havayollarına ait 11 ve 77 sefer sayılı, Birleşik Havayollarına (United Airlines) ait 93 ve 175 sefer sayılı uçaklar teröristler tarafından kaçırılmıştır. Kaçırılan iki uçak New York'taki Dünya Ticaret Merkezi'ne üçüncü uçak Washington'daki Pentagon'a yöneltilmiştir. 93 sefer sayılı dördüncü uçak amacına ulaşmadan Pittsburgh'un kuzey doğusundaki Pensylvannia Somerset'e düşmüştür.

Yerel saatle 09.00'da, Boston Massachussets'ten kalkan Boston – Los Angeles seferini yapmaktayken kaçırılan Boeing 767 tipi uçak 412 metre yüksekliğindeki 110 katlı Dünya Ticaret merkezi'nin kuzey kulesine çarpmıştır. Birkaç dakika sonra da Boston'dan gelen Boeing 737 tipi bir başka uçak da Dünya Ticaret Merkezi'nin güney kulesine çarpmıştır. İki uçağın çarpması sonucunda binalarda büyük hasar meydana gelmiştir. İkiz kuleler, patlamalar sonucunda 78 ülkeden binlerce insanı kalıntılar altında bırakarak iki saat içinde çökmüştür. Dünya

[61] YILDIZOĞLU, Ergin; Dinazorun Kuyruğu, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2002, s.19-21.

Ticaret Merkezi'nde Tayland ve Şili devlet ofislerinin dışında 28 ülkeden 430 holdingin ofisleri bulunmaktaydı. Bu olayın hemen ardından United Airlines'a ait Boeing 767 tipi yolcu uçağının ABD Savunma Bakanlığı Pentagon'a çarpması sonucunda büyük bir patlama medyana gelmiştir. Savunma Bakanlığı'na yapılan saldırının hemen arkasından Dışişleri Bakanlığı binasının önünde bomba yüklü bir kamyon patlatılmıştır, kısa süre sonra Washington Mall alışveriş merkezi ve ABD Kongre binası Capitol Hill'de bombalı saldırı gerçekleşmiştir.

Saldırıların ardından ABD, "savaş hali" ilan etmiştir ve hava sahasına girecek bütün uçakların vurulacağını açıklamıştır. Başkan George W. Bush 15 Eylül 2001 tarihinde yaptığı konuşmasında şu açıklamalarda bulunmuştur. Savaştayız: Teröristler tarafından Amerika'ya açılan bir savaş var ve buna cevap vereceğiz. Bunları kimlerin yaptığın bulacağız ve onları saklandıkları delikten çıkararak adalete teslim edeceğiz.

11 Eylül saldırılarını Japonya asıllı Kızıl Ordu (Sekigun-Jar) örgütünün üstlenmesine rağmen ABD Başkanı 25 Ekim 2001 tarihinde kamuoyuna duyurulan açıklamasında, belgelerin Usame Bin Ladin'in terör saldırısında katkısının olduğunun ispatlandığını, fakat deliller gizli tutulduğu için bu kanıtların açıklanmayacağını haber vermiştir.

ABD 11 Eylül saldırısının sorumlusu olarak Taliban rejimi, kendi yönetimi altında teröristleri destekleyerek ve ülkesinde barındırarak cinayetleri doğrudan kendisi işlemiştir diyerek kendilerince El Kaide örgütü ile ortaklık yapan Taliban yönetimindeki Afganistan hükümetini sorumlu tutmuştur.

8 Ekim 2001 tarihinde ABD ve İngiltere Afganistan'a karşı askeri harekât düzenlemiştir. Halen Afganistan sınırları içerisinde yoğunluklu olarak ABD askerleri olmakla birlikte bir NATO gücü bulunmaktadır. Afganistan coğrafyası yoğun bir bombardımana tabi tutulmuş, uzun süreli harekâtlar düzenlenmiştir. Ancak şu ana kadar herhangi bir başarı elde edilememiştir. ABD Afganistan'da çok ciddi kayıplar vermiştir ve halen de ciddi kayıplarla yüzleşmektedir. ABD adeta bir bataklığa

saplanmış ve çaresiz bir şekilde ıssız çevreden imdat beklentisiyle yardım çığlıkları atmaktadır. Konu ile ilgili hemen hemen tüm uzmanların hemfikir olduğu üzere ABD ikinci bir Vietnam bozgunuyla karşı karşıyadır.

Teröristler, daha önceki eylemlerini toplumun dikkatini sorunlarına çekmek için gerçekleştirirlerken 11 Eylül ve sonrasındaki saldırıların amacı, büyük facialar yaratarak kurbanların sayısını çoğaltmak ve toplumu şok etkisi altında bırakmak olmuştur. 11 Eylül saldırılarının büyük faciaya yol açma nedenlerinden biri olayın aniden gerçekleşmesi ve ABD'nin hazırlıksız yakalanmasıdır. Bununla birlikte bu saldırının, teröristlerin Müslüman ve diğer ülke vatandaşları dahil çok sayıda insanı öldürme teşebbüsü olması da unutulmamalıdır.

3. 11 EYLÜL 2001 NEW YORK İKİZ KULELERE YAPILAN SALDIRILARIN OLUŞUM NEDENLERİ

Saldırılar sonrasında ve günümüze kadar olan süreçte ABD içinden ve dışından çeşitli kişi ve gruplar tarafından, saldırıların Amerikan hükümeti ve/veya gizli servisleri tarafından düzenlendiğine dair çeşitli komplo teorileri ileri sürülmüştür.

Bazı çevreler tarafından konuyla ilgili olarak, başta Orta Doğu'ya yönelik bir işgal harekatı başlatmak için gerekçe oluşturabilmek amacıyla saldırının özellikle ABD yönetimi tarafından gerçekleştirildiği teorisi olmak üzere, çeşitli komplo teorileri ortaya atılmaktadır.

Amerika'nın saygın gazetelerinden New York Times tarafından yakın zamanda yapılan bir ankete göre Amerikan vatandaşlarının %75'i 11 Eylül olayları ile ilgili olarak hükümetin yalan söylediğinden şüphelenmektedir. Bu oran 2006 yılında %50 civarında idi. Tarihin en kanlı terör eylemi olan 11 Eylül katliamı pek çok uzmana göre ABD'nin açık toplum olmasının zorunlu sonucu.

"Birçok uzman ve akademisyen ABD'nin neden hedef olduğu sorusuna birçok yanıt verebilecekken, Pillar bu cevapları üç ana başlıkta toplamaktadır.

1. Terörizmin zayıf insanlar tarafından güçlüler üzerinde kullanılma doğasından kaynaklanan

2. ABD'nin fiziksel olarak her alanda görülebilmesinden

3. ABD aleyhinde uluslararası rahatsızlıkların bulunması."[62]

Bu tanımlar tutarlı olmakla birlikte, aynı zamanda işin sonucunu da tarif etmektedirler; yani başka bir ifadeyle fiziksel olarak göz önünde bulunmak ve özel rahatsızlıkların bulunması bile, şu anda ABD'nin terörden bu denli zarar görmesini açıklamaya yetmeyebilir. Pillar tarafından verilen açıklama, ABD hakkında mevcut rahatsızlıkların sebeplerinin açıklamada yetersiz kalmaktadır. ABD'nin bu denli terörizme mağdur olmasının açıklaması, daha çok bu ülkenin aldığı uluslararası politik kararları incelenerek yapılabilir, özellikle de Ortadoğu hakkındaki kararlara bakılmalıdır.

Soğuk savaş döneminin sona ermesi, Sovyetler'in dağılması sonrası ABD'nin "bir usta bir memleket" kalmasının ardından güvenlikle ilgili çeşitli yaklaşımlar, teoriler, yenilenen senaryolar vardı. Terör bir tehdit unsuru olarak algılansa da etki alanı, menzili hep tartışıldı. 11 Eylül günü gerçekleştirilen saldırı türü hayal gücü sonsuz senaryo yazarları tarafından bile hayal edilemedi.

New York'taki Dünya Ticaret Merkezi, dünya ekonomisini Pentagon ise ABD savunmasının kalbiydi. Saldırıyı gerçekleştirenler çok kısa bir zaman dilimi içerisinde bu hassas noktaları vurarak "Ne yaparsanız yapınızı hangi önlemi alırsanız alınız, sonuçta kendi evinizde kalbinize saldırı gerçekleştirilebilir" mesajını verdi. İnsan yaşamında huzurun en önemli kaynağı güvendir. Bu saldırı, güven duygusunu sıfırla çarptı.

"Sadece terörizmin zayıfların güçlülere karşı kullandığı bir taktik ve ABD'nin fiziksel olarak her alanda bulunmasından dolayı değil, aynı zamanda ABD aleyhine duyulan ve bazı çevrelerde mevcut genel memnuniyetsizlik de bu ülkeyi terör örgütlerinin hedefi haline getirmektedir. Bu memnuniyetsizlik farklı birçok nedenden kaynaklanıyor olabilir. İlk

---

[62] PİLLAR, Paul R. Terrorism and U.S. Foreing Policy, Washington D.C.: Brokkings Intitution, 2001, s.57.

olarak, dünyanın belli yerlerinde ABD'nin uyguladığı özel dış politikalar, bu bölgelerde ABD hakkında memnuniyetsizlik oluşturmaktadır. ABD'nin İsrail ve Filistin arasındaki çekişmede gösterdiği Ortadoğu politikaları buna güzel bir örnek olabilir. İkinci olarak, Somali'de yürütülen Ümidin Yeniden İnşa Edilmesi Operasyonu'nda bazı aşırı çevreler tarafından İslam Dünyası'na karşı bir haçlı seferi olarak nitelendirilmektedir. Üçüncü olarak ABD'nin aşırı kesimler tarafından hasım olarak görülen üçüncü dünya ülkeleriyle olan ilişkileri de bu memnuniyetsizliği körükleyebilmektedir. Dördüncü olarak, bu ülkenin bazı ülkelerde konuşlandırdığı askeri mevcudiyeti de kendisine karşı bir memnuniyetsizlik meydana getirmektedir."[63]

"Terörle mücadele şu önemli hususlardan oluşmaktadır: 'diplomasi, etkin bir adli sistem, finansal alanda bu örgütlerin faaliyet alanlarının daraltma, askeri seçenek ve etkin bir istihbarattır."[64]

3. 1. Terör

ABD, tarihinin en büyük ve kanlı terör eylemini 11 Eylül saldırılarıyla yaşadı. Bu saldırılar ABD'nin Ortadoğu başta olmak üzere dünya politikasını değiştirmesine neden oldu. Saldırıların ardından kendini terör tehditlerine her zamankinden daha açık hisseden Beyaz Saray, bir dizi önleme gitti. Bill Clinton'ın sekiz yıllık iktidarı dönemindeki barış ve uzlaşmadan yana tavrının yerini "düşman saldırılara karşı saldırı" politikası aldı. Bir numaralı önceliği "güvenliğe" veren Bush yönetiminin izlediği "savaş yanlısı" politika, Fransa ve Almanya başta olmak üzere Avrupa Birliği ile ilişkilerin gerilmesine neden oldu. Saldırıların bıraktığı sarsıntı, ABD'nin dış politikasında olduğu kadar, halkın başta Müslümanlar olmak üzere yabancılara karşı yaklaşımında köklü değişikliklere neden oldu.

"Objektif olarak değerlendirildiğinde, ikiz kulelere yönelik terör saldırılarının bilançosu, yaklaşık 3.500 ölü ve milyarlarca dolarlık maddi zarar olarak rapor edilmiştir. Masum sivilleri hedef alan bu saldırıyı lanetlememek veya Amerikan halkının yaşadığı acıları ve psikolojik sarsıntıyı bir insan olarak paylaşmamak, ya da olayı sıradan bir kaza gibi görmek ise mümkün değildir. Acaba 11 Eylül olayı ABD dışında başka bir ülkede vuku

---

63 BAL, İhsan, a.g.e., s.170.
64 PİLLAR, Paul R., a.g.e., s. 73.

bulmuş olsaydı aynı siyasi ve askeri etkiyi yaratır mıydı? Bu sorunun cevabı aslında açıktır. 11 Eylül'ün ertesi günü mağdurlar için bir günlük yas ve üç dakikalık saygı duruşu ilan eden AB, hemen yanı başında, üstelik Hollanda askerlerinin gözleri önünde yaşanan Srebrenika katliamında öldürülen 7 bin kişi için kılını kıpırdatmamıştı. Öte yandan, yalnızca 2001 yılında Kara Afrika'da AIDS yüzünden 2 milyon 300 bin insan ölmüştür. Bir başka ifadeyle, aslında Kara Afrika'da her gün iki tane 11 Eylül'den daha fazla kişi ölmektedir. Dahası, Amerika'nın kendi ülkesinin refahı için gerçekleştirdiği endüstriyel faaliyetler sonucunda ortaya çıkan klora-flora-karbon gazları nedeniyle oluşan çevresel kirlenmenin neden olduğu ozon tabakasının delinmesinden dolayı, fakir Afrika kıtasında her yıl binlerce insan, onlarca farklı kanserden dolayı ölmektedir. Bu ölümlere karşın duyarsız kalan ABD, atmosferin koruyucusu olan ozon tabakasını korumak amacıyla BM öncülüğünde hazırlanan ve bütün ulusların kabul ettiği Kyoto sözleşmesini imzalamamaktadır. Teröristlere karşı "hak ve adalet" söylemiyle dünyayı arkasına almaya çalışan Bush yönetimi, savaşlarda yaşanacak "insanlık suçları"nı yargılamak için kurulan Uluslararası Savaş Suçları Mahkemesi'nin kuruluş sözleşmesine taraf olmaktan da kaçmaktadır."[65]

Terörizmi doğuran sosyo-ekonomik ve siyasi koşulları düzeltmeyi de içermeyen, salt modern savaş tekniklerine dayalı bir terörle savaş stratejisi, şiddet döngüsünü yaratmaktan başka bir işe yaramayacaktır. Amerika, terörü kendi sınırlarından uzağa taşıdı ve giderek yoğun mağduriyetlerin ortaya çıkışına sebep oldu.

3. 2. Soğuk Savaş

Soğuk Savaşın bitmesi iki kutuplu dünyanın tek kutba inmesinin yanı sıra, dünya jeopolitiğinin hatlarında önemli bir değişiklik daha yaratmıştı. Daha önce iki sistemin sürtüştüğü noktadan geçen fay hatları, başta petrol ve su olmak üzere stratejik kaynakların, kıymetli madenlerin vb. yer aldığı bölgelere kaymıştı.

Rusya, SSCB sonrası sarsıntıyı atlatmış, toparlanmaya ve önemli bir oyuncu olarak Avrasya platformuna geri dönmeye başlamıştı. Hızlı bir ekonomik büyüme

---

[65] AKGÜN, Birol, **11 Eylül Sonrasında Dünya, ABD ve Türkiye,** Tablet Kitabevi, Konya, 2006, s.69-70.

trendinden olan Çin'in de petrol ve besin gereksinimi artıyor, dünya ekonomisinde ve kendi bölgesinde yeni jeopolitik basınçlar oluşturuyordu. Nihayet Avrasya Birliği süreci genişleyerek tamamlanmaya hazırlanıyordu. Burada da ABD karşısında yeni bir ekonomik siyasi blok oluşuyordu.

Böyle bir siyasi coğrafyada Soğuk Savaş sonrası dönemin tek lideri ve üstün ülkesi konumundaki ABD, önemli sorunlarla karşı karşıyaydı.

Soğuk savaş sonrası dış politikanın değerler dizisi ne olmalıydı? ABD, bundan böyle Batı ülkelerini, özellikle birlik sürecine doğru hızla yol alan Avrupa'yı kendi arkasında, nasıl ve hangi ortak düşmana karşı birleştirecekti? Füze kalkanı varlığı işe yaramıyor, hatta ters etki yaratıyordu. Çok kutupluluk tartışması ve eğilimleri giderek güçleniyordu.

"Yeni bir durgunluk başlamıştı. Düne karşı dünya ekonomisinin lokomotifi olan ABD, bu kez dünya ekonomisini peşinden durgunluğa sürüklüyordu." [66]

3. 3. Orta Doğu Anlaşmazlığı ve Yeni Düşman Arayışı

ABD, Yeni dünya düzenini kuracak olan tek dünya devletine ve küresel sömürüye engel olarak gördüğü **"ulus-devlet"** yapılanmasını ortadan kaldırmak için küresel bir savaşa girişmiştir.

Ulus-devletler, küresel burjuvazinin sözcülüğünü yapan Amerikan egemenliğine ve Yeni dünya düzenine karşı önemli tehditler üretmektedir. Bu nedenle, Yeni dünya düzeninin 21. yüzyıldaki temel hedefi, ulus-devletlerin güçsüzleştirilerek teslim alınması stratejisinin başarılmasıdır.

Ulus-devletlerin güçsüzleştirilmesi ve etkisizleştirilmesi amacıyla Amerikan planı, iki koldan yürürlüğe sokulmaya çalışılmaktadır.

[66] YILDIZOĞLU, Ergin; Dinozorun Kuyruğu, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2002, s.18-19.

"Amerikan stratejisinin ilk adımı, ulus-devletin ulus-ötesi organizasyonlar yoluyla güçsüzleştirilmesi ve etkisizleştirilmesi ve bu yolla denetim altına alınmasıdır. Bu doğrultuda, BM, IMF, Dünya Ticaret Örgütü, Dünya Bankası, AB ve diğer ulus-ötesi bölgesel ve küresel güçler ile bağımsız ülkelerin egemenlikleri ekonomik ev siyasal açılardan sınırlandırılmakta ve ulus-devletler birçok alanda denetim altına alınarak küresel politikalara teslim olmaya zorlanmaktadır. Bu hedefin başarılması ile ulus-devletlerin egemenliğini ve bağımsız politikalar üretme yeteneğini ciddi biçimde sınırlandıran ve birçok durumda da ortadan kaldıran ulus-ötesi oluşumlar güçlendirilerek Yeni dünya düzeninin kurulması stratejisinin ilk adımı atılmış olacaktır."[67]

Ulus-devletleri güçsüzleştiren ve teslim alan Amerikan stratejisinin ikinci adımı, **"devlet içindeki"** çalışmalardır. Ulusal sınırlar içinde gerçekleştirilen iç çalışmalar, siyasal istikrarı tehdit eden ve belli durumlarda ortadan kaldıran geçici ve sürekli siyasal hareketler ve diğer çatışmalar yoluyla ulusal egemenlikler sınırlandırılmakta ya da büyük ölçüde ortadan kaldırılmaktadır. Yeni dünya düzeninin ulus-devleti teslim almayı hedefleyen ikinci ayağının çalışmaları, dış destekli yabancı vakıflar, dernekler ve yardım kuruluşları ile dış destekli çeşitli araştırma-inceleme kuruluşları, araştırma merkezleri ve işbirlikçi aydınlar ve bunların örgütleri tarafından yürütülmektedir.

Özellikle işbirlikçi aydınlar; gazeteciler, sanatçılar, öğretim üyeleri ve araştırmacı-yazar kimliğindeki medya görevlileri olup kişisel çalışmaları ya da örgütlü hareketleri ile yaşadıkları ulus-devletin güçsüz bırakılması, askeri ve ulusal ekonomik güçlerin etkisizleştirilmesi, zayıflatılması ve zaman içinde teslim alınması amacıyla bilinçli, yaygın ve planlı bir propaganda çalışması içinde etkin biçimde rol almaktadırlar.

Bu kapsamda, ekonomik, toplumsal, kültürel ve siyasal açılardan küreselleşmenin gereklerinin savunulması, Yeni dünya düzeninin politikalarına uygun siyasal iktidarların desteklenmesi, ulus-devleti savunan siyasal partilere

---

[67] ERTAN, Birol, http://www.habergazete.com/Arsiv/05-12-2008/BERTAN.htm, 12.Mayıs.2008.

muhalefet edilmesi, güçlü milli orduların güçsüzleştirilmesi ve etkilerinin azaltılması, özelleştirmenin yüceltilmesi, liberal ekonomi politikalarının kutsallaştırılması; işbirlikçi aydınların temel görevleri arasındadır.

Bu çalışmalar dışında, ulus-devletin güçsüzleştirilmesi için işbirlikçi aydınlar eliyle bölgesel çatışmaların körüklenmesi, iç savaşların desteklenmesi, devletin küçültülmesinin savunulması, ulus-devlete zarar verecek biçimde ülke içindeki her türlü bölünmenin teşvik edilmesi gibi düşünce ve politikalar desteklenmektedir.

Ulus-devleti teslim alma stratejisinin bu iki ayağının eşgüdümlü, etkin ve planlı biçimde yoğun dış mali destekler ile yürütülmesinin temel amacı, ulus-devletlerin zayıflatılarak ABD'nin **"Küresel Devlet"** oluşturma politikasının önünde engel olma gücünü yitirmesini sağlamaktır.

"Ulus-devletlerin güçsüzleştirilmesi için ABD önderliğindeki Yeni dünya düzeni güçleri; bölgesel çatışmaların körüklenmesi, ülke içinde ve hassas bölgelerde iç çatışma kaynaklarının desteklenmesi, ulus-devletin her alanda etkisizleştirilmesi ve zaman içinde küçültülmesi, ekonominin her alanında özelleştirmenin teşvik edilmesi gibi politikalarını yürürlüğe koymaktadır."[68]

ABD'nin Ortadoğu politikalarının anlaşılabilmesi için ulus-devletin güçsüzleştirilmesi stratejisinin parçası olan "Uygarlıklar Çatışması" tezinin bilinmesinde yarar bulunmaktadır.

Amerika'nın Yenidünya düzeni hedefini ve bu hedefin önemli bir bileşeni olarak ulus-devlete ve küresel sömürüye direnen İslamcı güçlere karşı düşmanlığını, Ortadoğu politikalarını, bütün bu düşünceler ışığında değerlendirmekte yarar vardır.

11 Eylül'deki saldırıdan sonra gelinen noktayı 'yeni dünya kaosu' sözleriyle özetlemek mümkün. Soğuk Savaş'ın sona ermesinden sonra 1990'ların ortalarına doğru Amerika Birleşik Devletleri'nin AB ülkeleri ve Çin gibi devletlerle olan

[68] ERTAN, Birol, http://www.habergazete.com/Arsiv/05-12-2008/BERTAN.htm1, 12.Mayıs.2008.

ilişkilerinin net bir şekilde düzenlenemeyişinden doğan 'yeni dünya belirsizliği' yerini 11 Eylül saldırısı ile 'yeni dünya kaosu'na bıraktı.

3. 4. Diğer Nedenler

1990'ların başında Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin ve Doğu Bloğu ülkelerinin çöküşüyle dağılan kutuplar ve sonrasında yavaş yavaş yeniden oluşmaya başlayan başka kutuplar dünyadaki dengeleri biçimlendiren unsurlardı. Sovyetlerin yıkılışından sonra Doğu Almanya ile birleşen Federal Almanya zaten belirgin olan ekonomik gücünü daha da artırdı ve Avrupa'da ABD'nin karşısındaki en büyük ekonomik güç olarak önem kazandı. Ve bu arada Bulgaristan, Romanya gibi eski Doğu Bloğu ülkelerine ekonomik ve politik anlamda sızarak Balkanlar'da etkinlik kazanmaya çalıştı.

Önümüzdeki dönemde dünya politikaları üzerinde önemli etkiler yaratacağı düşünülen Hazar Petrolleri de Rusya'nın etkinliğini artırdı. Almanya bu dönemde ABD'nin kontrol ettiği Ortadoğu petrollerini seçmektense Rusya'nın tarafında yer aldı. Bölgedeki doğalgaz kaynakları da uluslararası stratejileri etkileyecek bir başka unsurdu. 2000'lere gelindiğinde Çin ve Hindistan da Almanya ile Rusya arasında doğan gizli yakınlaşmaya ortak oldu ve bölgedeki kaynakları paylaşmak için sıraya girdi. Böylelikle dünyadaki doğal kaynak ya da en azından 'petrol fazlalığının' sonuçları görülmeye başlandı.

"Kuşkusuz bütün bu dengeler 11 Eylül saldırısından sonra daha farklı bir anlam kazandı. Kimi uzmanlara göre Amerika Birleşik Devletleri'nin Hazar bölgesine yakın yerlerde ve Hazar petrollerini paylaşan ülkelerin dibinde yapacağı operasyonlar yeni bir kamplaşmaya yol açacak. Bu ülkelerden Çin ve İran, ABD'nin olası harekâtını kayıtsız şartsız desteklemeyeceklerini ilan ettiler. Hatta Çin, operasyonu ABD'nin değil Birleşmiş Milletlerin yapmasını istedi."[69]

[69] http://www.yenisafak.com.tr/diziler/milad/index.html

İlericiler, kimi Müslümanlar ve bazı yorumcular saldırıların ana nedeni olarak bir dizi siyasi problemi sıralamaktadırlar. Noam Chomsky, Aaron Lehmer ve uzun süredir CIA'de çalışan Bill Christison, saldırının nedeni olan dört temel sebepten bahsettiler. Bunlar Suudi Arabistan'daki ABD Askeri varlığı, Filistin-İsrail meselesinde Amerika'nın İsrail yanlısı tutumu, Irak'a yapılan yaptırımlar ve gerek İslam dünyasında gerekse de başka yerlerdeki baskıcı diktatör rejimlere ABD'nin sağladığı destek.

Kimileri de "geri tepmenin" (yani yurt dışındaki Amerikan eylemlerinin beklenmeyen sonuçları), hızlı ekonomik değişimlerin yol açtığı sosyal yer değişimlerinin, dünya üzerindeki ekonomik eşitsizliğin, sömürünün ve fakirliğin rolünü işaret etmektedir.

"Saldırıların nedeni olarak çok sayıda açıklama yapılabilir. Bunlar kültürel (değerler, ideolojiler, dinler ve medeniyetler arasındaki çatışmaya dayalı), psikolojik (en azından yüzeysel olarak öyle yani bastırılmış kıskançlık bir öfke barındıran gözü dönmüş gençlerin yaptığı bir eylem), sosyolojik (demografik yapı ve göçler ve "gelenekçiliğin" "modernizme" tepkisi), ekonomik (fakirlik, eşitsizlik, sömürünün yol açtığı bir sonuç) ve siyasal (burada terörizm bir tür siyasal şiddet aracı olarak kullanılmakta) nedenler olarak sıralamak mümkündür."[70]

11 Eylül'den sonra gerçekleştirilen saldırıların yapıldığı bölgeler çok dikkat çekicidir. "Terörist sığınaklarının ve sözde düşman dinlemez devletlerin "hep dünyanın en önemli kaynaklarının bulunduğu yerlerde olmaları" hayli ilginçtir. 11 Eylül'den birkaç gün önce ABD Enerji Kaynakları Bakanlığı, Afganistan'ın "coğrafi konumunun Orta Asya'dan Basra Körfezi'ne ulaşacak muhtemel petrol ve doğal gaz hattı için muhtemel bir geçiş yolu olmaya uygun olduğunu belirtmiş" ve boru hattının Afganistan'dan geçmesi gerektiğine de değinmiştir.

"Bu ölüm kalım mücadelesinin asıl kaynağı enerji kaynaklarını kontrol altına alabilme endişesidir; çünkü petrol hala modern dünyanın en önemli kaynağı olma özelliğini devam ettirmektedir. Süper güç olabilmek için petrolün her safhasının kontrolü

---

[70] ARAS, Bülent, BACIK, Gökhan; 11 Eylül Öncesi ve Sonrası, Etkileşim Yayınları, İstanbul 2007, s. 194-195.

zorunludur."[71] Tek neden tabi ki petrol değildir ama onun sürmekte olan askeri, siyasi ve ekonomik rekabetteki payı da tartışılmazdır.

"ABD'li stratejistler sadece, parası olan herkesin satın alabileceği, petrolü istememektedirler. Onların amacı tüm potansiyel rakipleri ortadan kaldırmak ve petrolün Batı ve Güney Doğu Asya'daki büyük pazarlara akışını kontrol edebilmektir."[72]

Bir taraftan ABD'ye yönelik terörist saldırılar, İsrail propagandası için mükemmel bir fırsat olmuş ve İsrail işgaline gösterilen direnişi Amerikalı sivillere yapılan saldırılarla aynı olarak göstermek için ellerinden geleni yapmışlardı. Bu fırsatı büyük bir şiddet gösterisi olarak sahnelemişlerdir. Orta Doğu'da yaşanan şiddet belki de dünyanın en tehlikeli ve büyük terör gösterisi olmuştur. Bu durum Filistin meselesi ve İntifadanın Suudi Arabistan ve Basra Körfezi'ndeki ülkelerdeki Batı ve ABD karşıtı görüşlerin güçlenmesinde etkili olmuştur. Arap ülkelerinin halkları, ABD'den sadece Filistin meselesi değil 11 Eylül sonrası uğradıkları hakaretlerden dolayı da nefret ettiklerini açıkça ortaya koymaktadırlar. Filistin'e karşı savaş, Amerika'nın teröre karşı açtığı savaş kisvesi altında Müslümanlara açtığı savaşın ikinci dalgası şeklinde görülmektedir.

---

[71] ARAS, Bülent, BACIK, Gökhan; 11 Eylül Öncesi ve Sonrası, Etkileşim Yayınları, İstanbul 2007, s. 223.

[72] ARAS, Bülent, BACIK, Gökhan; a.g. e, s. 226.

4. 11 EYLÜL 2001 NEW YORK İKİZ KULELERE YAPILAN SALDIRILARIN GERÇEKLEŞME BİÇİMİ

ABD hükümetinin açıklamalarına göre olaylar şöyle gelişti: 11 Eylül 2001 Salı günü ABD'de dört yolcu uçağının ikisi New York'taki Dünya Ticaret Merkezi gökdelenlerine, bir diğeri Washington D.C.'de Pentagon'a çarptı. Sonuncu uçak ise yolcular ve uçağı kaçıranlar arasındaki mücadeleden sonra 150 mil uzakta, Pensilvanya kırsalında düştü.

O gün ABD vatandaşı olmayan 19 şahıs, Newark, Boston ve Washington'dan Amerikan ticari jestlerine binmişler ve kalkıştan kısa süre sonra bu kişilerin kaçırdıkları uçaklar, Dünya Ticaret Merkezi, Pentagon ve Pennsylvania'nın kırsal bir bölgesine çakılmıştır. 2900 civarında insan ölmüş ya da kaybolmuştur. Bu rakam Amerikan İç Savaşından bu yana verilen en büyük kayıp sayılmaktadır.

"Teröristlerce 11 Eylül 2001 günü birkaç hedefe karşı düzenlenen saldırıların çok öncesinde Amerika Birleşik Devletleri, 1941'de Pearl Harbour'da Japonya'nın saldırısına maruz kalmış, yine İkinci Dünya Savaşı sırasında Almanya Denizaltıları Mississipi Deltasına kadar gelebilmişlerdir. Ancak, 11 Eylül günü gerçekleştirilen intihar eylemlerinde ölenlerin sayısı Pearl Harbour saldırısından daha fazla can kaybına neden olmuştur.

ABD hükümeti şu kanıtları öne sürmüştür:

— Dünya Ticaret Merkezi kulelerine çarpan uçaktaki teröristlerden birinin pasaportu uçağın kuleye çarpmasından sonra aşağıya fırlamış ve bölgedeki bir polis tarafından bulunmuştur.

— Teröristlerin havaalanına gelirken kullandıkları ve havaalanına otoparkına bıraktıkları araçta uçak kullanma kılavuzu ve Kur'an-ı Kerim bulunmuştur.

Resmi Amerikan kayıtlarına göre sorumlular bulunmuştu. Amerikan hükümetinin araştırmasına ve 11 Eylül Komisyon Raporu'na göre yolcu uçakları Usame Bin Ladin'in lideri olduğu El Kaide terör örgütünün 19 üyesi tarafından

kaçırıldı ve eylem gerçekleştirildi. Bazılarına göre ise bu saldırı Hitler'in Reichstag yangınından farksızdı.

"Saldırıların verdiği masumiyeti iyi kullanan ABD, BM Güvenlik Konseyi'nden de 1373 sayılı kararı çıkartmayı başarmış, aynı zamanda Konseyin kararı ile Terörizmle Mücadele Komitesi ihdas edilmiştir. Kuşkusuz bu karar BM için terörizmle mücadele alanında önemli bir kilometre taşı niteliğindedir. 1371 sayılı karar, ne terörizmi tanımlamış ne de teröristleri belirlemiştir; karar daha çok, ülkeleri terörizmle mücadelede teşvik etmeyi amaçlamıştır."[73]

"11 Eylül'de yaşanan şok, bütün gelişmiş ülkeleri sarsmış, ABD'nin uluslar arası alandaki çıkışları ile terörizm dünya gündeminin ön sırasına yerleşmiştir. ABD'nin tepkilerine rağmen özellikle Avrupa ülkelerindeki terör tehdit algılamasının yeterince hassasiyet kazanmadığı gözlenmiştir. Fakat Madrid saldırıları da, ABD'nin 11 Eylül gibi, Avrupalılar için bir dönüm noktası olmuş ve terörün Avrupa'nın kalbinde ortaya çıkması bu ülkeleri çok daha duyarlı hale getirmiştir. 11 Eylül 2001'de gerçekleştirilen saldırılar, aslında yeni bir sürecin de ortaya çıkmasına yol açmıştır. Her ne kadar bu süreç 1990'lı yıllarda baş gösteren dini motifli terör dalgası olarak adlandırılabilecek bir sürecin etkisinde gelişse de, bu döneme küresel terör dalgasının yaşanmaya başladığı dönem demek mümkündür." [74]

ABD'lilere göre 11 Eylül'ün onlara öğrettiği derslerden birisi de tehdidin her yerden ve her zaman gelebileceği olmuştur. Teröristler örgütsel veya uluslararası sınırları umursamamaktadırlar. Hatta dünyayı daha küçük hale getiren modern teknolojilerin yardımı ile bir iletişim ağı oluşturmuşlardır. Nitekim yakın zamanda Ohio'da yakalanan ve Irak'taki koalisyon güçlerine savaş açmış olan şahısların, Irak'taki yandaşlarına patlayıcı temin edip göndermeyi amaçladıkları anlaşılmış; yine de şahısların internetten bomba yapımı üzerine bilgi edindikleri ortaya çıkmıştır.

---

[73] ARIBAŞ, Cemil, 11 Eylül Sonrasında Uluslararası Terörizmle Mücadelede İstihbarın Öne Çıkan Rolü ve Önemi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2007, s.50.
[74] DİLMAÇ, Sabri, ERKAN Muzaffer; Devlet Güvenliği Terörizm ve İstihbarat, Ankara, EGEM Yayınları, 2006, s.70.

Fakat diğer yandan saldırılar konusunda ABD'nin eksikliklerinden başında İngiliz Mİ-5 gibi bir iç istihbarat teşkilatının (11 Eylül sonrasında bu boşluğu doldurması beklenen *Homeland Security* kurulmuştur) bulunmayışı olduğunu söyleyenler vardır; ABD iç istihbarat teşkilatı olarak bilinen FBI tam anlamıyla bir istihbarat örgütün özelliklerini taşımamaktadır. Paltrow'a göre, "büyük güçler arasında ülke iç casusluk (istihbarat) teşkilatı olmayan tek ülke ABD'dir, polislik ve istihbarat toplamak farklı şeylerdir ve polisin, eylemleri önceden öğrenip bertaraf etmeye dönük bir yapılanması olmadığı gibi, takip ettiği dosyaları mahkeme önüne çıkartmak amacına yoğunlaşmıştır". Ancak buna da FBI içinden itirazlar yükselmiş; bütün ülke sathına yayılmış 11 bin FBI görevlisinin yıllar boyunca oluşmuş suçla mücadele tecrübesinin, terörizme karşı da kullanılabileceği, yeni bir istihbarat teşkilatının dublikasyon (tekrarlama) olacağı ve kurulacak yeni istihbarat yapısının da bütün her yerde etkin olabilmesi için zamana ihtiyacı olacağı gibi gerekçeler öne sürülmüştür.

"Saldırıların neden önlenemediğine dair süregelen tartışmaların merkezinde kuşkusuz istihbarat servislerinin başarısızlığı bulunmaktadır. Bu konuda, yasalara göre CIA'in ülke içi faaliyet göstermesinin yasak olduğundan hareketle, FBI'ın, saldırı öncesinde ülke içerisindeki hazırlık aşamasından mutlaka haberdar olması gerektiği söylenmektedir. Ancak 11.000 civarındaki görevlisiyle FBI'ın bunun üstesinden gelmesinin zor olduğu, terörizmin yanı sıra diğer feodal suçlarla da ilgilenmesi gerektiği gibi daha insaflı yaklaşımlar da söz konusudur."[75]

[75] ARIBAŞ, Cemil, a.g.e., s.52.

5. EYLÜL 2001 NEW YORK İKİZ KULELERE YAPILAN SALDIRILARIN TARAFLARI

5. 1. Amerika Birleşik Devletleri

Kuzey Amerika kıtasında 50 eyaletten oluşan federal bir devlettir. Amerika Kıtasının 1492'de Avrupalılarca keşfinden sonra İspanyollar, Portekizliler, Fransızlar ve İngilizler, buradaki yerli halkların aleyhine toprak sahibi oldular. İngilizler, Amerika'daki topraklarını genişlettikten sonra İngiltere başta olmak üzere çeşitli ülkelerden göçmenler alıp buralara yerleştirerek koloniler kurdular. 18. yüzyıl ortalarında, bu kolonilerin sayısı 13'e yükseldi ve bu On üç Koloni, Amerika Birleşik Devletleri'nin temelini oluşturdu.

Amerika kıtası insanlar için yeni olanaklar ve yeni bir hayat sağladı. Daha sonra bu koloni sistemi emperyalizm politikasına dönüştü. İngiliz kolonileri Birleşik Krallık'a endüstri konusunda hizmet ediyordu, İngiliz kolonilerden vergi alıyordu. Koloniler zaman içinde İngiliz devletinden farklı bir kimlik geliştirmeye başladı. Nüfuz hızla büyüyor, tarıma dayalı ekonomi gelişiyor, iş adamları ticari ataklarda bulunuyordu. Dinsel yapıda da farklılıklar vardı. Avrupa'dan gelenler tutucu bir Protestanlık geliştirmişti.

18. yüzyılda Yedi yıl Savaşları ardından sıkıntılar yaşayan İngiltere, mali yükü hafifletmek için yeni vergiler getirdi. Bu Amerika'da kolonilerin tepkisine neden oldu. Bunun üzerine koloniler kazanmaya hazır oldukları bağımsızlık mücadelesini hayata geçirdiler. George Washington komutasındaki koloni güçleri tarafından yenilgiye uğratılan İngiltere geri çekilmiş ve 1783 yılında 13 koloninin bağımsızlığını kabul etmiştir. Bağımsızlığını ilan eden koloniler, içişlerinde serbest eyaletlerden oluşan Amerika Birleşik Devletleri'ni kurmuşlardır (1787).

Geçmişi çok eskilere dayanmamasına rağmen, Amerika kısa zamanda dünyanın büyük devletleri arasında yerini almıştır. Birçok alanda dünya devi olarak

görülmektedir. Emperyalizmin meydana çıkmasını, gelişimini ve şu anda zirvede oluşunu sağlayan Amerika'dır.

ABD, bilişim çağında, tek kutuplu dünya sistemini fonksiyonel ve sürdürülebilir kılabilmek için "akla ve hayale gelmeyecek derecede ".eşitli projeleri" devreye sokmaya kararlı görünüyor. 11 Eylül 2001'de yapılan saldırı bu sinsi projelerden biri konumundadır. 11 Eylül süreciyle birlikte, ABD'nin eline "El Kaide ve küresel terör" denen iki silah geçmiş bulunuyor. ABD, postmodern küresel sistemi istediği gibi tasarlamak ve muhtemel rakiplerinin palazlanmalarına fırsat vermemek için, söz konusu bu iki silahı farklı biçimlerde kullanmayı sürdüreceğinin işaretlerini sıklıkla vermeye çalışıyor.

ABD yönetimi neoliberalizmi terk etmeye, askeri harcamaları hızla arttırmaya, devleti büyük bir güçle ekonominin içine geri getirmeye başlamıştır. ABD yönetiminde, aşırı sağcı-dinci kesimlerle yakından ilgili, inançlı, emperyal politikalara ve hatta terörizme, komploculuğa yakın bir kadro iş başındadır. Emperyal politikalar, ABD içinde demokratik hakları, insan haklarını hızla aşındırmaya başlamıştır.

"Dışarıda, emperyal projelerini kısıtlayacak her türlü uluslararası anlaşmadan çıkmaya, uzayda ve dünyada kullanılacak yeni kitle imha silahlarını, düşük verimli nükleer silahları imal etmeye, hizmete sokmaya başlamıştır."[76]

5. 2. El-Kaide

"El Kaide hiyerarşik yapıları çok kurumsallaşmış olan diğer terör örgütlerinden, örneğin Kürdistan İşçi Partisi'nden (PKK) farklılıklar göstermektedir. El Kaide'nin sahip olduğu gevşek yönetim yapısı ve dolayısıyla merkezi yönetici kadrosunun tam olarak bulunamaması da onunla mücadeleyi de zorlaştırmaktadır. Birçok boyutu olan bir grup olarak El Kaide, faaliyetlerinin organize olduğu hücre bazında yürütmektedir."[77]

---

[76] YILDIZOĞLU, Ergin; Dinazorun Kuyruğu, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2002, s.24.
[77] GUNARATNA, R., "Al-Qaeda: Organization and operations", In M. Buckly & R. Fawn, 2003, s.37.

Diğer İslamcı örgütlerle ortak olarak El Kaide:

- İslam'ın Kuran'ın dilini kullanır.
- Siyasal meselelerden ve sorunlardan bahseder (Örneğin İsrail-Filistin problemi, Suudi Arabistan'daki Amerikan gücü ve baskıcı Arap devletleri)
- Batılı üstünlüğünü reddeder.
- Kadınlar ve cinsiyetle ilgili ataerkil ve erkek kefilliğini kullanır.

"Fakat El Kaide'de bu ölçülerin her birisi büyülü ve abartılmış olarak değerlendirilir. El Kaide'deki ayırt edici özellikler aşağıdaki karakteristikler gibi görünür:

- *Kökeni bir ulus-devlet değildir, uluslar üstü ve yayılımcıdır.*
- *Hedefleri tutkulu fakat gerçekte fazla şatafatlıdır.*
- *Çok paralı bir organizasyondur ve finansal kaynakları kolay ve etkili bir şekilde harekete geçirebilir.*
- *Liderleri normalin üzerinde eğitime sahiptir ve elittir.*
- *Karizmatik (ve görünüşe göre Narsistik ve megalomanyak) bir lider olarak Usame Bin Ladin ve belki de ideolojik beyin yıkamaya maruz kalmış üyeleriyle bir kült gibi işler."*[78]

"Bin Ladin El Kaide'nin lideriyse eğer ABD istihbaratı bu örgütün içinde demektir. Bin Ladin ve yandaşlarını Afganistan'ın Sovyetler Birliği güçlerince işgaline karşı örgütleyen, silahlandıran CIA ve onun o dönem destekçisi Pakistan istihbaratıydı. Mali kaynak ise daha çok Suudi merkezliydi. Bu görünüm bu yapılanmanın nasıl buralara geldiğini göstermeye yeter. Bin Ladin 11 Eylül saldırılarından iki ay kadar önce Körfez ülkelerinden birinde böbrek tedavisi görürken CIA'nin bölge istasyon elemanlarınca ziyaret edildiği de dikkate alınırsa ilişkinin düzeyi daha iyi anlaşılabilir. 11 Ekim 2001'de Le Figaro gazetesi bunu yazdı. CIA ile görüşüyor, ama Amerika'yla düşman."[79]

[78] ARAS, Bülent, BACIK, Gökhan; 11 Eylül Öncesi ve Sonrası, Etkileşim Yayınları, İstanbul 2007, s. 135-136.
[79] KAYNAK, Mahir, GÜRSES, Emin, Yeni Ortadoğu Haritası, Profil Yayıncılık, İstanbul, 2007, s.44.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

11 EYLÜL 2001 TERÖR SALDIRISI SONRASI DEĞİŞEN TERÖRİZM KAVRAMI

1. 11 EYLÜL 2001 NEW YORK İKİZ KULELERE YAPILAN SALDIRILARIN SONUÇLARI

"11 Eylül şoku sonrasında içine girdiği ruh hali ve sergilediği davranış biçimi Amerikan toplumunun o güne dek fazla üzerinde durulmayan özelliklerinin ve zafiyetlerinin de açığa çıkardı. "Bana kimse dokunamaz" edasındaki Amerika 11 Eylül'le birlikte bir anda haksız yere ağır mağduriyete uğramış insan psikozuna girerek intikam ateşiyle yanıp tutuşmaya başladı. Kabaran milliyetçilik dalgası ortalığı kasıp kavuruyordu. Müslümanların ve Arapların yanı sıra, beyaz Amerikalılar dışındaki herkes potansiyel terörist olarak görülmeye başlanmıştı."[80]

11 Eylül öncesinde kendilerinin dış saldırılara karşı güvende hisseden Amerikalıların bu dokunmazlık duygusu Dünya Ticaret Merkezi'nin ikiz kuleleriyle birlikte yıkılırken Amerikalıların önceliklerinin de bir anda değiştirivermişti. Öte yandan 11 Eylül'e ilk tepki olarak savunma harcamalarını artıran ve Afganistan'a karşı savaş açan ABD'nin, "terörle mücadele" gerekçesiyle bu savaşı Irak'a ve belki de başka ülkelere yayma niyeti, ABD'nin "savaş sever" ülke imajını da pekiştirdi. 11 Eylül sonrasında ekonomiyi ayakta tutmak için bulunan çare ise, zaten gelirinin üzerinde tüketim yapan Amerikan halkını daha da fazla tüketmeye özendirmek olmuştur.

ABD'nin 11 Eylül sonrasındaki görüntüsü, Amerika'yı eleştirenlerin haklı olduğunu düşündüren, hatta ABD'yi "düşman" sayanların çizmek istediği tabloyu hatırlatan bir nitelik kazanmıştı. Özgürlükleri ve birey haklarını askıya alabilen, özel yetkilere sahip askeri mahkemeler kurabilen, askeri gücüne güvenerek uluslararası

[80] ULUGAY, Osman, Hedefteki Amerika "11 Eylül Şoku", Timaş Yayınlarlı, İstanbul, 2. Baskı, s. 81.

hukuku çiğneyebilen ve ekonomisini ayakta tutabilmek için tüketim hırsını pompalayan bir Amerika vardı karşımızda.

11 Eylül saldırıları terörün yapısında ve şiddet boyutunda da önemli değişikliklere neden olmuştur. Terör örgütleri artık 11 Eylül saldırılarını örnek bir eylem olarak gösterecek ve bu tür eylemleri gerçekleştirme gayreti içine girebilecektir. Dolayısıyla terörün, vurma, kırma eylemlerinden nükleer, biyolojik ve kimyasal terör yöntemlerine başvurma olasılığı artmıştır.

Dünyanın süper gücü olarak gördüğü ABD'nin bile böylesine korkunç bir eyleme maruz kalmasıyla artık hiçbir devlet kendini güvende hissedemeyecektir. Dolayısıyla ülkeler teröre karşı işbirliği yapmak için kendilerini zorunlu hissedeceklerdir. Böylece küresel terör küresel ittifakı da beraberinde getirmiştir.

11 Eylül 2001 tarihinden önce terörü önlemeye yönelik uluslararası birçok toplantılar yapılmış ve kararlar alınmıştır. Ancak bu kararlar ülkelerin terörizme farklı bakış açıları nedeniyle etkinlik kazanamamıştır. Çünkü bir devletin terörist kabul ettiğini diğer devlet veya devletler özgürlük savaşçısı kabul edebilmektedirler.

"11 Eylül saldırılarının ardından dünyada teröre karşı yoğun bir hareketlilik başlamış, NATO'da ve AB'de olağanüstü toplantılar düzenlenerek teröre karşı yeni kararlar alınmış ve mevcut tedbirler gözden geçirilerek güçlendirilmiştir. Terörle ilgili tüm kavramlar ve teröre yaklaşımlar değişmiştir. Bu değişim hem tüm insanlığı hem de tüm devletleri etkilemiş durumdadır."[81]

11 Eylül saldırıları, uluslararası güvenlik yapılanmasında milat sayılan bir dönüşüm etkisi oluşturmaktadır. Uluslararası terörizmin başlattığı bu hareket, dünyada terörizmle mücadelenin derinliğinin ve genişliğinin artmasına sebep olmuştur. Terörün barındığı yerde yok etme stratejisi, uluslararası bir tercih halini almıştır. Yani 11 Eylül saldırıları terörizme karşı savaşta ülkelerin ortak hareket etmesine ve ciddi adımlar atmasına sebep olmuştur.

---

[81] KAYACI, Adem, *Uluslararası Terörizm ve 11 Eylül 2001'de ABD'ye Yapılan Terörist Saldırılar Sonrası Yaşanan Gelişmeler, s. 2.*

"Uluslararası terörizme karşı, ülkelerin ulusal tabanda tam bir başarı sağlayamayacağı ve bu soruna karşı tüm dünya ülkelerinin birlikte huzura kavuşacağı bir kez daha ortaya çıkmıştır."[82]

11 Eylül yalnızca terörizm kavramını değiştirmekle kalmadı. Dünya üzerinde çok fazla değişikliğe neden oldu. Dengeleri temelinden sarstı da denilebilir.

11 Eylül'den önce özellikle çevre ülkelerde ABD merkezli bir küreselleşmeyi kabul edenlerin, ABD'ye bağımlılıkları, IMF'nin gücünün, dolarizasyon süreçlerinin gösterdiği gibi, belirgin bir biçimde artmıştı. Gelişmiş ülkeler içinde ufak bir grup (ABD-İngiltere, Avustralya) askeri ve siyasi olarak diğerlerinden ayrılıyordu. Çin, Rusya ve birçok azgelişmiş ülke, ABD merkezli küreselleşmeye, tek kutupluluğa direniyordu. Almanya ve Fransa, AB'nin iki merkezli ülkesi ve Japonya, hem tek kutupluluğu eleştiriyor hem de ABD üstünlüğünden faydalanabilecek bir konumda kalmaya özen gösteriyor, zaman zaman ilk gruba yaklaşıyor, zaman zaman ondan uzaklaşıyordu.

11 Eylül, ekonomik düzlemde, ABD merkezli dünya sisteminin iç çelişkilerini, durgunluğu derinleştirerek keskinleştirdi. Mali piyasalardan geçen fay hatlarına, havayolları şirketlerinin borçlarını, sigorta şirketlerinin mali yüklerini, sınır ötesi hareketlere, "mali cennetlere" getiren denetimleri ekledi. Böylece mali sermayenin küresel hareketi üzerine güçlü bir yavaşlatıcı etki oluştu.

11 Eylül'ün siyasi etkileri çok daha sarsıcıydı. ABD'nin dört merkez ülkeyle birlikte oluşturduğu ittifakın (İngiltere, Almanya, Fransa, Avustralya) peşinden küreselleşme sürecinde oluşan bağlarla sürükledikleri ülkelerle Afganistan'a karşı başlattıkları askeri operasyon Hazar Havzasından Ortadoğu'ya, oradan Güneybatı Asya'ya kadar uzanan bir bölgede jeopolitiğin tektonik plakalarını yerinden oynattı. Çin, Rusya gibi büyük kütleleri bu bölgeye doğru kaydırmaya başladı, yeniden silahlanmaya hazırlanan Japonya'nın manevra alanını genişletti. Bu gelişmeler fay hatları üzerindeki basıncı daha da artırdı.

---

[82] KAYACI, Adem, a.g.e., s.4.

“ ’Terörizme karşı savaş’ Batı ve Güneydoğu Asya’dan Ortadoğu’ya, Afrika’ya kadar bir kuşak üzerinde dinsel duyarlıkları, ABD düşmanlığını su yüzüne çıkardı, şiddetlendirdi.”[83]

“Saldırılardan hemen sonra medyanın da etkisiyle Amerika’da yaşayan Araplara ve İslami görünüşlü kimselere yönelik sözlü ve fiili bir saldırı furyası başladığı anlaşılmaktadır. İnsanları sırf Müslüman olduğu için ya da sırf ırkından dolayı top yekûn mahkûm etmek ve cezalandırmak ya da saldırılara göz yummak asla küresel bir güç olan Amerika gibi bir ülkenin politikası olamaz. Ancak Amerikan tarihine baktığımızda korku zamanlarında böyle olayların yaşandığını görüyoruz.”[84]

2. 11 EYLÜL SALDIRISI SONRASI DEĞİŞEN TERÖRİZM ALGISI

11 Eylül saldırıları 1990’sa Soğuk Savaş’ın bitimi ile nitelikleri değişen terörizm olgusunun eyleme dönüşmesi olarak nitelendirilebilir. Soğuk Savaş’ın bitimi ile birlikte terörizm olgusu da bir değişim içerisine girmiştir. Diyebiliriz ki devlet dışı aktörler güçlerini rastgele şiddet kullanarak arttırmanın yollarını aramaya başlamaları devletleri, tehdit olgusunu yeniden tanımlamaya zorlamıştır.

11 Eylül saldırılarından sonra terörle ilgili bütün düşünce ve yaklaşımların bununla eş zamanlı olarak teröre karşı savaş metotlarının değişmesi, yeniden hazırlanması ve planlaması gerektiği açıklanmıştır. Bu değişimin gerekliliği teröristlerde üst düzey teknoloji ve çeşitli silah olanaklarının bulunması ile açıklanmaktadır. Saldırıyı gerçekleştiren teröristler planlama ve organize etme metotlarında daha önce görülmeyen üstün bir profesyonellik sergilemişlerdir.

“11 Eylül saldırıları, yarattığı sonuçları ve amaçları itibari ile diğer terörist saldırılardan ayrı tutulmuştur. Bunun ayırt edici nitelikleri birçok yazar tarafından açıklanmıştır. Bu bağlamda örneğin Hoffman’a göre söz konusu ayırt edici nitelikler şunlardır:

---

[83] YILDIZOĞLU, Ergin; a.g.e., s.67.
[84] AKGÜN, Birol, 11 Eylül Sonrasında Dünya, ABD ve Türkiye, Tablet Kitabevi, Konya, 2006, s.53.

- *Eylemin geniş çapta planlanması ve büyük alan kapsaması,*
- *Bütün detayların planlanması ve eylemin birebir planlamaya göre gerçekleşmesi;*
- *Profesyonellik ve geniş çapta planlanan eylemi gizleyebilen üst düzey hazırlık,*
- *Amaçlarına olan sınırsız sadakati ve uçakları kaçırarak kendilerinin, 4 uçaktaki yolcuların ve pilotların bununla birlikte pentagon ve dünya Ticaret Merkezi'nde çalışan veya tesadüfen buraların yakınında bulunan insanların ölümüne neden olacaklarını bilerek harekete geçen 19 teröristin kararlığı."*[85]

11 Eylül'den sonra hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağı çok söylendi. Bir yandan hiçbir şey, sömürü sisteminin egemenliği konusunda hiçbir şey değişmedi. 11 Eylül öncesinde dünya ne ise, yine o. Yine sömürü imparatorlukları sürüyor. Diğer yandan fakat birçok şey de değişti. Fakat değişiklikler işçilerin, halkların, ezilenlerin lehine değişiklikler değil. 11 Eylül emperyalistler açısından, en başta da Amerikan emperyalizmi açısından, dünya hegemonyası dalaşında halklara karşı saldırılarını "terörizme karşı savaş" adı altında maskeleme bahanesi oldu. Terörizme karşı savaş adına on yıllardır savaş halinde yaşayan Afganistan halklarının başına yüz binlerce ton bomba yağdırıldı; Filipinler'de, Nepal'de gelişen halk mücadelelerini bastırmak amacıyla "anti-terör birlikleri" devreye sokuldu. Şimdi "terörizme karşı savaş" adına sırada Irak'ın vurulması, Saddam rejiminin devrilmesi, yerine ABD emperyalizmine uşaklıkta kusur etmemek temel özelliği olacak olan bir yönetimin yerleştirilmesi var. "Terörizme karşı savaş" bütün ülkelerde egemenlerin işçilere-emekçilere-ezilenlere karşı saldırılarını yoğunlaştırmalarının kod adı oldu adeta. 11 Eylül'den bu yana İsrail işgal altında tuttuğu Filistin bölgelerinde, Filistin/Arap halkına karşı savaşını yoğunlaştırdı. Filistin'de şimdi son on yılların en yoğun katliamları yaşanıyor. Rusya, Çeçenistan'da halka karşı yürüttüğü terörist savaşın "anti-terör mücadelesi" olduğu iddiasını emperyalist dostlarına onaylatma fırsatı yakaladı nihayet. Son olarak kasım ayı içinde Moskova'daki tiyatro baskınında, anti-terör savaşından ne aldığını, bunu nasıl yürüttüğünü bütün dünyaya gösterdi. Emperyalist dünya medyasından, zehirlenerek bayıltılan tiyatro işgalcisi Çeçenlerin beyinlerine kurşun sıkılarak 'yargısız idam' yoluyla öldürülmelerine fazla bir itiraz gelmedi. İtiraz sesleri en uç noktada "kurtarma operasyonu" adı verilen gazlı cinayet operasyonunda rehinelerden

---

[85] RUSTEMOVA, Saadat; Küresel Terörizm**,** Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslar arası İlişkileri Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Doktora Tezi, s. 46.

de ölü sayısının çok yüksek olmasına, ha bir de gazın ne olduğu konusunda bilgi verilmemesine yöneldi. Moskova'nın ortasında kitle imha silahları kullanılırken, emperyalist büyük güçlerin depoları kitle imha silahları ile ağzına kadar doluyken ve kitle imha silahları teknolojisinin satıcıları kendileriyken, şimdi "kitle imha silahları"nı yok etme adına Irak'a müfettişler gönderilmesi ve bu gerekçenin Irak'a saldırının bahanesi yapılacak olması, emperyalist medyayı fazla rahatsız etmiyor. Lafta "hukukun üstünlüğü", "Batının demokratik değerleri"nin savunuculuğu söz konusu olduğunda mangalda kül bırakmayanlar, Moskova somutunda olduğu gibi açık yargısız idamlar konusunda suspus oluyorlar. Devlet başkanları düzeyinde "başarılı operasyon" tebrikleri alıp/veriliyor! Aslında yargısız infaz konusunda emperyalist dünyada kimsenin kimseye söyleyecek fazla sözü yok. Çünkü hepsi terörist ilan ettiklerine karşı her türlü yöntemi kullanmaktan yana ve hepsi terörizme karşı mücadele adına, demokratik hakları budamaktan yana ve alabildiğince buduyorlar. Emperyalist anakentlerde 11 Eylül'den bu yana bir yandan terörist eylemler öcüsü ile tam bir panik havası yaratılıyor ve bu panik havası içinde, terörist saldırıları engellemek vb. adına bir dizi faşist önlemler alınıyor. ABD'de 11 Eylül'ün hemen ertesinde biraz 'İslamcı' ve 'Arap' görünüşlü binlerce kişi gözaltına alındı. Bunların bir bölümü hâlâ yargılanmaksızın tutuklu bulunuyor. Terörist ilan edilenlere karşı muamelenin nasıl olması gerektiğini ABD savaş tutsaklarını Guantanamo'ya taşırken ve onları elleri ayakları gözleri bağlı kafeslere tıktığında gösterdi. Rusya, tiyatro baskınından bu yana 'Kafkas' görünüşlüleri toplayıp, gözaltına alıyor, sorguluyor. Hakkında herhangi bir suçlama yapılma imkânı olmayanları sınır dışı ediyor, sürüyor, "geldikleri yere" - yani savaştan harap olmuş ülkelerine ve yeniden savaşın içine gönderiyor. Demokrasileri ile çok övünen Batı Avrupa'nın emperyalist anakentleri de, 11 Eylül'den bu yana, 'yabancı', en başta da Arap ve Müslüman görünüşlü insanlar açısından tam bir cadı kazanı. Çıkarılan yeni güvenlik yasaları, alınan yeni "güvenlik önlemleri" ile burjuva hukukunun "sanık suçu ispatlanmadıkça suçsuz sayılır", "kuşkulu hallerde sanık lehine" ilkeleri rafa kaldırılıyor. Adeta suçlananın suçsuzluğunu ispatlama yükümlülüğü ilke haline getiriliyor. Sistemin özünde var olan ırkçılık ve yabancı düşmanlığı artık çok kaba biçimleriyle dışa vuruyor kendini.

Terörist saldırı öcüsü ve terörizme karşı savaş çığlıkları, içte faşistleşmenin, dışa dönük olarak ise emperyalist saldırı savaş histerisinin ve somut savaş hazırlıklarının yapılıyor. Emperyalist anakent insanları, güya İslamcı teröristlerin tehdidi altında olan 'hayat tarzları'nı korumaya ve tabii bunun için de "devletinin ve yöneticilerinin" peşine takılmaya çağrılıyor. Bu arada işçilerin-emekçilerin giderek daha da kötüleşen maddi hayat şartları konusunda, var olanı korumaya yönelik savunma eylemleri bile yapmaları "terörizme karşı kutsal savaş"ı zayıflatan tavırlar olarak mahkûm edilip, zaten geri düzeyde olan sınıf mücadelesi sıfırlanmaya çalışılıyor. "Düzenimiz var olanların en iyisidir... Görev bunu korumaktır... Şimdi egoist talepler ileri sürmenin zamanı değildir. Şimdi yurtseverlik zamanıdır. Şimdi fedakârlık zamanıdır. Şimdi kemerleri sıkma zamanıdır " vb. vs. kampanyaları yürüyor. Belki tarihin şimdiye kadar gördüğü en yoğun beyin yıkama kampanyaları yürüyor. Ve bu kampanyalarda ne yazık ki, burjuvazinin paralı açık propagandacıları yanında, yer yer bir zamanların 'solcu'su, şimdilerde ise düzenle barışmış olan kimi "aydın"lar da rol alıyor. Bunun bir örneği, "Anti-terör savaşı" denen emperyalist saldırılara destek için yayınlanan ve 150'nin üzerinde ünlü ABD'li "kültür yaratıcısı"nın imzası olan bildirge.

Yürüyen kampanyalar ne yazık ki oldukça başarılı oluyor. Emperyalist anakentlerdeki işçilerin-emekçilerin büyük çoğunluğu egemenlerinin yalanlarını kendi doğruları olarak kabulleniyor. ABD'de yapılan kamuoyu yoklamaları, Irak'a karşı olası bir saldırı için kamuoyu desteğinin anda %75'in üzerinde olduğunu gösteriyor. Avrupa'daki kamuoyu yoklamalarında bu oran %50'in çok altında. Fakat bunda da belirleyici olan, Avrupa'daki egemenlerin, -İngiltere dışta tutulduğunda- anda Irak'a karşı ABD saldırısına karşı olması ve egemen medyanın bu yönde beyin yıkaması. Bu değişik tavırların geri planında emperyalistler arası rekabet yatıyor. Beyinler her yerde egemenlerin işgali altında. Ve her yanda cadı kazanları kaynıyor, kaynatılıyor.

Tabii egemenlerin egemen kıldığı bu cadı kazanı havasından kendini kurtarmayı başaranlar da var. Bunlar az, ama çoğalıyor, çoğalacak. Bu bağlamda her ülke aydını açısından belirleyici olan "kendi" egemen sınıflarına karşı tavırdır.

Avrupa'da ya da ülkemizde anti-Amerikancılık, tek başına doğru tavrın habercisi/işareti değildir. Her ülkede somut olarak aydın kişi, kendi ülkesinin egemenlerinin yaptığı rezilliklere karşı ne tavır takınıyor, belirleyici olan odur. Nâzım gibi “vatan haini” damgasını yemeye hazır mısınız? Ve gerçekten onun anladığı anlamda vatan hainliğine hazır mısınız?

İşte belirleyici olan budur. Bugün dünyanın her yanında böyle "vatan hainleri" var. Onlardan birinin, ABD'li yazar Eliot Weinberger'in Lettre International'in 58. sayısında yayınlanmış bir yazısını sunuyoruz aşağıda... Weinberger, aslında kapitalist sisteme, ABD demokrasisine kökten karşı olan biri değil. Bir sosyalist, bir komünist değil. Fakat bu sistemin bugün Bush yönetiminin yaptığı gibi her türlü zincirden boşanmış, azgınca, saldırgan bir biçimde yürütülmesine karşı, bunu eleştiriyor. Bu bile onun "vatan hainleri" sınıfına sokulmasını beraberinde getiriyor.

“11 Eylül saldırılarının ardından hem akademik ve siyasi çevrelerin hem de dünya kamuoyunun İslam-Batı ilişkilerine dikkatinin önemli ölçüde arttığı görülmüştür. Her ne kadar İslam’ın bir barış dini olduğu ve El Kaide örgütünün yaptıklarının İslam’a mal edilemeyeceği yönünde görüşler Batı’da seslendirilmişken, aynı süreçte İslam’ın terörle ilişkisi bağlamında değerlendirmeler hiç de azımsanamayacak ölçüde yer almıştır. Ve beklenildiği gibi Batı medyası 11 Eylül saldırılarının ‘İslami kaynakları’na odaklandı. Bu süreçte ‘İslam’, ‘İslamcılık’, ‘siyasal İslam’ ve ‘İslami köktendincilik’ terimlerinin yalnız Batı medyasında değil aynı zamanda akademik ve siyasal çevrelerde de sıkça kullanıldığı görüldü.”[86]

---

[86] ARAS, Bülent, BACIK, Gökhan; 11 Eylül Öncesi ve Sonrası, Etkileşim Yayınları, İstanbul 2007, s. 92.

3. 11 EYLÜL SONRASI ABD DIŞ POLİTİKASI VE MÜDAHALELER

ABD'nin 11 Eylül sonrasında dış politikada şiddetli bir şekilde tepki göstermesi iki nedenle beklenen bir şeydi:

Öncelikle, Amerikan toplumunun kırılan onurunu düzeltmek, toplumdan gelen "intikam" talep ve baskılarına yanıt verebilmek ve böylece "Bush Yönetimi'nin" siyasi konumunu kurtarabilmek için,

Bu terör eylemlerinin hepsi değilse bile önemli bir kısmını uygulayan Usame Bin Ladin – El Kaide elemanlarının yataklık ettiği Afganistan'daki Taliban yönetimini cezalandırmak için.

"Ama ABD bunun ötesine geçti, Afganistan ve Irak'ta yaptığı askeri operasyonlarla, sorunu "küresel terörle mücadele" boyutundan, ABD'nin emperyalist çıkarlarını artırma mücadelesine dönüştü. Hatta daha da ileri giderek, ABD'nin dünya üstünlüğünü kurma arayışına girdi. Böylece terörle mücadele süreci, uluslararasında küresel hakimiyet rekabetinin bir aracı haline geldi."[87]

ABD'nin terörle mücadele anlayışının oluşmasında kendi ülke vatandaşları, askeri personeli, temsilcilikleri ve ticari işletmelerini hedef alan uluslararası terör faaliyetlerinin etkisi büyük olmuştur.

"*ABD'nin terörle mücadele anlayışı özellikle 11 Eylül saldırılarından sonra tekrar şekillendirilmiştir. Bundan önceki terörle mücadele politikaları genel çerçevede değerlendirildiğinde, 11 Eylül öncesi dönemlerde terörizmin hiçbir zaman uluslararası politikada belirleyici unsur olmadığı görülecektir. Esasen terörizm, dünya çapındaki organize suçlar, çevresel problemler, salgınlar ve hastalıklar gibi çağımızda görülen modern sorunlardan bir tanesidir. Bu görüşün, George Bush'un birinci başkanlık döneminde de hâkim olduğunu iddia etmek yanlış olmayacaktır."*[88]

[87] GÖZEN, Ramazan, a.g.e., 178-179.
[88] BAL, İhsan, a.g.e., s.165.

"11 Eylül olaylarından sonra ABD'de üç temel reformun yaşandığını görmekteyiz: İç Güvenlik Örgütü'nün kurulması (Department of Homeland Security), PATRIOT kanunun yasalaşması ve 2004 İstihbarat Reformu ve Terörizmin Engellenmesi Kanunu'nun kabul edilmesi. Bu reformların gerçekleştirilmesinin ardında yatan temel neden terör örgütlerinin ortadan kaldırılması, üyelerinin tespiti ve mahkemelerin karşısına çıkartılma süreçlerini hızlandırmaktır."[89]

"11 Eylül hadiselerinin ABD'nin dış politikalarına etkisi birkaç ana unsurdan oluşmaktadır ABD'nin Ulusal Güvenlik Stratejisi ilk olarak, güvenlik kavramının ilk unsuru olarak terörle mücadele etmeyi kabul etmektedir. Bunun yanında, bahse konu ulusal güvenlik kaynaklarında, teröre verilecek cevabın da iç güvenlik ve dış politika güdümlü olması gerektiği kabul edilmiştir. Bu belge, daha çok en genel bağlamda uluslararası işbirliği oluşturmayı hedefleyen proaktif stratejileri ön plana çıkartmıştır."[90] Bu belgede aynı zamanda, terörü yok etme veya etkisiz hale getirme konusunda takip edilecek konuları şöyle özetlenmiştir:

Ulusal ve uluslararası alanda sahip olunan güçlerin hepsinin direkt ve sürekli bir şekilde kullanma. Öncelikli hedefimiz, Kitle İmha Silahları'nı veya bunların türevlerinin kullanma riski olan ve uluslararası çapta eylem yapma kapasitesine sahip ve/veya bazı hükümetler tarafından desteklendiğine inanılan terör örgütleriyle mücadele etmek,

Amerika Birleşik Devletleri'ni, Amerikalıları ve gerek yurt içinde gerekse yurt dışında bulunan, bunlara ait özel ve kamusal kurumları savunmak ve her türden tehlikeleri daha bunlara ulaşmadan engellemek. Amerika bu mücadelesinde uluslararası desteği almak için elinden geleni yaparken, gerektiğinde teröristlerin ülkemize ve insanlarımıza zarar vermesini engellemek ve meşru müdafaa hakkını kullanmak için yalnız başına müdahale etme hakkını da her zaman saklı bulundurmakta,

Teröre destek veren devletlere önceden sağlanan her türden sponsorluk desteğini durdurarak, gerekirse bu ülkelere çeşitli yaptırımlar uygulayarak onların

---

[89] BAL, İhsan, a.g.e., s.184.
[90] ABD'nin Ulusal Güvenlik Stratejileri**,** 2004.

teröre verdikleri desteği durdurmalarını sağlamak. Aynı zamanda uluslararası terörle aramızdaki savaşı kazanabilmek için fikir savaşları başlatmak. Bu ise aşağıdaki unsurları içermektedir;

ABD'nin her alandaki etkinliğini kullanarak ve müttefik ve dostlarla beraber çalışarak, terörizmin her türlü sürümünün, tük hükümetlerin kötülemek ve destek vermekten çekinmek zorunda kalacağı, kölelik, korsanlık ya da soykırım gibi illegal görülmesini temin etmek.

Terörizmin yeşermesini sağlayan hiçbir şartın hiçbir ülkede bulunmaması için, özellikle de İslam Dünyası'nda ılımlı ve modern hükümetleri desteklemek;

Uluslararası toplumla beraber, terör ideolojisinin yayılmasını sağlayan şartları barındıran, risk seviyesi en yüksek yerlerden başlayarak bu şartların kaldırılmasına çalışmak;

Etkin bir diplomasiyle, özgür düşünce ve bilginin, özgürlük arzu ve iradesini arttıracak şekilde, hükümetleri terörizmi destekleyen ülkelerde yayılmasını sağlamak.

3. 1. Afganistan

ABD, 11 Eylül'de düzenlenen terörist saldırılara misilleme olarak Afganistan'daki hedefleri 7 Ekim'de bombalamaya başladı.

ABD'nin öncülüğünde, İngiliz güçlerinin de katıldığı harekâtta, başkent Kabil, Usame bin Ladin'in merkezi Kandahar, Celalabad ve İran sınırındaki Herat olmak üzere yoğun hava bombardımanına tutuldu. Operasyonda, B-1, B-2 ve B-52 ağır bombardıman uçakları, avcı uçakları ile Cruise füzeleri kullanıldı.

George Bush, 11 Eylül saldırılarının arkasında olduğuna inanılan Suudi asıllı terörist Usame bin Ladin ve terör örgütü El-kaide'nin yanı sıra Taliban'ın askeri imkânlarının da hedeflendiğini bildirdi. Bush, Afganistan'daki Taliban

yönetiminden, Bin Ladin ve adamlarının ABD'ye teslim edilmesi, El-Kaide terör kamplarının kapatılması yönündeki taleplerinin karşılanmadığını söyledi. Bu arada, Usame bin Ladin, harekâtı "İslama karşı savaş" olarak niteledi ve "cihat" çağrısında bulundu.

ABD'nin El Kaide ve Usame bin Ladin'in destek aldığı Taliban yönetimini cezalandırmak amacıyla gerçekleştirdiği Afganistan operasyonu, küresel terörle mücadele adı altında bir "uluslararası savaş"tı. ABD, daha önce açık destek verdiği Talabani Yönetimi'ni devirmek ve Afganistan sonrasında bölgeye hâkim olabilmek için askeri operasyon gerçekleştirdi.

"ABD silahlı kuvvetleri bir direniş görmeden Taliban Yönetimi'ni devirdi. ABD'nin bu kolay başarısının arkasında yatan iki önemli faktör vardı. Birincisi, Afganistan ABD için "kolay bir lokma" idi. Zira Afganistan, ABD'nin yapacağı bir saldırıya en az direnebilecek, en az tepki toplayacak ve başarı şansı en yüksek olan bir hedefti. Afganistan; uzun yıllardır otorite boşluğu yaşayan, içeride bölünmüş bir yapının olduğu, Pakistan dışında uluslararası bir desteği, müttefiki olmayan, tam tersine etrafındaki tüm ülkelerin (Rusya, İran, Özbekistan, Tacikistan, Çin) rahatsız oldukları ve her şeyden önemlisi, kendisini savunacak kadar yeterli askeri, ekonomik, teknolojik, mali gücü olmayan bir ülkeydi. Tüm bu nedenler, ABD'nin Afganistan operasyonunu beklendiği şekilde çok kısa sürede sona erdirmesine yardımcı oldu. İkincisi, ABD'nin Afganistan'da yaptığı savaş çok büyük tepki görmedi, hatta belli ölçü olmak şartıyla bölge ve dünya ülkelerinin birçoğundan destek gördü. Tüm bölge ülkeleri, İslami kökten dinci Taliban Yönetimi'nin yenilmesini ehveni şer olarak kabul ettiler. Ve biraz da yeni dönemde kendileri için yeni fırsatlar doğacağını beklediler. Diğer yandan, birçok ülke ABD'nin terör saldırısına uğramasına verdiği anlayışı, Afganistan operasyonunda göstermiş oldu."[91]

Afganistan operasyonu üç safhada cereyan etmiş ve başarı kazanmıştır: ABD'nin havadan askeri operasyonu; Kuzey İttifakı'nın kara operasyonu ve Taliban'ın terk etmesi; Afganistan'a yeniden istikrar getirecek bir "devletin" kurulması süreci. Bonn Konferansı'nda bir Yönetim Konseyi kuruldu ve konsey Afganistan'da yeni bir hükümetin kurulması için görevlendirildi. Bu çerçevede

---

[91] GÖZEN, Ramazan, a.g.e., s.183.

Hamit Karzai liderliğinde kurulan hükümetin Afganistan'ı yeniden yapılandırılmasına yardımcı olmak amacıyla Kabil'e bir uluslararası barış gücü (ISAF) yerleştirildi.

Tabii ki tüm bu gelişmeler Afganistan sorununun çözüldüğü anlamına gelmiyor. Şu ana kadar yapılanlar her ne kadar başarılı olarak değerlendirilse de, bundan sonrası için bir garanti değildir. Afganistan'ın istikrar ortamı haline gelebilmesi için, bu noktadan sonra, Afganistan'ın iç ve uluslararası konjonktürünün uygun şekilde işlenmesi gerekir. Öncelikle, Afgan grupların yeni kuracakları devletin, barış, istikrar ve huzur ortamını yaratması gerekir.

3. 2. Irak

11 Eylül 2001 terör saldırıları sonrasında ABD'nin geliştirdiği yeni dış politika doktrinleri çerçevesinde, Afganistan'a yapılan askeri müdahalenin ardından, Körfez Savaşı'ndan tecrit edilmiş durumda ve ambargo altında bulunan Irak'a karşı 20 Mart 2003 tarihinde (başta Amerika Birleşik Devletleri ve Birleşik Krallık gelmek üzere) Koalisyon Güçleri olarak tanımlanan ülkeler ordularınca başlatılmış askeri saldırıları ve sonrasında işgal altındaki Iraklıların süregelen direniş eylemlerini kapsamaktadır. Halen fiilen devam etmektedir.

ABD'nin 11 Eylül saldırılarından sonra uluslararası alanda aldığı destek çok önemlidir, ancak terörle mücadele bağlamında Irak'a savaş açtığı anda bu desteği yitirmeye başlamıştır.

Irak Savaşı'nın aşamaları aşağıdaki başlıklarda toplanabilir.

20 Mart 2003 – 1 Mayıs 2003; Koalisyon güçleri ile düzenli Irak ordusu birlikleri arasındaki çarpışmalar.

2 Mayıs 2003 – 28 Haziran 2004; Düzenli birlikler arasındaki çarpışmaların sona ermesinden Irak'ın hükümdarlık haklarının iade edildiği duyurunun (Koalisyon Güçleri'ne ait bir duyurudur) yapıldığı tarihe kadarki süre. Ebu Garip Cezaevi işkenceleri ortaya çıktı ve dünya kamuoyu önünde ABD'ye büyük bir zarar verdi.

29 Haziran 2004 – 30 Ocak 2005; Irak'ın hükümdarlık haklarının iade edildiğinin duyurulmasından ilk Irak seçimlerine kadarki süre.

31 Ocak 2005 – 16 Aralık 2005; Irak geçici seçimleri ertesinden Irak genel seçimlerine kadarki süre.

17 Aralık 2005'den günümüze; Irak genel seçimleri ertesinde n günümüze kadarki süre.

30 Aralık 2006; Saddam Hüseyin 04.55'te idam edildi.

11 Eylül'de yaşanan terör vahşeti sonrasında ABD tüm dünyada barış sağlanabilmesi ve Yeni Dünya Düzeni'nin sağlam temellere oturtulabilmesi için yeni bir hareket başlattı. Bu hedefe ulaşmak için ABD'nin ortaya çıkardığı "demokrasi uğruna savaş sistemi" ilk olarak Ortadoğu'yu hedef aldı. Bu konuda bazı akademisyenler ve siyasi yetkililer komplo teorileri üreterek, ABD'nin Ortadoğu merakını dünya petrol arzının buradan sağlanmasına bağladılar. Petrol gibi inanılmaz bir güç kaynağının diktatör rejimlerinin elinde olması A.B.D. gibi süper bir gücün işine gelmezdi. Irak Savaşı'nın temelleri de buraya bağlanabilir: "Terörle savaş ve demokrasi hareketi" başlığı altında hareket eden ABD'nin aslında kendi milli ekonomik çıkarlarını ön plana aldığı savunulabilir.

Amerikan Başkanı George W. Bush, 11 Ocak 2007 tarihli konuşmasında ABD halkına ve dünyaya seslendiği konuşmasında Irak Savaşı'nda birtakım hataların yapıldığını kabul ederek, "hataların yapıldığı yerlerde sorumluluk bana aittir" dedi. Bush, direnişle mücadele ve mezhep çatışmalarının önlenmesi konusunda başarısız olmalarının sebebi olarak asker sayısını daha önce arttırmamayı gösterdi. İtiraflarının ardından açıkladığı yeni Irak stratejisinin temel unsuru asker arttırımıdır. ABD'nin yeni Irak stratejisi ulusal uzlaşıyı sağlaması için Irak hükümetine daha fazla baskı yapılmasını da içeriyor. Sünnilerin siyasi sürece katılımının artırılması için bir an önce eyalet seçimlerinin yapılaması, petrol yasasının çıkarılması, eski Baasçıları yasaklayan kanunun yumuşatılması isteniyor.

3. 3. İran

"Amerika, İran'ı 79'dan bu yana potansiyel bir tehdit olarak görüyor. Bunun temel sebebi İran'ın daha önce oynamış olduğu rolü devrimden sonra oynamaması. Şah dönemi İran'ında 51'de Musaddık'ın devrilmesinden sonra 79'a kadar ABD'nin sözünden çıkmayan ve Basra Körfezinde Amerika'nın jandarmalığı rolünü üstlenen bir ülke görüntüsü sergilediğini görüyoruz. Hatta Amerikan başkanlarından Nixon'un ortaya koyduğu dış politika yaklaşımında iki sütunlu politika denir buna. Amerikan politikası Basra Körfezinde tamamen iki sütuna dayanmıştı. Bunlardan biri Suudi Arabistan, diğeri ise İran'dı. Ama 79'daki devrim sonrasında bu sütunlardan bir tanesi kırıldı. Ve tam tersine Amerika'yı büyük şeytan, İsrail'i küçük şeytan gibi adlandırılan ve batıya açıkça karşı çıkan, batı çıkarlarına zarar veren bir söylem ortaya çıktı. Bu 80'deki rehine krizi ile İran ile Amerika arasındaki ilişkiler tamamen kopmuş oldu. Dolayısıyla bu yeni bir olay değil. İran'daki bir rejim değişikliği konusu 79'dan bu yana Amerikanın her zaman gündemindedir. Clinton döneminde İran, asi devlet olarak isimlendirildi. Bush döneminde İran şer eksenine dâhil edildi. Her zaman İran'da bir rejim değişikliği gündemde tutuldu. Bunun için çeşitli yöntemler düşünüldü. Acaba İran Azerilerini ayaklandırabilir miyiz diye Şah yanlılarına ağırlık verdiler, halkın mücahitlerine destek oldular, Amerika'da bir takım televizyon kanalları kurdurtup İran'a dönük yayın yaptırdılar. Ama tüm bunlara karşın İran'da bir çözülme olmadığını tam tersine kısa süreli reformcu bir dönemden sonra Amerika ve İsrail'e daha sert ifadeler taşıyan Ahmedinecad'ın geldiğini gördük. O yüzden nükleer mesele bu konunun başlangıcı değildir. Bu denkleme şimdi bir de nükleer mesele katıldı. İşi daha da acil kıldı."[92]

İran, ABD'nin imparatorluk projesini üçü nesnel biri de egemen söyleme ilişkin dört alanda tehdit ediyor. Üç nesnel tehdit; petrol, dolar ve Büyük Ortadoğu Projesi alanlarında. Dördüncü tehdit ise ancak, hem Batı'da hem de Ortadoğu'da akademik ve siyasi çevrelerde egemenlik kuran uygarlıklar çatışması paradigmasının içinden bakında ortaya çıkmaktadır.

Son dönemde İran-Amerika gerginliği giderek artmıştır. Dünya petrol piyasalarını yakından takip eden çevreler ABD'nin İran'a nükleer enerji araştırmalarından dolayı takındığı tutumun altındaki ama nedenin nükleer silah

[92] http://www.baremdergisi.com/news_detail.php?id=455

yapımı kaygısından değil, İran'ın mart ayında açmayı planladığı petrol borsası olduğunu dile getirdiler.

İran'ın bölgesel güç konumundan küresel tehdit durumuna yükseltme süreci, dünyanın hegomanik gücü ile karşı karşıya gelme sürecini geri dönülmez bir biçimde beraberinde getirmektedir. İran'ın nükleer faaliyetlerini durdurması konusunda BM Güvenlik Konseyi'nin kararına karşın, İran'ın tüm dünyaya meydan okuyacak tarzda nükleer güç edinme çalışmalarına devam etmesi ABD'nin bir kez daha Ortadoğu'ya silahla müdahale etme riskini ortaya koymaktadır. ABD'nin bu çelişkiyi çözmektense, belli bir yöne yönelterek elden kaçırmakta olduğu büyük güç konumunu perçinlemeye çalışacağı da düşünülmektedir. ABD'nin İran'a müdahalesinin bir kara harekâtını içermeyeceği artık açık seçik belli olmuştur. Yapılacak harekâtın elektronik savaş ile bütünleştirilmiş, hayli yoğunlaştırılmış nokta hedeflerine yönelik hava bombardımanı ve düşmanın karşı koyma refleksini kıran, ülkedeki yaşamın bütünüyle kesilmesi, haberleşmenin engellenmesi ve tüm bilgisayar ağının ortadan kaldırılmasına yönelik siber taarruzlar olacağı değerlendirilmektedir.

"Ancak binlerce yıllık bir devlet ve imparatorluk geleneğinden gelen İran'ın zor günlerde birleşerek çözüm üretebilen güçlü bir milliyetçilik harcına sahip olduğu gerçeğini de unutmamak gerekir."[93]

[93] ASLAN, Esat; http://www.baremdergisi.com/news_detail.php?id=455

4. 11 EYLÜL SALDIRILARINDAN SONRA DÜNYA VE ABD

4. 1. Saldırılardan Sonra Dünya

11 Eylül sonrasında ABD ve Avrupa dışındaki dünyada güvenlik ve özgürlük paradoksları daha sıklıkla yaşanacak gibi görünüyor.

11 Eylül'ün uluslararası arenadaki en önemli yansıması Filistin-İsrail çatışmasının geri dönülmez bir biçimde çıkmaza girmesi oldu. Barış yolunda katledilen onca yoldan sadece geriye dönülmedi, başlangıç noktasından da gerilere düşüldü. Sadece sıfır noktasına değil eksi noktalara varıldı.

11 Eylül olayları, her ne kadar doğrudan bir güvenlik sorunu olarak ele alınmış ve bu şekilde sunulmuşsa da aynı zamanda geri kalmış Doğu'nun ileri Batı'ya ve Batının temsil ettiği değerlere ve ulaştığı noktaya yönelik bir saldırı mahiyetini de taşımaktadır. Bununda ötesinde asıl hedef seçilen olgu küresel ticaret ve küreselleşmedir.

11 Eylül saldırıları her ne kadar küreselleşmeye karşı geliştirilmiş bir saldırı olsa da kendi oluşturduğu bir tuzağa düşmüştür. Saldırı sonrasında dünyada küresel bir güvenlik algısı oluşmuştur.

11 Eylül saldırıları sonrasında ABD açısından ortaya çıkan olumsuz durumlardan bir tanesi de, ABD'nin küresel terörizme karşı küresel güvenlik çağrılarına verilen koşullu yanıtlardır. Devletler ABD'ye destek sunmak için kendi iç sorunlarını da küresel arenaya taşımıştır. Bu da terörü destekleyen bir devlet olarak ABD'nin köşeye sıkışmasına neden olmuştur. Örneğin Türkiye'nin ABD'nin yanında yer almasına karşılık PKK ile mücadelede ABD desteğini talep etmesi ve ABD'nin istihbarat desteğiyle PKK' ye yönelik ciddi operasyonlar düzenlemesi.

11 Eylül sonrası diğer bir olumsuz gelişme de "eriyen pota" olan Amerikan rüyasının aldığı darbe oldu.

“Amerika Birleşik Devletleri kuruluşundan bu yana, farklı kimliklerin bir arada yaşamasına olanak vermenin üzerine vurgu yaptı. Aslında kendi yerlilerine ve siyahlarına karşı oldukça ayrımcı olmasına rağmen, Amerika dışarıdan göç edenlere karşı genelde açık oldu. Bu nedenle Avustralya, Kanada gibi ülkeler ile beraber "göç ülkesi" olarak kabul edildi. Avrupa ülkeleri ulus-devlet olma yolunda, feodal yapılara dönüşürken bir "özgürleşme" sürecinden geçtiler. Bu süreç içinde, örneğin Fransa'da, tarihçi Eugen Weber'in ünlü ifadesiyle "Köylüler Fransız oldu". Oysa Amerikalılar "özgürleşmediler" çünkü "özgür doğdular". Özellikle 1990'larda, çok kültürlülük tartışmaları, üniversite müfredat tartışmalarına girdi ve ülkede en önemli duyarlılık alanlarından biri haline geldi. 11 Eylül, bu tür eğilimleri bir kalemde silmeye zaten pek niyetli olan Bush yönetimine büyük bir meşruiyet getirdi. Bush'u iktidara getiren seçimlerin meşruiyetine ilişkin tartışmaların mürekkebi kurumadan, Bush, Amerikan Başkanı olarak konumunu sağlamlaştırdı. Ülkede kendiliğinden oluşan birlik ve beraberlik hislerinden, yabancılara şüphe ile bakma eğilimlerinden kendine vazifeler çıkardı. Bunun neticesinde daha önce "aşağı" bir kültür olarak addedilen Müslüman kültürü 11 Eylül sonrasında "tehlikeli" olma özelliğiyle dikkat çekmeye başladı.”[94]

11 Eylül sonrası bu sebeplerin hepsi birleşince Amerika’nın kiminle savaştığı en karmaşık konu olarak belirdi. İlk etapta ulus-devletler ötesinde olan bir örgütlenmenin liderine yataklık eden bir ulus-devletin (Afganistan) toprakları düşman ilan edildi. Daha makro boyutta ise, 11 Eylül sonrasında Müslümanlık "şüpheli" olmak durumuna tekabül etmeye başladı. Ulus-devlet ile sınırlandırılamayan bu yeni düşman, ete ve kemiğe büründü ve sınır kapılarında, yolcu uçaklarında pasaportun rengi, derinin rengi, isim-soyadı gibi unsurlar fütursuzca ayrımcılık bahane edilmeye başlandı. Amerikan rüyasının ırzına geçildi.

11 Eylül öncesinde de Müslümanlık bir çeşit ötekilik idi. Ancak 11 Eylül öncesinde temelde teknolojik anlamda daha geri kalmış, kadınlara karşı ayrımcılığı ile bilinen "aşağı" bir kültür olarak addedilen Müslüman kültürü 11 Eylül sonrasında "tehlikeli" olma özelliği ile ön plana çıktı.

[94] KADIOĞLU, Ayşe, Radikal Gazetesi, Erişim Tarihi: 10 Temmuz 2008.

"Bütün bunları düşündüğümde, diyalektik koreografinin tarihin ilerleyişinde ne denli belirleyici olduğunu bir kez daha fark ettim. Usame Bin Ladin'in terör ağının içindekiler Müslüman toplumun Batı'ya hiç aşina olmayan yüzleri arasından değil, aksine Batı ile daha içli-dışlı olanları arasından geliyordu. Yani öyle ki Batı'ya aşina oldukça daha fazla Batı karşıtlığına düştüler adeta. Batı kendi zehrini kendi içinden çıkardı. Amerikan hükümetleri de "önleyici müdahale" adı altında kontrgerilla aktivitelerini desteklerken aslında Usame Bin Ladin gibi kendi potansiyel düşmanlarını besliyorlardı. Yani zıtlık aslında hep içeride de; keramet onu ayrımcılık ile cezalandırmakta değil onun ile iletişim kurabilmekte."[95]

4. 2. Saldırılardan Sonra Amerika'daki olaylar ve halkın tepkisi

Amerikan Kitapçılar Birliği üyelerine yolladığı mektupta şunu vurguluyordu: Yeni anti-terör yasası, hükümete kitap alım satımıyla ilgili her türlü bilgiye ulaşma imkanı tanıyor. Buna, kitabın başlığı ve kim tarafından satın alındığı da dahil…

"ABD'nin Irak politikalarına karşı çıkan bir sivil toplum kuruluşunun üyesi, Daniel Mulner, 9 Kasım 2001'de, Chicago'da her zaman alış veriş yaptığı postaneye gitti. Üyelere yollanacak mektuplar için 4000 adet pul satın almak istiyordu. Gerisini şöyle anlatıyor:"

"Görevli kadın memura üzerinde ABD bayrağı olmayan pullardan satın almak istediğimi söyledim. Kadın da bana 'Özgürlük heykeli resmi olan sizin için iyi mi?' diye sordu... Bu çok iyi olurdu tabii. Ancak, ben pulların gelmesini beklerken, kadının içeride bir telefon görüşmesi yaptığını gördüm. Çok geçmeden postane polislerle doluverdi. Beni bir kenara çekip sorguladılar. Neden ABD bayrağı olmayan pul istediğimi, 4000 tane pul alacak kadar nakit parayı nereden bulduğumu sordular. Polisleri ikna etmek çok uzun zaman aldı."[96]

1 Kasım 2001'de ise düşünce ve ifade özgürlüğü için çalışan Amerikan Kitapçılar Birliği üyelerine bir mektup yolladı. Artık ülkedeki kitapçılardan özgürce alış-veriş yapmanın mümkün olmadığını anlatan mektupta şunlar yazılıydı:

---

[95] KADIOĞLU, Ayşe; Radikal Gazetesi, Erişim Tarihi: 10 Temmuz 2008.
[96] ARSAN, Esra D., BİA Haber Merkezi, Londra, 16 Eylül 2002

"Değerli üyemiz,

Geçen hafta Başkan Bush tarafından imzalanan anti-terör yasası, hükümete kitap alım satımıyla ilgili her türlü bilgiye ulaşma imkanı tanıyor. Buna, kitabın başlığı ve kim tarafından satın alındığına dair bilgiler de dahil. Maalesef temel özgürlüklere aykırı olan bu konuda avukatlara itiraz hakkı da tanınmıyor."[97]

Kurumun destekçileri, medya çalışanları ve öğrencilerden gelen ihbarlarda, hükümetin Afganistan politikasını eleştirenlerin karşı karşıya kaldığı baskılar ve sansür önlemleri anlatılıyor. NCAC, geçtiğimiz günlerde internet sitesinde bu ihbarlardan oluşan bir indeks yayınladı. Sanat dünyasından medyaya, eğitimden eğlence ortamına kadar 11 Eylül'ün sansürcü zihniyetinden payını alanların listesi var burada. İlk bakışta Daniel Mulner'in Chicago postanesinde yaşadığı türden "komik" sayılabilecek olaylar bunlar. Ancak, liste uzadıkça durumun vahameti daha net ortaya çıkıyor ve ABD'nin nasıl bir şüphecilikle sansür ve milliyetçilik histerisine kapılmış olduğu daha net görülüyor.

İşte size Sansüre Karşı Ulusal Koalisyon'un (NCAC) listesinden birkaç örnek:

Texas Üniversitesi'nden gazetecilik profesörü Robert Jensen 14 Eylül'de Houston Cronicle gazetesinde bir makale yazdı ve ABD politikalarını eleştirdi. Bu yazı nedeniyle okul rektörü tarafından aynı gazetede yazılan bir karşıt makaleyle gülünç duruma düşürüldü. Prof. Jensen, yerleşke içinde marjinalize edildiğini söylüyor.

Boston Senfoni Orkestrası, geçen Aralık'ta sergileyecekleri "Klingheffer'ın Ölümü" adlı operayı sahnelemekten vazgeçti. John Adams tarafından 1985'te yazılan opera, bir savaş gemisinde Filistinli korsanlar tarafından öldürülen bir Amerikalının hikâyesiydi.

Saldırıdan hemen sonra, ulusal ve yerel radyolara servis veren Clear İletişim kanalı listesindeki 150 şarkının dikkatli çalınması, mümkünse kullanılmaması için uyarı verdi. Bu şarkılar arasında Steve Miller Band'in "Jet Airliner"ı,

---

[97] ARSAN, Esra D. BİA Haber Merkezi, Londra, 16 Eylül 2002

Pretenders'ın"My city was gone"ı , Neil Diamond'ın"America"sı, Rolling Stones'un "Ruby Tuesday"i ve John Lennon'ın "Imagine"i vardı.

Amerika'nın Sesi Radyosu Afganlı lider Molla Ömer Muhammet ile yapılan söyleşinin yayınlanmaması için baskı gördü. Çalışanlar sansürcü zihniyete karşı çıkınca, söyleşi 23 Eylül'de yayınlandı.

Baxley Ohio'da, bir okul yönetimi ABD ve İslam konulu bir söyleşi için Müslüman konuk çağırınca, okul aile birliği tarafından eleştiri yağmuruna tutuldu. Tabii bunlar, sadece kayıtlara geçmiş bir kaç örnek; ama bir araya toplandıklarında olayın vahameti daha net ortaya çıkıyor.

Peki, bu olanlar karşısında sıradan Amerikalının tepkisi ne?

Pew Center tarafından People & The Press (İnsanlar ve Basın) dergisi için yapılan araştırmanın sonuçları hiç de iç açıcı değil. Kasım ayında yapılan araştırmaya göre:

Her 10 Amerikalıdan 6'sı ordunun (gazetecilerin değil) haberler üzerinde daha çok kontrolü olmasını istiyor;

Yüzde 50'si ise Usame Bin Laden'in görüntülerinin basında yayınlanmaması gerektiğini düşünüyor.

"ABD'de, zaten 26 Ekim'de çıkarılan yeni anti-terör yasası da sivil hak ve özgürlüklerin kısıtlanması açısından büyük tehlikeler içeriyor; buna rağmen halkın bu vurdum duymazlığına bakılırsa, bundan sonra ABD'de sansürlenmeden, işten atılmadan, uyarı almadan, okuldan uzaklaştırılmadan, komşunuz tarafından polise şikayet edilmeden yaşayabilmeniz için hükümet politikalarını koşulsuz desteklemeniz gerekiyor."[98]

ABD'nin 11 Eylül sonrasındaki politikaları sadece reel politik ile çizilmemiştir. Hıristiyan (ve Musevi) dünyasından gelen manipülasyonlar ve inanç-

[98] ARSAN, Esra D. BİA Haber Merkezi, Londra, 16 Eylül 2002

merkezli uygulamalar Amerikan politikalarını önemli ölçüde belirlemiştir. Sanılanın aksine Usame Bin Ladin görüşlerinde yalnız değildir. Onun uzlaşmaz, katı, diğer görüşleri yok etmekten başka alternatif tanımayan yaklaşımı ne yazık ki bazı devlet adamlarınca da paylaşılmıştır. Sonuçta 11 Eylül sonrasında 'medeniyetler savaşı' olarak veya 'terörle mücadele savaşı' olarak lanse edilen çatışmalar bir tür köktenciler savaşı olmuştur. Özellikle 11 Eylül'den sonra George Bush ve ekibi dini bir dünya görüşünü siyasi bir ajanda ile uygulamaya koymuşlardır. Newsweek'den Howard Fineman tarafından 'inanç merkezli (faith-based) dış politika',The Weekly Standard tarafından 'ahlak-merkezli (morality- based) dış politika', Cranes tarafından 'Bush Doktirini'[xxii] olarak adlandırılan söz konusu yaklaşım her ne kadar uluslararası terörü önleme savıyla ortaya çıkmışsa da aslında terörü besleyen ve meşrulaştıran en önemli kaynaklardan biri olmuştur. Tıpkı 'düşman' saydığı rakipleri gibi sadece kendi kutsalına odaklanan ve başkasının inançlarını düşünmeksizin reddeden bu empatiden yoksun yaklaşım, terörle mücadelede güç kullanma dışında kalan yöntemleri de adeta reddetmiştir. Sonuçta iki karşıt cephe olarak sunulan Bush ve Usame Bin-Ladin, denebilir ki benzeri görüşleri ile birbirlerini güçlendirmişlerdir. Tüm bu örnekler bize göstermektedir ki, Amerikan politikaları artık pre-emtive (önleyici) olmaktan çıkmış, daha ziyade teolojik bir hal almıştır.

5. 11 EYLÜL TERÖR SALDIRISININ ABD İÇ VE DIŞ POLİTİKASINA ETKİSİ

Teröre karşı küresel savaş muhtemelen güçlükler ve yanlışlıklara mahkûm olmuş görünüyor. Amerika'nın hataları ve yanlış anlamaları, artan ölçüde yönsüz askeri kampanya olarak görülen bu durumu sadece şiddetlendirdi. Aslında, Bush yönetiminin izlediği politikalara bakılınca terör tehdidinin artması için kasti bir çabaya girişilmiş izlenimi bile doğuyor.

Bunları bahane ederek çeşitli ülkeleri işgal edebiliyor. İşgal nedeni terör görünse de asıl nedeni Irak'ta petrolü Afganistan'da da bölgeyi kontrol altına almak istiyor olmasıdır. Kafkasya'da Rusya ile sürtüşmesi binlerce insanın ölmesine neden

olabiliyor. Bunu da 11 Eylülde sözde teröristlerin bozduğu imajı Rusya ile sürtüşerek düzeltmeye çalışıyor. Ölmedik yaşıyoruz demek istiyor.

Dışarıda bunları yapan ABD düşman yaratma içgüdüsüyle reaksiyoner tehlikelere ihtiyaç duyuyor. İç düşman psikolojisini üreterek kendi halkını hipnoz ederek ekonomideki darboğazı, adaletsiz ve eşit olmayan gelir dağılımını saklamayı başarmıştır. Halk yalanlara sessiz kalmıştır. Ne de olsa ses çıkarsak biz güçsüz düşeriz ve hazır bekleyen düşman bizi yer.

5.1. Prime Strike (Önleyici Vuruş Doktrini)

11 Eylül terör saldırılarından sonra Başkan Bush tarafından "Pre-emptive Strike" olarak formüle edilen "Önleyici Vuruş Doktrini", devletin gerekli gördüğü hallerde dünyanın neresine olursa olsun, 'tek yanlı' müdahale etme ve 'düşman'ı kendi belirleyeceği zamanda 'önceden vurma' hakkına sahip olduğu konseptine dayanmaktadır. ABD bu hakka dayanarak terör örgütleri bir yana, bu örgütlerin yuvalandıkları ileri sürülen ülkeleri dahi işgal etmiştir. Yine İsrail'in Lübnan ve Filistin topraklarında, ABD'nin Irak ve Afganistan'ın yanı sıra bazı güney Amerika ülkelerinde ve Libya'da bu hakkı kullandıkları bilinmektedir. [99]

Sadece ABD de değil batı ülkelerinde medya, kamuoyunu nükleersiz bir dünya için tek yolun Batı'nın yaşam biçimini tehdit eden ülkelere karşı önleyici nükleer silah kullanılması olduğuna inandırmak için şeytani bir yanlış bilgilendirme kampanyası yürütüyor. Paul Dibb'e göre, NATO raporu "Batı'nın karşısındaki tehditlerin korkutucu bir resmini çiziyor. Batı'nın değerlerinin ve yaşam biçiminin tehdit altında olduğunu, bizlerin ise o değerleri ve yaşam biçimini korumak için irademizi toplamaya çalıştığımızı iddia ediyor."(Dibb, op cit) Önerilen hamle, Ortadoğu coğrafyasıyla sınırlı (ama İsrail'i kapsamayan) bir nükleer önleyici vuruş. Bu saldırının, Pentagon'da çalışan bilim adamlarının "patlama yeraltında olacağı için etraftaki sivillere zararsız" dediği taktik silahlarla yapılması öneriliyor. Hiroşima'da patlatılan bombanın üçte biri ile altı katı arasında patlama kapasitesi olan, Amerika'da imal edilmiş nükleer B61-bunker buster uçakları, neredeyse insani bombalar olarak öne sürülüyor.

---

[99] 12 Haziran 2007 Küresel Terörizm

ABD'nin terörle mücadele stratejilerinde yerküreye sunduğu reçete ve gösterdiği yol çok trajiktir. Artık, aşırı güç kullanmanın sıradan ve hatta gerekli bir hal olarak, sorgulamada veya istihbarat elde etmede kullanılması normalleştiğine göre, bu yöntemlerle elde edilen bilgilerin meşru ve doğru olup olmadığı tartışmalarıyla zaman harcamaya gerek yoktur. Ancak bu yol çıkmaz sokaktır. Kısacası vahşette hiçbir hukuk devleti teröristlerle yarışamaz. Teröristlerle yarışmanın tek yolu güvenlik ve demokrasi arasındaki dengenin bilgiyle, analizle ve soğukkanlılıkla kurulmasıdır. Bu başarının temelinde ise, adına mücadele ettiğimiz insanlığın - toplumların beyinlerini ve kalplerini kazanmak vardır. Zira teröristle ve terörle mücadele bir alan kazanma yarışıdır ve bu alanın merkezinde ise toplumlar ve onların itibar ettiği değerler sistemi oturmaktadır. Üzücü olan ise Amerikanın bu değerler sisteminden taviz verme yarışında olmasıdır.[100]

5.2. Güvenlik Konseyi Kararları

Güvenlik konseyinin aldığı kararlar

KARAR 1368

Güvenlik konseyi tarafından 12Eylül 2001'de 4370 birleşimde kabul edilmiştir. Güvenlik konseyi;

Birleşmiş Milletler Şartı'nın prensiplerini ve amaçlarını tekrar dile getirerek,

Uluslararası barış ve güvenliğe karşı terörist eylemler ile sebep olunan tehdit çeşitleriyle mücadeleyi kararlaştırarak,

Birleşmiş Milletler Şartı ile uyum içerisinde vazgeçilemez bireysel veya kolektif meşru müdafaa hakkını tanıyarak,

Oybirliği ile 11Eylül 2001'de New York, Washington DC ve Pennsylvania'da gerçekleşen korkunç terörist saldırıları; en sert biçimde kınar ve bu tip eylemleri uluslararası terörizmin başka diğer eylemleri gibi, uluslararası barış ve güvenliğe bir tehdit olarak sayar,

Kurbanlara ve onların ailelerine ve Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti'ne ve halkına en derin hislerini ve başsağlığı dileklerini açıklar,

[100] http://www.usakgundem.com/yazar/72/ter%B6rle-m%c3%cadele-abd-ve-guantanamo.html

Tüm devletleri, bu terörist saldırıları gerçekleştirenleri, organize edenleri ve destekleyenleri adalete teslim etmek için ivedilikle birlikte çalışmaya çağırır ve bu saldırıları gerçekleştirenlere yardım etmek, onları desteklemek veya barındırmaktan sorumlu olanların mesul tutulacaklarını vurgular,

Uluslar arası topluma, artırılmış işbirliği ile konu ile ilgili uluslar arası anti-terörist sözleşmelerin ve Güvenlik Konseyi Kararlarının, özellikle 19Ekim 1999tarihli1269(1999)sayılı kararın tam manası ile uygulanmasını da içeren terörist eylemlerin önlenmesi ve bastırılmasına ilişkin çabalarını büyük ölçüde artırmaları için de çağrıda bulunur;

Birleşmiş Milleteler Şartı altındaki sorumlulukları ile uyum içerisinde 11Eylül 2001 terörist saldırılarına cevap vermek ve terörizmin tüm çeşitleri ile mücadele etmek için gerekli tüm adımları atmaya istekliliğini açıklar,

Sorunun (her yönüyle ele)alındığına karar verir,

KARAR 1373

Güvenlik Konseyi tarafından 28Eylül 2001 günü 4385 inci oturumda kabul edilmiştir. Güvenlik Konseyi;

19Ekim 1999tarihli(1999)1269 ve12 Eylül 2001 tarihli (2001)1368 kararlarını teyit ederek,

Aynı şekilde 11 Eylül 2001 tarihinde New York, Washington DC ve Pennsylvania'da işlenen terörist saldırılarla ilgili hiçbir yanlış anlamaya meydan vermeyen kınamasını teyit ederek ve bu tür bütün eylemlerin önüne geçilmesine ilişkin kararlılığını ifade ederek,

Uluslararası her terör eyleminde olduğu gibi, bu tür eylemlerin barış ve uluslar arası güvenlik için bir tehdit oluşturduklarını ayrıca teyit ederek,

Birleşmiş Milletler Şartı'nın onayladığı ve (2001) 1368 sayılı kararda teyit olunan bireysel ya da kolektif doğal meşru savunma hakkını teyit ederek,

Barışa ve uluslar arası güvenliğe karşı tehditlerini ağırlığını hissettiren terörist eylemlere karşı

Birleşmiş Milletler Şartı'na uygun olarak bütün imkânlarla mücadelenin gerekliliğini teyit ederek,

Dünyanın değişik bölgelerinde, hoş görüsüzlük ve aşırılığın neden olduğu terörist eylemlerin çoğalmasından derin şekilde kaygı duyarak,

Terörist eylemlerin önlemek ve onları cezalandırmak için acil işbirliğine gitmelerini, özellikle artan bir işbirliği ve terörizmle ilgili uluslararası sözleşmelerin eksiksiz uygulanmasını Devletlerden talep ederek,

Toprakları üzerinde bütün yasal olanaklarla her tür terörist eylemin finansmanını ve hazırlığını önlemek ve cezalandırmak amacıyla Devletlerin uluslararası işbirliğini ek önlemler alarak tamamlamaları gerektiğini dikkate alarak,

Genel Kurulun Ekim 1970 tarihli ve (2625 XXV)sayılı deklarasyonun da düzenlendiği ve Güvenlik konseyi'nin (1998)1189 sayılı Kararıyla teyit ettiği, her Devletin, diğer bir Devletin toprakları üzerinde terör eylemlerini düzenlemek ve cesaretlendirmekten bunlara yardım ve katılmaktan veya toprakları üzerinde bu tür eylemlerin işlenmesi amacına yönelik faaliyetlerin düzenlenmesine hoş görüyle yaklaşmaktan imtina edeceği ilkesini teyit ederek,

Birleşmiş Milletler Şartı'nın VII. nci Bölümü gereğince hareketle,

1.Bütün Devletlerin:

a) Terörist eylemlerin finansmanını önlemesine ve cezalandırmasına;

b)Hangi şekilde olursa olsun, doğrudan ya da dolaylı olarak uyrukları tarafından toprakları üzerinde terörist eylemleri işlemek için veya bunların terörist eylemleri işlemek için kullanılacağı bilinerek kasten mali kaynak temini ve toplanmasını suç haline getirilmesine;

c)Terörist eylemlerde bulunmak suçunu işleyenlerin ya da işlemeye kalkışanların, bu tür eylemleri kolaylaştıran ya da onlara katılanların, bu şahıslara ait veya bu şahıslar tarafından doğrudan ya da dolaylı olarak denetlenen kuruluşların ve anılan şahıs ya da kuruluşlar adına veya bu şahıs ya da kuruluşların talimatları doğrultusunda hareket eden şahıs ya da kuruluşların, ve bu şahıslar ve kuruluşlarla ortak olan veya onlar tarafından doğrudan ya da dolaylı olarak kontrol edilen bu şahıslara ait mal varlıklarından doğan anapara da dahil olmak üzere, anaparalarının ve diğer mali varlıklarının ve ekonomik kaynaklarının vakit geçirmeksizin dondurulmasına;

d) Toprakları üzerinde bulunan kendi uyrukları veya bütün kişi ve kuruluşlardan, doğrudan veya dolaylı olarak, terörist eylemlerde bulunmak suçunu işleyenlerin ya da işlemeye kalkışanların, bu tür eylemleri kolaylaştıran ya da

onlara katılanların, bu şahıslara ait ya da doğrudan veya dolaylı olarak bunlar tarafından kontrol edilen kuruluşların ve bu şahısların adına ya da kuruluşlara anapara katmalarını, mali katıda veya ekonomik kaynak veya mali ya da buna bağlı diğer hizmette bulunma ve sağlamaların yasaklanmasına, karar verir.

2)Aynı şekilde bütün Devletlerin:

a) Aktif ya da pasif, hangi şekilde olursa olsun, özellikle terörist gruplara üye toplanmasını ve teröristlere mühimmat sağlanmasını cezalandırarak, terörist eylemlere katılmış şahıs ya da kuruluşlara destek sağlanmasından imtina etmelerine;

b) Terörist eylemlerin işlenmemesi için istenen bütün önlenmeleri, özellikle bilgi değişimi suretiyle diğer Devlerle acil uyarıyı sağlayarak almalarına;

c) Terörist eylemlere mali kaynak sağlayanlara, örgütleyenlere, destekleyenlere ya da bu eylemleri işleyenlere ya da faillerine yataklık edenlere sığınma hakkını vermeyi reddetmelerine;

d) Terörist eylemlere mali kaynak sağlayanların, örgütleyenlerin, destekleyenlerin ya da bu eylemleri işleyenlerin, bu tür eylemleri diğer Devletlere veya diğer Devletlerin vatandaşlarına karşı işlemek amacıyla karşılıklı olarak topraklarını kullanmalarını engellemelerine;

e)Terörist eylemlere mali kaynak sağlayan, örgütleyen veya terörist eylemleri işleyen, iştirak eden ya da onlara destek veren her şahsın, adalet önüne çıkartılmasına ve bu şahıslara karşı alınabilecek önlemler haricinde, bu terörist eylemlerin ulusal mevzuatta vahim suç haline getirilmesine ve öngörülen cezaların bu eylemlerin vahameti ölçüsünde olmalarına dikkat etmelerine;

f) Terörist eylemlere mali kaynak sağlanmasına ya da uhdelerinde bulunan ve usulü işlemlerde gerekli olacak ispat vasıtaların elde edilmesine yönelik yardım da dahil olmak üzere, bu eylemlerin ihtiyaç duyduğu desteğin sağlanması ve suç soruşturmaları ve diğer usulü muameleler sırasında en geniş şekilde karşılıklı yardımlaşmaya katılmalarına;

g) Sınırlarda etkili denetimler icra ederek teröristlerin ve terörist grupların hareketlerini ve kimlik cüzdanları ve seyahat belgeleri verilirken

denetlemelerine ve kimlik cüzdanlarının ve seyahat belgelerinin taklit edilmesini ya da hileli kullanımını engellemelerine karar verir.

3).Bütün Devletlerden:

a) Bilhassa teröristlerin ya da terörist şebekelerin hareketlerine, taklit edilmiş seyahat belgelerine, silah, patlayıcı veya hassas maddelerin kaçakçılığına, teröristlerin iletişim teknolojilerinin kullanımına tehdidine ilişkin işlemsel bilgilerin değişiminin yoğunlaştırılması ve hızlandırılması imkânlarını bulmalarını;

b)Uluslar arası ve ulusal hukuka uygun olarak bilgilerin değişimini ve idari ve adli temelde terörist eylemlerin önlenmesi amacıyla işbirliğine gidilmesine,

c) Özellikle, ikili ve çok taraflı sözleşmeler çerçevesinde, terörist eylemleri önlemek ve cezalandırmak ve bu tür eylemlerin faillerine ilişkin önlemler almak amacıyla işbirliğine gitmelerini;

d)En kısa sürede,9 Aralık 1999 tarihli Terörizmin Finansmanın önlenmesine ilişkin Uluslar arası sözleşme de dahil olmak üzere, terörizme ilişkim uluslararası sözleşme ve protokollere taraf olunmasını;

e) Güvenlik Konseyi'nin 1368 (2001) sayılı kararı ile birlikte terörizme ilişkin uluslararası sözleşme ve protokollere göre daha fazla işbirliğinde bulunulmasına ve bunların eksiksiz olarak uygulanmasına;

f) Mülteci statüsü vermeden önce, sığınma talebinde bulunanların terörist eylemleri örgütlemediği ya da bunları işlemediğine ve bunlara katılmadığına kesin olarak kanaat getirilmesi amacıyla, insan haklarına ilişkin uluslar arası normlar da dahil olmak üzere, ulusal mevzuatlarındaki geçerli düzenlemeler ve uluslararası hukuka uygun olarak gereken önlemlerin alınmasını;

g) Uluslar arası hukuka uygun olarak, terörist eylemlerin faillerinin veya örgütleyicilerinin veya bu tür eylemleri kolaylaştıranların mülteci statüsünü kendi çıkarlarına uygun olarak saptırmamalarını ve terörist olarak varsayılanların iade taleplerinin reddinin siyasi mülahazaları doğrulayacak şekilde reddedilmemesine dikkat edilmesini talep eder.

4. Uluslar arası terörizm ve uluslararası örgütlü suçlar, yasadışı uyuşturucu, kara para aklama, silah kaçakçılığı ve nükleer, kimyasal biyolojik ve ölümcül tehlike teşkil eden diğer maddelerin yasadışı aktarımı arasındaki yakın ilişkileri kaygıyla not eder ve bu itibarla bölgesel ve uluslararası ölçekte bu vahim

soruna karşı harekâtın güçlendirilmesi ve uluslar arası güvenliği getirdiği ağır tehdidin önlenmesi amacıyla sarfolunan güçlerin işbirliğinin kuvvetlendirilmesi gereğinin altını çizer.

5.Terörizm eylemlerinin metotlarının ve uygulamalarının Birleşmiş Milletler Örgütü'nün amaç ve ilkelerine ters olduğunu ve terörist eylemlere mali kaynak sağlanması ve örgütlenmesinin ya da bu tür eylemlere azmettirmenin de aynı şekilde Birleşmiş Milletler Örgütü'nün amaç ve ilkelerine ters olduğunu ilan eder;

6. İç yönetmeliğinin 28. maddesinin uygulanması doğrultusunda, Güvenlik Konseyi'nde, Konseyin bütün üyelerinden oluşan ve bu kararın uygulanmasını, istenen uzmanlar vasıtasıyla, takip ile görevli bir Komitenin kurulmasına karar verir ve bütün Devletlerden Komiteye en geç bu kararın kabulünden itibaren gecen 90 gün içinde ve Komiteye teklif olunacak takvime göre, Kararın hayata geçirilmesi ile ilgili aldıkları önlemleri rapor etmelerini talep eder;

7. Genel Sekreter ile danışmalarda bulunarak. Komiteye görevlerini belirlemesi, en geç bu kararın kabulünden itibaren geçen 30 günlük süre içinde bir çalışma programını sunması ve ihtiyaç duyduğu destek konusunda düşünmesi talimatlarını verir;

8.şart gereğince kendisine tevdi edilen sorumluluklara uygun olarak, bu karara tam olarak uyulmasının sağlanması için gerekli tüm önlemlerin alınmasının kararlaştırıldığını ilan eder;

9. Sorunun (her yönüyle ele)alındığına karar verir.

KARAR 1377

Güvenlik Konseyi tarafından 4413.birleşiminde 12 Kasım 2001'de kabul edilmiştir. Güvenlik Konseyi,

Terörizm ile mücadele için küresel gayret hakkındaki ekteki deklarasyonu kabul etmeyi kararlaştırmıştır.

Güvenlik Konseyi,

Bakanlar düzeyinde toplanarak;

19 Ekim 1999'daki 1269(1999), 12 Eylül 2001'deki 1268(2001) ve 28 Eylül 2001' deki 1373 sayılı kararlarını tekrar dile getirir,

Uluslararası terörizm eylemlerinin yirmi-birinci yüzyılda uluslar arası barış ve güvenliğe en ciddi tehditlerden birisini oluşturduğunu bildirir,

Daha ötesinde uluslararası terörizmin eylemlerinin tüm devletlere ve insanlığın tümüne bir meydan okuma oluşturduğunu bildirir,

Her ne zaman ve her kim tarafından gerçekleştirilmiş olursa olsun, tüm çeşit ve gerçekleştirilme şekillerinde, altında yatan nedenlere bakılmaksızın, terörizmin tüm eylem metot ve uygulamalarını suç ve haksız sayarak açıkça kınadığını tekrar dile getirir,

Uluslar arası terörizm eylemlerinin Birleşmiş Milletler Şartı'nın prensiplerine ve amaçlarına tezat olduğunu ve uluslar arası terörizm eylemleri için diğer destek şekilleri kadar finanse etmenin, planlamanın ve hazırlamanın benzer şekilde Birleşmiş Milletler Şartı'nın prensiplerine ve amaçlarına tezat olduğunu vurgular,

Terörizm eylemlerinin masum hayatları ve insanlık onurunu ve her yerde insan güvenliğini tehlikeye attığının ve tüm devletlerin sosyal ve ekonomik kalkınmasını tehdit ettiğinin ve küresel denge ve refahı baltaladığının altını çizerek medeniyetler arası karşılıklı anlayışı genişletmek ve bölgesel çatışmaları ve kalkınma mevzularını da içeren küresel sorunların tamamını saptamak için devam eden uluslar arası çabaların, uluslar arası terörizme karşı mümkün olabilecek en geniş çaplı mücadeleyi güçlendirmek için gerekli olan uluslar arası eşgüdüm ve işbirliğine katkıda bulunacağını da vurgulamıştır.[101]

BM Güvenlik Konseyi'nin açıkça yetkilendirmesi dışında, uluslararası hukuk kurallarına göre ancak saldırıya uğrayan devletin tek başına ve başka devletlerle birlikte dolaylı ya da doğrudan saldırıda bulunan devlet ve devletlere karşı meşru müdafaa hakkından kaynaklanan askeri müdahale hakkından söz edilebilir. 11 Eylül saldırılarına ilişkin olarak BM Güvenlik Konseyi saldırıları barış ve güvenliğe tehdit olarak görmüş ancak askeri güç kullanma yetkisini vermemiştir.

NATO üyesi ülkeler saldırıları meşru müdafaa hakkını doğurur biçimde algılamışlardır. NATO üyesi olmayan BM daimi üye ülkeleri ise ABD ve İngiltere'nin Afganistan'a yönelik askeri müdahalesine şu ana kadar karşı çıktıklarına dair bir belirti yoktur. 11 Eylül saldırılarından kim sorumlu olursa olsun, çıkan soyut sonuç 1986 yılında Uluslararası Adalet Divanının verdiği Nikaragua kararında devletlerin başka devletlere yönelik saldırılarda bulunan

[101] Prof.Dr BOZKURT Enver-Arş.Gör.KANATSelim Uluslar arası Toplumun Paradoksu:Terörizm.İnsan Hakları Güvenlik ve 11Eylül Sonrası Meydana Gelen Değişiklikler Asil Yayın ANKARA 2007 s.175.176.177.178.179.180.181.182.

terörist örgütleri barındırmalarının hukukun ihlali olduğu ve dolaylı saldırı sayılabileceği şeklindeki kararının dünya devletleri tarafından benimsenerek ABD ve İngiliz müdahalesine hukuksal zemin oluşturabileceğidir. Devletlerin temel aktörler olduğu bir dönemde yapılan BM hukukunda yeni terör olgusuyla birlikte bir değişimim yaşandığına tanık olmaktayız.[102]

Son olarak herhangi bir askeri harekâtın uluslararası askeri güç kullanma hukukunca meşru görülüp görülmediğine bakılmaksızın, uluslararası insancıl hukuka göre askeri güç kullanan tarafların sivil hedefleri vurmasının da hukuk ihlali olduğunu eklemekte yarar var.

5.3. 11 Eylül ve İnsan Hakları

İnsan hakları ve terörizm arasında karşılıklı bir ilişki söz konusudur. Terörizm ve insan hakları arasındaki ilişki konusunda her şeyden önce diyebiliriz ki terörizm insan haklarını ihlal etmektedir. Teröristlerin gerçekleştirdikleri eylemler, bireylerin, başta yaşam hakkı olmak üzere muhtelif haklarını doğrudan ya da dolaylı olarak ihlal edebilir.

1)Yaşama hakkı

"Yaşama hakkından mahrum bırakılan bir kişinin diğer insan haklarını kullanması mümkün değildir."[103] *"Diğer tüm hak ve özgürlüklerin ön koşulu olan yaşama hakkı bu tür terör olaylarında ihlal edilen ilk ve en önemli haktır. Her ne kadar bu hak uluslar arası sözleşmelerde ön planda tutulsa da savaş anında hiçbir devlet bu hakkı gözetmiyor. Bunun en büyük örneği 11 Eylül olaylarını bahane eden ABD binlerce insanı öldürmüş ve sürgün etmiştir. Irak'ta Ebu Greyb Hapishanesinde işkence Yapan ABD askerlerinin durumu da dünya çapında büyük eleştirilere tabi tutulmuş ve ABD yönetiminin özgürlükler, demokrasi ve liberal toplum savlarına önemli darbeler indirmiştir. Aynı*

[102] ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
11 EYLÜL SALDIRILARI VE SONRASI: ULUSLARARASI HUKUKTA ASKERİ MÜDAHALE, Yrd. Doç.Dr. İbrahim Kaya, ASAM Ermeni Araştırmaları Enstitüsü, Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi
[103] Dinstein, Terroism as an international crime, s.63

zamanda havadan indirilen her bir bomba dünya kamuoyunda önemli rahatsızlıklar oluşturmuştur."[104]

Güçlü olmanın ölçütü aynı zamanda haklı ve adaletli olmayı gerektirir sözünü ölçü alırsak ABD sınıfta kalmıştır.

2)Özel Hayatın Korunması ve Kişi Özgürlüğü

"Terör olaylarından sonra insan hakları erozyona uğrarken, terörizm tehdidi ile alınan güvenlik önlemleri bahane edilerek insanların özgürlüklerine ve özel hayatına müdahale edilmektedir. Özellikle terör zanlıları arasındaki iletişime devletçe müdahale edilerek istihbarat toplanması ve suçlu ya da zanlılara ait şahsi nitelikte verilerin saklanması ve kullanılması ve terör operasyonları sırasında özel yaşantıya müdahale gibi durumlarda özel hayatın korunması ile terörizmle mücadele gerekleri arasında bir denge gözetme zorunluluğu vardır. "[105]

"Bununda ötesinde bir kişinin makul bir gerekçe gösterilmeksizin önleyici gözaltında tutulması kolaylıkla bir tedbir olmaktan çıkıp bir cezalandırmaya dönüşmekte ve masumiyet karinesinin ihlali[106] *sonucuna götürebilmekte, bu durum terör suçları bakımından özel bir önlem kazanmaktadır. İşkence gayriinsanî ve aşağılayıcıcı muamele yasağı ihlalleri bakımından gözaltı hali, hassas bir dönem oluşturmaktadır. Bu sorun genellikle gözaltı işlemlerin yoğun biçimde geçekleştirildiği olağanüstü hallerde özel bir önem kazanır."*[107]

11Eylül sonrası ABD kendi güvenliği için bu alanları fazlasıyla ihlal etmeyi kendisine mubah kılmış ve insanlarda onarılamayacak yaralar açmıştır.

---

[104] Doç. Dr. ÇAŞIN Mesut Hakkı Uluslar arası Terörizm a.g.m, s.916
[105] Dr ÖTKEN A.Emre TERÖRİZM insancıl hukuk ve İnsan Hakları derin yayınları. 2007 s.355.356
[106] Bkz.cobast, La terreur, une passion moderne s.39
[107] Dr ÖTKEN A.Emre TERÖRİZM insancıl hukuk ve İnsan Hakları derin yayınları. 2007 s.304. 305

3) Adil Yargılanma ve İşkence Yasağı

"Terörle mücadele yürütülürken terör eylemleriyle suçlanan kişinin de Batı hukuk sistemlerinin ayrılmaz parçalarından birini oluşturan adil yargılanma hakkına sahip olduğu unutulmamalıdır."[108] *"Bu hakkın etkili biçimde gözetilmesi etik ve hukuki bir zorunluluk olmanın yanı sıra terörle mücadeleye katkı sağlamaktadır. Ceza davalarında adil yargılanma hakkına tam olarak saygı gösterilmesi hem masum insanların bir adli hata sonucu mahkûm olmalarını engelleyecek hem de terörizmin haksız mahkumiyete dayalı propaganda söylemini bertaraf edecektir. Bu notada önemli olan mahkemenin tarafsız olmasıdır."*[109]

"ABD adil yargılama sürecini bırakın sonuçta birkaç terörist olduğu sanılan kişiyi yakalamaya veya yok etmeye çalışırken geniş bir terör yatağı oluşturmaktadır. Sadece Afganistan ve ırak'ta dahi terörle mücadele kampanyalarının on binlerce hayata mal olması bunun açık kanıtıdır."[110] Bu ölenlerin çoğu işkence görerek ölmüşlerdir. Bu da ABD ye karşı kin ve nefreti özellikle Müslüman kesimde artırmıştır.

4)İnanç özgürlüğü

11 Eylül saldırısını Müslüman söylemli insanların gerçekleştirmesi batıda bütün Müslümanları zan altında bırakmıştır. Müslüman söylemli çünkü İslam'da masum insanları öldürmek söz konusu değildir.

"Terörizmin göze görünmez oluşu "Müslüman" ya da "Ortadoğulu" gibi kategorilerin görünürlüğü ile telafi edilince ortaya dinsel ayrımcılık ortaya çıkmaktadır. Bu da gözaltındaki Müslüman kişilerin özellikle namaz vakitlerinden önce kadın sorgucular tarafından cinsel tacize uğramış ve abdest almalarına müsaade edilmemiştir. Resmikabul gören sorgu tekniklerin arasında dini eşyadan ve dolayısıyla Kuran-ı Kerim'den mahrum bırakmak da yer almaktadır. Bunlar sadece bazıları bir diğer bir sorunda asker

---

108 Bkz. İnceoğlu, Sibel, İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi Kararlarında Adil Yargılanma Hakkı – Kamu ve Özel Hukuk Alanlarında Ortak Yargısal Hak ve İlkeler. Beta 2002 İstanbul, s1 is.
109 Dr ÖTKEN A.Emre TERÖRİZM insancıl hukuk ve İnsan Hakları derin yayınları. 2007 s.330
110 Doç.Dr ÇAŞIN Mesut Hakkı Uluslar arası Terörizm a.g.m, s.915

statüsündeki Müslüman din görevlisinin azline ilişkindir. Bu kişi casusluk şüphesi ile gözaltında alınmış ve yerine kimse tayin edilmemiştir."[111]

Burada görüldüğü gibi sorun Müslüman söylemli teröristler değil bütün Müslümanların terörist sayılmasıdır.

Guantanamo

"11 Eylül sonrası Afganistan işgalinde yakalanan kişiler önce bu ülkede veya bölgede bulunan ABD askeri gemilerinde tutulmuşlar ardından Küba ülkesinde bulunan ve fakat ABD ye ait Guantanamo askeri üssüne nakledilmiştir[112]*. ABD yönetimi, beş yıl önce, bağımsız bir yargıya teslim etmek istemediği terör zanlılarını tutabileceği Guantanamo özel askeri cezaevini oluşturdu. Guantanamo'daki koşullar birçok insan hakları kuruluşunca eleştiriliyor, çünkü tutuklular dış dünyadan bağımsız, adil olmayan bir yargı süreciyle karşı karşıya. Guantanamo üssü kurulduğundan bu yana sürekli yenilendi, ancak tutukluların yaşadığı koşullarda iyileştirme gerçekleşmedi."*[113]

"Guantanamo askeri üssünün seçilişini açıklayan bir hipoteze göre yakalanan kişilerin Guantanamo'ya nakledilmelerin sebebi bunların coğrafi olarak savaş alanından, dolayısıyla hukuki olarak, Cenevre Sözleşmelerinin düzenleme alanından çıkarılmasıdır. Ayrıca, askeri mahkemelerin burada kurulmaları halinde bunlar federal yargının denetiminden her anlamda çok uzak kalacaklardır. Bu uzaklık ise, ABD bakımından sürekli ve önemli bir tehdit oluşturan ve önemli istihbarat değeri bulunan bu kişilerin gözden ırak biçimde sorgulanmalarını sağlayacaktır. Teröre karşı yürütülen dünya ölçeğindeki mücadele kapsamında, Afganistan dışında yakalanan kişilerin de Guantanamo'ya nakledilmiş olması bu açıdan manidardır. Böylece, Guantanamo üssüne bir tür hukuki "no man's land" görevi yüklenmektedir."[114]

"Guantanamo Üssü'ne geldikleri ilk günden itibaren dünya kamuoyunun ilgisini çekmeye başlayan zanlılar, ilk başta vahşi teröristler, ikiz kulelerin sorumluları olarak anıldılar ve

---

[111] Dr ÖTKEN A.Emre TERÖRİZM insancıl hukuk ve İnsan Hakları derin yayınları. 2007 s.366

[112] Dr ÖTKEN A.Emre TERÖRİZM insancıl hukuk ve İnsan Hakları derin yayınları. 2007 s.140

[113] www.dw-world.de/dw/article/0,,2520830,00.html - 30k
Dr ÖTKEN A.Emre TERÖRİZM insancıl hukuk ve İnsan Hakları derin yayınları. 2007 s.140
[114] BAL, İhsan, a.g.e s.55

turuncu elbiseleriyle belleklere yerleştiler. Aklımıza hayalimize gelmeyecek uygulamalara tabi tutuldular. Guantanamo'daki zor kullanma şekleri; tutukluların vücut bütünlüğüne, sağlığına, psikolojisine zarar vermek, sanıkların geleceğe yönelik umutlarını kırma, tuvalete çıkmalarını yasaklamak, günlerce uykusuz tutmak veya düzensiz uyku saatlerine zorlamak, sıcak günlerden klimayı sıcakta, soğuk günlerde ise soğukta tutmak, inanç ve değer sistemleriyle alay etmek veya hakaret etmek, köpek ve benzeri hayvanlara karşı korkularını kullanma, yüze ıslak havlu kapatmak suretiyle boğulma hissi yaşatmak, aşırı güç kullanmak ve cinselliği kullanmak gibi birçok uygulamayı içermektedir."[115] Guantanamo'daki kötü muameleler, patlamak üzere olan bombaların bulunmasını sağlayacak çok kıymetli istihbarat verilerine ulaşılacağı veya 11 Eylül saldırılarını gerçekleştirenlerin suç ortaklarına ulaşılacağı, varsayımına dayanmıştır. Umdukları sonuca ulaşamadıklarını en iyi ise yine bu üstte görevli Binbaşı Swift olmuştur. Swift durumu ABD açısından şöyle özetlemektedir:

Guantanamo sistemi dağılmaya başlasa bile, maliyeti çok yüksek oldu. Farklı olmamız gerekiyordu. İyi bir oyunu sadece konuşmakla kalmaz, aynı zamanda oynardık. Bizim iyi adamlar olmamız gerekiyordu. Ama Guantanamo'da öyle değildik. Guantanamo Amerika'yı taktik ve stratejik olarak zedeledi. Oradan bazı önemli istihbarat geldiyse de, buna değmezdi. Ve diyelim ki, o 600 tutuklunun arasında gerçekten çok kötü adamlar vardı. Şimdi en büyük olasılık, bu insanların sonunda serbest bırakılacağı. Eğer bu durumu farklı şekilde ele alsaydık, böyle bir şey söz konusu olmazdı.[116]

---

[115] (Time Magazine, 20 Haziran 2005; ABC Online 25 Temmuz 2004; The Age 14 Ocak 2005)
[116] http://www.usakgundem.com/yazar/72/ter%B6rle-m%c3%cadele-abd-ve-guantanamo.html

6.11 EYLÜL SALDIRISINDAN SONRA DEĞİŞEN ABD-AVRUPA VE ABD -ORTADOĞU İLİŞKİSİ

Saldırının olduğu andan itibaren ulusal ve uluslararası basına yansıyan analizler, bilgiler ve spekülasyonlar öyle bir görüntü ortaya çıkardı ki, sanki ABD'nin bu saldırı sonrasında istediği gibi bir politika uygulayabileceği, saldırganları kendisinin cezalandırma hakkının olduğu gibi bir anlayış ortaya çıktı.

ABD'nin uluslararası hukuk yolunu kullanmayı denemeyip sorunu kendi gücünü kullanarak çözmeye çalışması, bir yanlışı bir başka yanlışla kapatmak gibi tasvip edilemez bir durum ortaya çıkardı. ABD'nin BM yolunu kullanması, kendisini destekleyen devletlerin sayısını daha da artıracak ve yapılan eylemler meşruiyet kazandıracakken; aksi durumda, yani ABD'nin kendi başına kaba güç kullanmasıyla, pek çok ülkenin karşı tepkisi doğdu ve hatta pek çok ülkenin ve insanın gözünde ABD'ye yapılan saldırıyı "meşru" bir konuma getirme tehlikesi doğurdu.

"Sıklıkla yapılan yanlış yorumlardan ikincisi, NATO'nun verdiği desteğin niteliği ve önemi hakkındaydı. NATO'nun ABD'ye verdiği sempatik ve siyasi desteğin de yanlış bir şekilde, güç ve keyfilik çerçevesinde değerlendirildiği görüldü. NATO ülkelerinin NATO Antlaşması'nın 5. maddesi çerçevesinde verdiği destek aynen BM Anayasası'nın 51. maddesinde varolan durumuna benzer olup, sınırsız bir güç kullanımı şeklinde yorumlanmamalı."[117]

ABD'nin ve ulusal ve uluslararası basının ve burada görünen uzmanların yaptığı "güç kullanmayı haklı gören veya gösteren görüşler" doğru değildir. Ama ABD yönetimi "küresel terörle savaş" retoriği çerçevesinde hareket ederek önce Afganistan'a ve daha sonra da Irak'a saldırdı.

[117] GÖZEN, Ramazan, a.g.e., s.180-183.

Amerikanın Dünya Bankası ve IMF gibi uluslararası kuruluşların da desteğiyle sürdürdüğü dünyayı parselleme ve ülke pazarlarını fethetme mücadelesinde terör örgütlerinin direnişi ve saldırısıyla karşılaşmaktadır.

Bunun karşısında ise 11 Eylül saldırıları da bahane gösterilerek, ABD'deki siyasi ve askeri karar mercileri ticari sermaye, silah sanayicileri ve onların medyadaki işbirlikçilerince kışkırtılarak, Amerikan ordusunun gücü küreselleşmeye karşı direnen ülkelere karşı kullanılmaktadır.

"Açıkçası terör olayları on ya da yirmi yıl öncesine göre daha fazla bir tehdit oluşturacak boyutta değildir. Tehdit algılaması, terörün ekonomik hedeflere yani Amerikan sermayesine yönelmesinden dolayı abartılmaktadır."[118]

Irak'ta halen Saddam rejiminden kalma terör grupları bulunuyor ve demokrasi karşıtı eylemler yapılıyor. Diğer taraftan, İsrail-Filistin sorunu kısır döngüden çıkamadı. İran ise bölgede nükleer çalışmaları ve uluslararası kesin uyarılara kayıtsız kalarak tehlike oluşturmaya devam ediyor. Molla yönetiminin yanı sıra otokritik bir rejim ile yönetilen İran'da fakirliğin artması ile terör gruplarının daha da yayıldığı görülüyor. Dünyayı kasıp kavuran küresel terör, tahmin edilemeyecek derecede hızlı büyüyen ve korkutucu bir hal alan yeni bir nesil yetiştiriyor.

11 Eylül sonrası saldırganları kendisinin cezalandırma hakkının olduğu düşünen ABD terörist gözüyle baktığı Müslümanlara müdahalelerle gözdağı vermek istiyor. Gözdağı verirken olan binlerce insana oluyor.

---

[118] AKGÜN, Birol, 11 Eylül Sonrasında Dünya, ABD ve Türkiye, Tablet Kitabevi, Konya, 2006, s.79.

7.11 EYLÜL SALDIRISI ULUSLARARASI İLİŞKİLER TEORİSİ BAKIMINDAN NEDEN BİR DÖNÜM SAYILMALIDIR?

"*11 Eylül olayı XX1yüzyılın küresel koşullarında hukukun üstünlüğünün evrensel garantörünün BM olacağı konusu Müslüman Devletlerarasında tartışma konusu olmuştur.11 Eylül sorunuyla ilgilenme tarzı ve terörizme karşı kolektif harekete geçme tarzı BM'nin küresel sistemde geleceğini belirleyecekti. Tek taraflı hareket etmesi BM'nin varlığının sorgulanmasına neden olmuştur."*[119]

11 Eylül ve Irak Savaşı sonrası küresel terör tartışmaları tekrar tartışmaya açılırsa yeni yetişen genç nesillerin hayali zaferden vazgeçmeleri ve gerçek hayata dönüp terörizmin aslında ölüm ve yıkımdan başka bir şey olmadığını anlamaları gerekiyor. Ayrıca teröre hedef olan ülkelerin de ekonomik açıdan ihtiyaçlı ülkelere ve kitlelere gerekli yardımları sağlaması gerekiyor. Kısacası teröre karşı en önemli çözüm savaştan değil eğitim ve sağduyudan geçtiğini savaşın muhatapları anlamış olmaları lazım. Bu insanlık adına önemli bir dönüm noktasıdır.

11 Eylülün birinci muhatabı Amerika'nın küresel düzeyde teröre savaş açmasında yatan nedenler elbette çok çeşitlidir. Amerikan sermayesi, son on yılda hızlanan küreselleşme sürecine, Dünya Bankası ve IMF gibi uluslararası kuruluşların da desteğiyle sürdürdüğü dünyayı parselleme ve ülke pazarlarını fethetme mücadelesinde terör örgütlerinin direnişi ve saldırısıyla karşılaşmaktadır. Bu da kendilerini güçsüz diye atfeden ülkelerin haklarını savunma noktasında cesaretini arttırmaktadır.

En önemli dönüm noktasını Uluslar Arası Af Örgütü açıklıyor: Terörle mücadele'nin insan haklarını sınırlamak uluslar arası hukuku zayıflatmak ve hükümetlerin araştırmalarına kalkan olmak yoluyla dünyayı daha tehlikeli bir yer

---
[119] Caşın:Mesut Hakkı:Uluslar arası Terörizm s:835

haline getirdiği sonucuna varmıştır. En belirgin şekilde Avrupa ve Kuzey Amerika’da olmak üzere tüm dünyada, şiddette ve sığınmacılar ile mültecilere-ki bunlar memurlar tarafından daha sert muameleyle ve katı giriş kurallarına da maruz kalmaktadırlar-kötü muamelede bir artış olmuştur.

SONUÇ

Dünyamız, 11 Eylül'ün zorladığı yeni şartlar yüzünden, saldırılara daha açık, terörün insafına terk edilmiş bir halde bugün. Uluslararası dengelerin bu kadar bozuk olduğu bir dönem hiç yaşanmamıştı; 11 Eylül bütün dengeleri yerle bir etti. Demokrasi, insan hakları, hukukun üstünlüğü gibi içi dolu kavramlar sayesinde gerçekleşmiş kazanımlar, onları savunan ABD tarafından, 'ilk gözden çıkarılacak değerler' muamelesine tâbi tutuluyor bugün... Kendilerini ezilmiş, hakları elinden alınmış, aciz ve zavallı hisseden insanlar için 'umut' neredeyse bütünüyle yitirildi. 11 Eylül sonrası döneminin simgeleri kan, ateş ve gözyaşıdır.

İnsanlık tarihinin en keskin dönemecini teşkil eden 11 Eylül, ondan çıkar sağlama derdine düşen açgözlü bir kadro ile kendi hayatlarında kıyamet kopmasını bekleyen sapkın bir güruhun zorlamasıyla, hepimizi bir karar noktasına sürükledi. Bugünün soruları şu: İstikrarsızlık ve yarına güvenle bakamama havasını kalıcı mı kılacağız; günümüzü ve yarınımızı 100 yıllarca sürecek masraflı 'din savaşları' ile mahvetmek mi istiyoruz? Yoksa bir arada yaşamanın, varolanı adaletli biçimde bölüşmenin, birbirimize hoşgörüyle yaklaşmanın yollarını mı keşfe uğraşacağız?

11 Eylül saldırısı üzerine üretilen komplo teorilerinin en tutulanı, televizyonlara taşınanı, belgesele dönüşeni; bu saldırıyı ABD’nin (gerek istihbarat, gerek göz yumma, gerekse eylemcileri yetiştirme, yardım etme şeklinde) kendisinin düzenlediği ya da daha önceden haberdar olduğu ama ciddiye almadığı ve yahut bilip de engellemediği teorileridir.

11 Eylül saldırılarını kimin gerçekleştirdiği, yenidünya düzeni için hazırlanan gizli planlar, çıkan savaşların asıl nedenleri vs. hakkında birçok vurgunculuk ortaya atılsa da gerçek olan şu: İkiz kuleler çöktü ve dünya değişti.

11 Eylül'ün dünyaya getirdiği ilk değişiklik saldırganlığın meşruiyeti oldu. Birleşik Devletler saldırıların ardında El Kaide'nin olduğunu ileri sürdü ve "savunma hakkı"nı kullanarak önce Afganistan, ardından Irak'a girdi. Bush bu saldırılardan önce, 11 Eylül'ün etkisiyle, Amerikan politikalarının değiştiğini, bundan böyle "pre-emptive" (önleyici) savaş vereceklerini söyledi. Önleyici savaş ABD'nin tehdit olarak algıladığı ülkelere saldırı sebebini "kendini korumak" olarak açıklaması anlamına geliyor.

Dünya savaş alanına döndü. Taliban'a karşı yürütülen savaşta 11 Eylül mağduru ABD müttefikleriyle ortak hareket etti. Ancak Irak savaşı birçok müttefikiyle ABD'nin yollarını ayırdı. Birçok devlet önce kitle imha silahlarını gerekçe olarak kullandı, ardından Saddam yönetimi ile El Kaide arasında bağ kurdu. ABD Irak'a uluslararası destek olmadan girdi. Bu durum müttefiklerinin de tepkisini çekerken, Irak'ın geldiği son durum ile noktalandı. Savaşta kendisini destekleyen müttefiklerinin neredeyse hepsi Irak'ı terk ederken, ABD de Irak'tan çekilme planları yapıyor.

11 Eylül sonrasında açılan tek cephe Afganistan ve Irak değildi. İsrail de 11 Eylül sonrasının verdiği "psikolojik meşruiyetle" Filistin'deki politikalarını sertleştirdi ve daha önce başlayan ikinci intifadanın şiddetlenmesine neden oldu. Daha sonra İsrail ile Lübnan arasında adeta savaş yaşandı. Bu saldırılarda binlerce masum insan yaşamını yitirdi.

Öte yandan terör grupları saldırılarını genişletti. ABD'den sonra Türkiye, İngiltere ve İspanya da terör saldırılarının hedefi oldu. 11 Eylül sonrasında ABD'nin "güvenlik için" uyguladığı sert politikaların dünyayı daha güvenli kılmadığı bilinen bir gerçek.

ABD terörle mücadelede uygun araçları kullanmamakta, belki de terörü engellemede en az etkili araç olan askeri birliklere güvenmektedir. En kötüsü ise bu noktada aşırı güç kullanımı gözlenmiştir. Bir militan için bir şehir

bombalanabilmekte, engelleme bahanesi altında silahlar yüzlerce kişiyi öldürebilmektedir. Sonuçta birkaç terörist olduğu sanılan kişiyi yakalamaya veya yok etmeye çalışırken, geniş bir terör yatağı oluşturmaktadır. Sadece Afganistan ve Irak'ta dahi terörle mücadele kampanyalarının on binlerce hayata mal olması bunun açık kanıtıdır.

Güçlü olmanın ölçütü aynı zamanda haklı ve adaletli olmayı gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda 11 Eylül sonrasındaki süreçte ABD, kuruluşundan beri savunduğu değerler sistemi bakımından önemli tavizler vermiştir. Verilen bu tavizler sonucu terörle mücadelede başarıya ulaşmak şöyle dursun, tam tersine Soğuk Savaş sonrası dönemde barışık ve huzurlu olmayı bekleyen dünyamız artan terör eylemleriyle daha da güvensiz bir hale gelmiştir.

"Bugün terörizm, modern toplumun karşı karşıya bulunduğu, doğrudan veya dolaylı olarak insan hayatını hedef alan ve toplumsal barışa karşı şiddetin sistematik olarak kullanıldığı ciddi bir evrensel sorun haline gelmiş bulunmaktadır. Terörizm sorunu, XXI. yüzyılda uluslararası toplumun sosyal yapısına yön veren, barış ve güvenliğini tehdit eden bulaşıcı bir "kara veba" hastalığı gibi, zayıf veya güçlü konumdaki tüm devletlerin sınırlarını delebilen yaygın bir konsept haline gelmiştir."[120]

11 Eylül saldırılarının önemli bir sonucu da İslam düşmanlığının artmasıydı. Teröristlerin Müslüman kökenli olması batı dünyasında İslam karşıtı duyguların hızla yükselmesine, aşırı bir yabancı düşmanlığına yol açtı. Bunun ilk sonucu ABD'de kimi Hindistan vatandaşlarının Müslüman sanılarak öldürülmesi, ardından Avrupa gazetelerinde yayınlanan İslam Peygamberi HZ. Muhammed'e yönelik karikatür odlu. Bu yaklaşım toplumlar arası düşmanlıkları arttırdı ve toplumların hafızasında silinmez izler bıraktı.

İslam düşmanlığı yabancı düşmanlığının bir parçası haline geldi. Özellikle Avrupa ülkelerinde Müslüman nüfuzun göç yoluyla çoğalması bu duyguları körükledi. Yabancıya olan düşmanlık paylaşmamaya, yabancıyı dışlamaya itti. Fransa'da bu psikoloji banliyölerde isyana yol açarken, ABD kendi "yabancısı"

---

[120] CAŞIN, Mesut Hakkı, Uluslararası Terörizm, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2008, s.930.

Meksikalı göçmenlerin ülkeye girişini engellemek için sınıra duvar örmeye başladı. İsrail de benzer bir meşruiyetten yararlanarak Filistin ile arasına duvar örüyor.

11 Eylül küresel dengelerde de büyük bir değişim yaşanmasına sebep oldu. 2001 yılında ABD dünya tek merkezli sistemin lideriydi. Amerikan yönetimi sistemin çok kutuplu bir hale dönmesini engellemek odaklı politikasını 11 Eylül sonrası gerçekleşen saldırılarında da sürdürdü. Ancak 2001 yılından bu yana ABD hem zor durumda kaldı, güç ve itibar kaybetti hem de ABD'nin tek merkezli dünya sisteminden rahatsızlığını dile getirip çok kutuplu bir dünya isteyen Rusya ve Çin gibi ülkelerin yükselişini izledi.

Gerçeklik algısının kaybolması sadece yaşanan hayatla kurduğumuz sahte bir nesne-özne ilişkisinden kaynaklanmıyor elbette. Daha derinlerde bir ahlaki ve varoluşsal düzlemde bir gerçeklikten öte "hakikat/in sap/tırıl/ması" yaşanmaktadır. Değerler sistemini çökertilerek hayat karşısındaki varoşlumuza anlam kazandıran, meşruiyet sağlayan tüm yapı çökertilmektedir. 11 Eylülle birlikte çöken nasıl sadece "ikiz kuleler" değilse, Lübnan'a İsrail saldırısının nedeni, nasıl kaçırılan 'iki asker' değilse; yaşamaya itildiğimiz yabancılaşma sorunu da sadece enformasyon-dezenformasyon 'ikilemi'ne indirgenemeyecek düzeyde varoluşsal sorundan kaynaklanmaktadır. Sorun, suçlunun kim olduğunda değil, bundan hareketle yeniden tanımlanan 'suç'tan başlayarak hak ve hakikat kavramının içeriğine/tanımına yapılan müdahaleye kadar genişlemektedir. 11 Eylül sonrası, dayatılan savaş ve kan kokan saldırganlık fiziki varlığımızdan çok değerler sistemimize yönelik açık bir saldırı haline dönüştü.

"Çöken kulelerin altında kalan bir sistemin kuyruğuna basılmış bir canavar gibi saldırganlaşarak, savaş açtığı dünyanın değerler sistemini çökertmeden varlığını sürdürmesinin mümkün olmadığı gerçekliğinden hareketle, acziyetinin ve çaresizliğinin bir sonucu olarak yeni bir strateji izlediği açıkça gözlemlenebilmektedir. Her kavram samimiyetsiz içerikle yeniden tanımlanarak karanlık maceralara kılavuz olması üzere yol

feneri gibi elimize tutuşturuluyor: demokrasi, insan hakları, kadının ezilmişliği, terör, gelişmişlik, uygarlık..."[121]

Her saldırı, her sebep, her katliam gösterdi ki, Amerika artık göründüğü kadar süper bir güç değil. Yaşanan olay karşısında gösterdiği panik, saldırganlar ve sebepler tam olarak irdelenmeden apansız silahlı savunmaya geçmesi, terörü kendince yeniden tanımlaması, perde arkasındaki emellerinin söylenenden çok farklı olduğunu gösterdi tüm dünyaya. Yaşadığı ciddi krizleri, yozlaşmayı ört bas etmek ve dünya yönetimini kaybetmemek için yürümeye kalkıştığı yol, evvela kendisi için korku ve yanlışlarla döşeli bir yola dönüştü. Ve sonuç şu ki; 11 Eylül aldatmacası daha iyi bir ülke ve daha iyi bir dünya yaratmadı. Çünkü terör, terörle yok edilemez.

Birleşik Devletler, dünyanın jandarmalığına soyunduğu günden beri kendi halkını ve dünya halklarını / devletlerini ikna için tepki psikolojisini kullandı. Bunun için de sürekli olarak karşısında bir düşman kuvvet var etti. Böylelikle devamlı bir düşman olacak ve buna karşılık olarak da savunma ihtiyacı var olacaktı. Halkları savunma hakkını kullandığına ikna için sürekli olarak bir düşman kuvvet ihtiyacını hissetti. Bu ihtiyacını uzun yıllar boyunca komünizmle mücadele kapsamında giderdi. Ancak komünist bloğun çökmesi ve soğuk savaşın sona ermesiyle ABD ihtiyacını hissettiği düşman kuvvetini de kaybetti. Bunun üzerine organize edilen tezgahlar sonucunda 11 Eylül yaşandı ve tüm İslam alemi terörist ilan edilerek el birliğiyle mücadele edilmesi ve pasifize edilmesi elzem olan bir düşman kuvvet haline getirildi. ABD ekonomik bunalımlarını, iç kamuoyu baskısını ve dış kamuoyu tepkilerini işte bu tezgâh üretimi olan suni düşman İslami Terörizmi ile göğüsleme stratejisini izlemeye başladı 11 Eylül 2001 tarihinden sonra. Yıllar öncesinden Neo-conların ürettiği Medeniyetler Çatışması tezi de servis edilmeye başlandı. ABD başta İngiltere olmak üzere tüm batı dünyasını ikna ederek yanına çekerken dünya üzerinde de çok sayıda müttefik bulmakta hiç zorlanmadı. Bu kirli ittifaklar sonucunda da Ortadoğu, demokrasi ve özgürlük getirilecek sloganıyla kan gölüne çevrildi. Afganistan işgal edildi, Irak işgal edildi. Bölge ülkeleri tehdit edilmeye başlandı. Fiili bir taraf ayrışması oluşturuldu. Batı medeniyeti topyekun olarak İslam

[121] KARAGÜL, İbrahim, Yeni Şafak Gazetesi, Erişim Tarihi: 1 Temmuz 2008.

medeniyetinin karşısına geçerek gardını aldı. 2001 sonrasından itibaren tüm Müslümanlar potansiyel birer terörist olarak ilan edildi. Güvenlik önlemleri Müslümanlara yönelik olarak şiddetli bir şekilde arttırıldı. Birçok insanın seyahat özgürlüğüne ciddi kısıtlamalar getirildi, vatandaşlık hakları ellerinden alındı, yoğun sınır dışılar yaşandı. Sonuç olarak 11 Eylül, dünyayı İslami Terörizm yaftasıyla tanıştırmış oldu.

ÖZET

UYTUN, Alaattin, 11 Eylül Terör Saldırısı sonrası değişen terör algısı, Yüksek lisans Tezi Ankara, 2008

Soğuk Savaşın sonra ermesinden sonra dünya siyasetinin gündemini belirleyen en önemli gelişme kuşkusuz 11 Eylül Saldırısı olmuştur.

11 Eylül saldırısı sonrası gelişen olaylar en az insanların fiziki varlıkları gibi değerler sistemini de etkilemiştir. Bu durum terörizm algısını doğal olarak değiştirmiştir. Bu saldırı saldırıya maruz kalan devletlerin hem de bu devletlerden etkilenen üçüncü dünya ülkelerinin terör algılayışını değiştirmiştir.

ABD'nin bu saldırının faillerini yakalamak için izlediği bu yol (sınırsız güç kullanımı uluslararası hukuku ihlal etme ve insan hak ve özgürlükleri alanını daraltması) bir devlet olarak kendisine faydadan çok zarar getirmiştir.

Sonuç olarak bu çalışmanın amacı dünya tarihinde bir milat olan 11 Eylül saldırısı ve akabinde izlenen politikalarla değişen terör algısının sebep ve sonuçları yorumlanmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kavramları
11 Eylül
Terör
Terörizm
Usame Bin Ladin
Usame Bin Ladin'in Eylemleri
İkiz Kuleler

ABSTRACT

UYTUN, Alaattin, The Changing Perception of Terrorism After September 11 Attacks. Master Degree Thesis. Ankara, 2008.

After the Cold War, the most important event directing the world politics is absolutely September 11 Attacks in the USA. The events resulted from September 11 Attacks affected not only phsical existences of people, but also their systems of values. This situation naturally changed the perception of terrorism.

September 11 Attacks changed the perception of not only the states which were exposed to attacks but also the states which were affected from the ones exposed the attacks. The ways of USA to find the criminals of attacks (Usage of unlimited strength, Disobeyence International Rights and Restricting the area of human rights) cause many more dangers rather than benefits for itself.

In conclusion, the aim of this thesis is to bring the facts of attacks in front of eyes and make comments and suggestions on general politics of world by focusing on the reasons and results of attacks, and the changing perception of terrorism after September 11 Attacks which is considered as a turning point in the history of world.

Key Words:

September 11 Attacks
Terrorism
Osame Bin Laden
El Kaide
Crimes committed by Osame Bin Laden
Twin Towers

KAYNAKÇA

- **ABD'nin Ulusal Güvenlik Stratejileri,** 2004.
- AKAR, Atilla, Kıyamet **Komplosu,** İstanbul: Gendaş Yayınevi, 2. Baskı, 2002.
- AKAR, Atilla, **Kamikaze Operasyonu,** İstanbul: Timaş Yayınları, 2006.
- AKGÜN, Birol, **11 Eylül Sonrasında Dünya, ABD ve Türkiye,** Konya: Tablet Kitabevi, 2006.
- ALKAN, Necati, **Gençlik ve Terörizm,** Temuh Dairesi Başkanlığı, Ankara: 2002.
- ARAS, Bülent, BACIK, Gökhan; **11 Eylül Öncesi ve Sonrası**, İstanbul: Etkileşim Yayınları, 2007.
- ARIBAŞ, Cemil, **11 Eylül Sonrasında Uluslararası Terörizmle Mücadelede İstihbarın Öne Çıkan Rolü ve Önemi**, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007
- ARSAN, Esra D., **BİA Haber Merkezi, Londra,** 16 Eylül 2002.
- ASLAN, Esat; **http://www.baremdergisi.com/news_detail.php?id=455.**
- BAL, İhsan, **Terörizm "Terör, Terörizm ve Küresel Terörle Mücadelede Ulusal ve Bölgesel Deneyimler",** Ankara: Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu, 2006.
- BAŞEREN, Sertaç, **Terörizm İncelemeleri Teori, Örgütler, Olaylar, "Terörizm: Kavramsal Bir Değerlendirme"**, (Der: Ümit Özdağ, O. Metin Öztürk), Jeopolitik, Strateji, Terör Dizisi:3, Ankara: 2000.
- BOZKURT, Enver ve KANAT, Selim, **Uluslararası Toplumun Paradoksu: Terörizm, İnsan Hakları, Güvenlik ve 11 Eylül Sonrası Meydana Gelen Değişiklikler,** Ankara: Asil Yayın Dağıtım, 2007.
- **Büyük Larousse Ansiklopedisi,** 12. ve 18. Cilt.
- CAŞIN, Mesut Hakkı, **Uluslararası Terörizm,** Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2008.
- Çukurova Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi 11 Eylül Saldırıları ve Sonrası, Uluslararası Hukukta Askeri Müdahale

- DALMAZ, Halil, **Kayıp Halka "11 Eylül'ün Gizli Bağlantıları",** Ankara: Kim Yayınları, 2002.
- DAVUTOĞLU, Ahmet, **11 Eylül Konuşmaları ………………………..**
- DİLMAÇ, Sabri, ERKAN Muzaffer; **Devlet Güvenliği Terörizm ve İstihbarat,** Ankara: EGEM Yayınları, 2006.
- DİNSTEİN; Terroism as an İnternationel Crime
- DWYER, Jım ve FKYNN, Kevın, **102 Dakika "İkiz Kulelerde Verilen Yaşam Savaşının Perde Arkası",** Çev: Ayla Yazal Okyayuz, İstanbul: Goa Yayınları, 2004.
- ERGİL, Doğu, *"Terörizm Mantığı ve Hedefleri"*, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, C:46,** Ocak-Haziran, 1991, No: 1-2.
- ERSOY, Hamit, *"Ulusal Çıkar Aracı Olarak Uluslararası Politikada Terörizm",* **Polis Bilimleri Dergisi, C:4, S:3-4,** Temmuz-Aralık 2004.
- ERTAN, Birol, **http://www.habergazete.com/Arsiv/05-12-2008/BERTAN.htm,** 12.Mayıs.2008.
- FENDOĞLU, H. Tahsin, *"Uluslararası Belgelerde Terörizm"*, **I. Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu Bildirileri,** İzmir: 2001.
- GÖZEN, Ramazan, **Çoğulculuk, Küreselleşme ve 11 Eylül,** ………………
- GUNARATNA, R., *"Al-Qaeda: Organization and operations"*, **In M. Buckly & R. Fawn,** 2003.
- GÜRSOY, Barış, **Soğuk Savaştan Günümüze Asimetrik Tehdit,** İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2005.
- HACISALİHOĞLU, Yaşar, **http://www.stradigma.com/turkce/kasim2003/soylesi.html**.
- HOBSBAWM, Erıc, **Küreselleşme, Demokrasi ve Terörizm,** Çev: Osman Akınhay, İstanbul: Agora Kitaplığı, 2008.
- **http://britannica.com/ebc/article?eu=405804&query0terror&ct** (Erişim Tarihi, …).
- **http://www.baremdergisi.com/news_detail.php?id=455.**
- **http://www.yenisafak.com.tr/diziler/milad/index.html.**
- KADIOĞLU, Ayşe, **Radikal Gazetesi,** Erişim Tarihi: 10 Temmuz 2008.

- KANAT, Selim, **Terörizm, İnsan Hakları, Güvenlik, 11 Eylül Sonrası Meydana Gelen Değişiklikler,** Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, 2005
- KARAGÜL, İbrahim, **Yeni Şafak Gazetesi,** Erişim Tarihi: 1 Temmuz 2008.
- KARAGÜL, İbrahim, **Yüzyıllık Kuşatma,** İstanbul: Fide Yayınları, 2. Baskı, 2005.
- KAYACI, Adem, *Uluslararası Terörizm ve 11 Eylül 2001'de ABD'ye Yapılan Terörist Saldırılar Sonrası Yaşanan Gelişmeler, s. 2.*
- KAYNAK, Mahir ve GÜRSES, Emin, **Yeni Ortadoğu Haritası,** İstanbul: Profil Yayıncılık, 2007.
- KONGAR, Emre, **Küresel Terör ve Türkiye**, İstanbul: Remzi Yayınevi, 2003
- ÖKTEM, A. Emre, **Terörizm "İnsancıl Hukuk ve İnsan Hakları",** İstanbul: Derin Yayınları, 2007.
- PİLLAR, Paul R. **Terrorism and U.S. Foreing Policy,** Washington D.C.: Brokkings Intitution, 2001
- RUSTEMOVA, Saadet, **Küresel Terörizm**
- ŞAHİN, Mehmet ve TAŞTEKİN, Mesut, **II. Körfez Savaşı,** Ankara: Platin Yayınları, 2006.
- ULUGAY, Osman, **Hedefteki Amerika "11 Eylül Şoku",** İstanbul: Timaş Yayınları, 2. Baskı, 2002.
- VATANDAŞ, Aydoğan, **Armagedon "Trükiye-İsrail Gizli Savaşı"**, İstanbul: Timaş Yayınları, 7. Baskı, 1999.
- Wilkinson Paul "Introdoktion" Terörism Britis Perspectives Edidet By Paul Wilkinson Dantmout
- YAYLA, Atilla, *"Terörizm: Kavramsal Bir Çerçeve",* **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Cilt: XLV,** Ocak-Aralık 1990, No:1-4.
- YILDIZOĞLU, Ergin, **Dinozorun Kuyruğu(Eylül ve Yeni Roma),** Remzi Yayınları, Eylül 2002
- http://www.hukuki.net/kanun/3713.15.text.asp
- http://tr.wikipedia.org./wiki/El_Kaide
- http://tr.wikipedia.org/wiki/Usame_Bin_Ladin

- http://www.biyografi.net/kisiayrinti.asp?kisiid=2489
- http://tr.wikipedia.org/wiki/D%C3%BCAya_Ticaret_Merkezi_(bina)
- http://www.sendika.org/yazi.php?yazi_no=15457

İNCELENEN KAYNAKLAR

- TAŞDEMİR, Fatma, **Uluslar arası Terörizme Karşı Devletlerin Kuvvete Başvurma Yetkisi,** Uşak Yayınları, Nisan 2006
- HUFSCHMID, Eric, **Sancılı Sorular(11 Eylül Saldırısının Bir Analizi),** Çev: Özlem Bayraktar, Doruk Yayınları, 2003
- VATANDAŞ, Aydoğan, AYDIN, Mustafa; **Kod Adı: Kılıç Balığı (11 Eylül Senaryosu),** Karakutu Yayınları, Aralık 2005
- KORU, Fehmi, **11 Eylül O Kader Sabahı,** Timaş Yayınları, Haziran 2002
- MARGOLİS, Joseph, **11 Eylül Sonrası Ahlak Felsefesi,** Çev: Celal Türer, Elis Yayınları, Mayıs 2006
- CAIZUN, Walsh, **11 Eylül Melekleri,** Tenedoks Yayınları, 2006
- BEKTAŞ, Buket, **11 Eylül 2001 Terörist Saldırısı Neticesinde ABD'nin Güvenlik Algılamalarındaki Değişiklik,** Ankara: Atılım Üniversitesi, 2007